

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΓΧΕΙΡΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1974	ΤΕΥΧΟΣ 155	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1989	Γραφεία: Οδός Μαυρομιχάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ 36.21 651 - 63 99.783
--------------------------	---------------	-------------------	---

Γιατρού Δημ. Καμαρούλια - Μονή Ευαγγελιστρίας Βίλλας
Ματσούλι

ΑΘΗΝΑ 1989

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

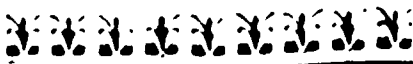
ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Ύπαρχγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΥΣ
Ύαρχγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Ύαθυπύλαρχος
ΧΑΡ ΔΙΑΜΠΕΗΣ
Ύαθυποπλοίαρχος
ΧΡ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Ύαηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Ύπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

(ΕΙΣΔΟΧΗ)
«ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»
1976

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ίωαννίνων Άρχιεπίσκοπος
Άθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΗΛΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΙΤΟΣ
Δικηγόρος Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ (1974)

Β Ρ Α Β Ε Υ Σ Η

Η «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» βραβεύθηκε από:

- Ακαδημία Αθηνών
- Ιστορ. & Εθνολ. Εταιρεία Ελλάδος
- Πανηπειρ. Συνομοσπονδία Ελλάδος
- Ροταριανό Όμιλο Αθηνών—Βορρά

Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο:
Αλέξ. Χ. Μαμμόπουλος
Τερψιθέας 64 — 153 41 Αγ. Παρασκευή
Τηλ. 6399.783

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερ. δρχ. 1500
Εξωτερ. δολ. 30
Συνδρομές - εμβάσματα με ταχυδρ. επιταγή
στη διεύθυνση:

«Ηπειρωτική Εταιρεία»
Μαυρομιχάλη 7 - 106 79 Αθήνα.

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΑΡ. 1974	ΤΕΥΧ. 155	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1989	Γραφ.: Μαυρομιχάλη 7 - 106.79 'Αθήνα Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783
-------------------	--------------	----------------	--

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Γεωργ. Δάκα. Τὸ νοῦ σου (ποίημα)	377
Εἰκαστικά	378
Κων. Ἀναγνωστοπούλου. Ἀνέκδοτες σελίδες τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου 1940 — 41	379
Ἄλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Θρασύβουλος Τσακαλῶτος	386
† Χριστ. Λάζαρη. Δικαστικές ἐνθουμήσεις ἀπὸ τὴν Ἡπειρο	392
Δέσπωσ Καρβέλη. Ὁ τόπος μας καὶ οἱ ἄνθρωποι του	396
Ἐρμῆ Μουδόπουλου. Ἰωακείμ Γ' καὶ οἱ Ἡπειρώτες	401
Ἄλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Τὸ Συναξάρι τῶν 12 μηνῶν, Ἰούλιος - Αὐγούστος	404
Γιάννη Μπότση. Ἐκεῖ ψηλὰ στὸν Κασσιδιάρη	409
Α. Χ. Μ. Ὁ θρῆνος τῶν Τσουρλήδων	411
Πιπίτσας Βαλαβάνη-Κωνσταντάτου. Δεκαπενταύγουστος στὸ Μοναστήρι (ποίημα)	412
Βασ. Πατέρα. Ἡπειρώτες μετανάστες. Περικλῆς Τσαπάρης	413
Γιώργ. Κούνδουρου. Μεσελέδες	414
Νεκρολογίες. Κ. Σκενδέρης, Βασίλ. Λάππας, Γεώργ. καὶ Ἑλλη Κορκάρη, Ἄγγυ Κ. Κυριαζῆ	417
Τῆς Συντάξεως. Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις	422

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :
Γ. Μπρουζιώτης
Κωλέττη 4, 106 81
Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΗΝ... Ε.Ο.Κ.

ΤΟ ΝΟΥ ΣΟΥ *

† ΤΟΥ ΓΕΩΡΓ. ΔΑΚΑ

Στὴν ἰδική σου τὴ γιορτῆ,
μὲ μιὰ χαρὰ περίσσια,
πέρνω κοντύλι καὶ χαρτί
σοῦ γράφω στὰ Παρίσια.

Κ' ἡ Μοῦσά μου ἢ φτερωτὴ
εὐχές πολλές σοῦ στέλλει,
μέσα σὲ τοῦτο τὸ χαρτί
κι' αὐτὰ σοῦ παραγγέλλει:

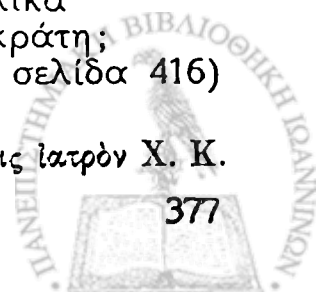
Νὰ μάθης φίνα Γαλλικά,
καλύτερ' ἀπὸ τοῦ Δάκα
καὶ πρόσεχε στὰ Ἑλληνικά
μὴν πάθης καμμιά φιάκα!

Μὴν τύχη καὶ παραδεχθῆς
ἀνταλλαγὴ τῆς γλώσσης,
γιατὶ πολὺ θ' ἀδικηθῆς,
πολὺ θὰ μετανοιώσης.

Κι' ἂν γίν' ἡ πρόταση αὐτὴ
ἀπὸ κανέναν Γάλλο,
πιάσ' τον εὐθύς ἀπὸ τ' αὐτὶ
καὶ 'πὲς του: θὰ στὸ βγάλω.

Ὅμιλα πὲς του, λογικά,
θρέ κουτεντέ Γαλάτη,
'Αλλάζω μὲ τὰ Γαλλικά
τὴ γλώσσα τοῦ Σωκράτη;
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 416)

* Πρὸς τὸν ἐν Παρίσιος ἱατρὸν Χ. Κ.

"Ορθια φιγούρα

Στέλιος Τριάντης

—Γεννήθηκε στην επαρχία Πάργας. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και στην ECOLE DES BEAUX ARTS στο Παρίσι. Από το 1958—86 ήταν γλύπτης του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου.

—Έχει λάβει μέρος σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, όπου υπάρχουν και έργα του.

ΕΡΓΑ

'Ορθια (φιγούρα)

μορφή.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤ. Ι. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφέδρου Ἀνθ)γοῦ Πεζικοῦ

(Συνέχεια τοῦ προηγουμένου)

Ἀερομαχία ἐπάνω τῆς Βοστίνας & Νεμέρτσκας καὶ οἱ τελευταῖες ἐπιχειρήσεις στὸ πάτριο ἔδαφος

Ἄλλὰ τελείως διαφορετικὴ γιὰ μένα γιὰτὶ μόλις ἔφεξε εἶδαμε ὅλοι μας ὅτι ἀπὸ τὰ ἔξ (6) πυροβόλα ὑπῆρχανε μόνον δύο (2) τὰ ἄλλα τὰ πήρανε οἱ μακαρονάδες. Ὅλοι μας πικραθήκαμε, ἴσως γι' αὐτὸ μᾶς θάζανε ὅλη τὴ νύχτα καὶ ἡ ἴδια τώρα εἰκόνα ἀνταλλαγῆ πυροβολισμῶν καὶ αὐτομάτων συνεχίζεται σχεδὸν μέχρι τοῦ ἀπογεύματος μὲ ἓνα ἀξιοσημεῖωτο περιστατικὸν γιὰ μένα ποὺ ἀναγκάσθηκα γιὰ 1 1)2 ὥρα καὶ πλέον νὰ κάμω προσωπικῶς καὶ μὲ τὸν σκοπευτὴν μου Τασιούλαν μονομαχίαν πολυβόλου μὲ ἓναν Ἰταλὸν ἀξιωματικὸν καὶ ἔξ ἀποστάσεως 150 μέτρων περίπου· εἶμεθα ὁ ἓνας ἀπέναντι τοῦ ἄλλου ἀνάμεσα στὰ θράχια καὶ ἔβλεπα καθαρὰ τὸν Ἰταλὸ νὰ διευθύνει τὸ πῦρ τοῦ πολυβόλου μὲ μιὰ διόπτρα καὶ νὰ δέχωμαι βροχηδὸν τὰ βλήματα. Τὸ ἴδιο ἔκαμα καὶ ἐγὼ βλέποντάς τον μὲ τὸ τηλέμετρόν μου. Τὸν εἶχαμε καθηλώσει τὸν μα-

καρονᾶ ποὺ δὲν μποροῦσα ὕστερα ἀπὸ λίγο νὰ πλησιάσω στὴν διόπτρα γιὰτὶ ἔβλεπα τὶς σφαῖρες μας (μέσα ἀπὸ τὸ τηλέμετρον) νὰ σπᾶνε τοὺς γύρω θράχους καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ ἤμουνα εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν ἀπ' αὐτὸν ἠναγκάσθη κακὴν κακῶς νὰ φύγει κρυπτόμενος πίσω ἀπὸ τὰ θράχια. Ὅλα αὐτὰ τὰ παρακολουθοῦσα μέσα ἀπὸ τὸ τηλέμετρον. Ἴσως νὰ φανοῦν ὑπερβολικὰ καὶ ὅμως εἶχαμε πολλὰ παρόμοια περιστατικά. Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ εἶχαμε καὶ ἓνα ἄλλο εὐχάριστο θέαμα ποὺ εἶχαμε καιρὸ νὰ δοῦμε στὸ μέτωπο. Ἐπάνω ἀπὸ τὴ Βοστίνα καὶ τὴ Νεμέρτσκα ἔγινε μιὰ γερὴ ἀερομαχία μεταξὺ Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων ἢ Ἑγγλέζων, δὲν γνωρίζω ἀκριβῶς, ἀλλὰ ὅπως εἶδαμε πέσανε μερικὰ Ἰταλικά. Αὐτὸ τὸ διαπιστώσαμε, ἀργότερα θὰ μάθω, γιὰτὶ ἀπὸ ἀρκετὲς ἡμέρες ἔκαμα τὴν ἐμφάνισή της καὶ ἡ δική μας ἀεροπορία γιὰτὶ εἶδαμε καὶ τὴν προηγουμένη νὰ βομβαρδίζουν στόχους στὸν κάμπο τῆς Κακαβιάς καὶ ἐθαύμασα μερικὸς ἀπ' αὐτοὺς μὲ τὶς θουτιές ποὺ κάμανε ὅταν βομβαρδίζανε τοὺς Ἰταλοὺς.

Ὅλα αὐτὰ μᾶς δίνανε κουράγιο γιὰτὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπὸ τὴν θέση

πού θρискόμουνα έβλεπα θαυμάσια τόν κάμπο του Άργυροκάστρου και από τὰ δεξιά μας τὶς μάχες πού γίνονταν παρὰ τὰ χωριά Ποντικάτες, Όρεινόν και Ξηρόβαλτον, και τούς Ίταλούς νὰ φεύγουνε πρὸς τὰ σύνορα κατὰ μπουλούκια μέσον του Μακρυκάμπου μεταξὺ Μπούνας και Μπουράτου, θαλλόμενοι από τὸ πυροβολικό. Τὸ ἴδιο οὐ μάχες και από τὰ ἀριστερά μας πρὸς τὴν Κακαβιάν διεξήγοντο μέσα στο Ἄλθανικό ἔδαφος. Βλέπαμε παντοῦ τὶς ἐπιτυχίες του Στρατου μας και ὄλοι μας μὲ χαρὰ περιμέναμε νὰ διώξουμε και μεῖς τὸν ἔχθρὸ από τὸν τομέα μας πού εἶχαμε καλοσύνη και σκεπτόμενος αὐτὰ πού γίνανε τὶς προηγούμενες μέρες και ἂν μὲ τὸ μικρὸ μου μυαλὸ τὸ Σύνταγμα ἢ τὸ Τάγμα μᾶς στέλνανε ἕνα λόχον ἐνίσχυση τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἦσαν τελείως διαφορετικά, θὰ πιάναμε αἰχμαλώτους ὄλους αὐτοὺς πού φεύγανε μπουλουκηδὸν από τὴν Μπούνα και Ποντικάτες και θὰ εἶχαμε στὰ χέρια μας τὰ 6 πυροβόλα και ἕνα σωρὸ μεταγωγικά (τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐγκαταλείψει σὲ μιὰν πλαγιά του Ἄργυροχωρίου) και γενικά δὲν θὰ καθλωνόμεθα στὶς θέσεις πού εἶμαστε τώρα, χωρὶς νὰ ξέρουμε τί μᾶς περιμένει ἀκόμη. Εἶπαμε και προηγουμένως ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ὄλο σφάλματα και κερδισμένος ἐκεῖνος πού κάνει τὰ λιγότερα.

30.11.40

Ἡ ἴδια κατάστασις σὲ μᾶς. Ἄνταλλαγή αὐτομάτων πυροβολισμῶν, ἀλλὰ από τὰ δεξιά μας οὐ δικοῖ

μας ἔχουν περάσει τὶς Ποντικάτες και θρискονται στὴν κορυφογραμμὴν του Μπουράτο κερδίζοντας συνεχῶς ἔδαφος. Μὲ βροχερὸ καιρὸ σήμερα μάθαμε ἐπίσης ὅτι στὴ χθεσινὴ ἀερομαχία τῆς Νεμέρτσκας πέσανε 7 Ίταλικά ἀεροπλάνα και 2 δικά μας, ὅτι ἔμαθα τὰ γράφω. Πάντως ἂν δὲν εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ, ἐγὼ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου νὰ πέφτουν δύο Ίταλικά ἀεροπλάνα. Οὐ Ίταλοὶ ὀπισθοχωροῦν από παντοῦ, τούς βλέπω καθαρά νὰ περνᾶνε μιὰ πρόχειρη γέφυρα στο Δρίνο μέσα στο Ἄλθανικό ἔδαφος στον κάμπο του Ἄργυροκάστρου. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ 10ος Λόχος κατέλαβε μερικὰ ὑψώματα παρὰ τὸ Ἄργυροχωρὶ στ' ἀριστερά μας κι' ἔτσι ὄλοι μας περιμένουμε τὴν ὥρα νὰ μποῦμε στο Ἄλθανικό ἔδαφος πού δὲν ἀπείχε από τὶς θέσεις μας ὄτε 1500 μέτρα και μ' αὐτὴ τὴν ἀνυπομονησία δὲν ὑπολογίζαμε ὄτε τὴ βροχὴ και τὸ τσουχτερὸ κρῦο πού ἀντιμετωπίζαμε στοὺς θράχους του Ἄργυροχωρίου, ὄτε τὶς ψεῖρες, ἀλλὰ τὸ θέαμα τῆς φυγῆς τῶν Ίταλῶν τώρα από τὴν πλευρὰν τῆς Κακαβιάς και τὸ σφυροκόπημα πού τούς ἔκαμε τὸ πυροβολικόν μας και ἢ ἀπεροπορία πού ἐλάμβανε κάπως μέρος στο πανηγύρι αὐτὸ μᾶς γέμισαν μὲ ἐνθουσιασμὸ ὄλους.

Ἄλλὰ πάλι σήμερα προσωπικά στενοχωρέθηκα γιατί σὲ μιὰ ἀνάπαυλα πῆγα πρὸς συνάντησιν του Ταγματάρχου μου Πανταζῆ μὲ σκοπὸ νὰ του ἐκθέσω ὀρισμένα περιστατικά και γεγονότα πού συνέβησαν στον τομέα μου (γιατί τὰ πυροβόλα πού χάσαμε μου ἔχουν στοι

χίσει πάρα πολύ) καὶ ἀντὶ νὰ μὲ δεχθεῖ μὲ ἕναν καλὸ τρόπο καὶ ἀφοῦ μὲ ἀκούσει σὲ ὅ,τι τοῦ ἀναφέρω, μόλις τὸν χαιρέτησα μοῦ λέγει: κ. Ἄνθ) γέ οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν ἐγκαταλείπουν τὶς θέσεις τους κλπ. Θέλησα κάτι νὰ πῶ γιὰ τὰ ὅσα συνέβησαν μὲ τὸν 9ο Λόχο ἀλλὰ καὶ πῶς ἂν δὲν ἦταν τὰ πολυβόλα μου καὶ εἰδικὰ μερικοὶ σκοπευτὲς θὰ παθαίναμε μεγάλη καταστροφή κ. λ.π., εἰς μάτην ὅμως ὁ Διοικητὴς μου δὲν ἤθελε ν' ἀκούσει τίποτε ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐπέστρεψα γεμᾶτος πίκρα στὴ Διμοιρία μου· δὲ βαριέσαι εἶπα μέσα μου, ἀρκεῖ ὅτι ἐγὼ ἔκαμα μαζί μὲ τοὺς ἄνδρες μου τὸ καθήκον μου καὶ τ' ἄλλα ἄς τὰ θροῦν οἱ ἄλλοι.

Μπούνα καὶ 669 τὸ μικρὸ Βερντεν τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἐχθρὸς ἀντιλαμβάνομενος πλέον ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ στὰ ὑψώματα ποὺ ἔχει ἀπέναντί μας, ἀφοῦ πῆρε καὶ τ' ἄλλα δύο πυροβόλα ἔλαβε θέσεις στὸ ἀπέναντι ὑψωμα 669 τὸ ὁποῖον ἦταν ἐπὶ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους. Ἐκεῖ βλέπαμε καθαρὰ μεταξὺ τῶν θάμνων νὰ σκάβει χαρακώματα, ὀρύγματα καὶ νὰ ὀχυρώνεται γενικά. Στὸ μεταξὺ ὅταν γύρισα στὴ Διμοιρία μου ὕστερα ἀπὸ λίγο μᾶς ἐπισκέφθηκε ὁ Λοχαγὸς μας τοῦ Λόχου Πολυβόλων Δημ. Καραχάλιος. Προσωπικὰ ἐγὼ τὸν εἶχα δεῖ γιὰ λίγο μέσα στὴν Μπούνα· ἦλθε νὰ γνωρίσει καὶ τοὺς λεβέντες τῆς Διμοιρί-

ας μου, τὸ ἴδιο βέβαια ἔκαμε καὶ μὲ τὶς ἄλλες Διμοιρίες τοῦ Λόχου. Ἦταν, ὅπως ἔμαθα, τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων· ἐκ πρώτης ὄψεως λαμπρὸς ἄνθρωπος καὶ ἀξιωματικός. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς ἔκαμε ἐντύπωση σ' ὅλους μας ἦταν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐνθουσιώδους τύπου καὶ χρησιμοποιοῦσε μιὰ γλῶσσα ποὺ συνήρπαζε τοὺς στρατιῶτες, μεγάλο προσόν, εἶχε λέγειν ἐν ἀντιθέσει μὲ τὸν Ταγματάρχην μας. Ἦταν θαρραλέος καὶ γεμᾶτος ψυχῆ ὅπως καὶ ὁ Ταγματάρχης μας. Μᾶς ἔμεινε ἀξέχαστη ἡ θραδυὰ αὐτῆ ἐπάνω ἀπὸ τὸ Ἀργυροχώρι. Ἀφοῦ μᾶς εἶπε ἀρκετὰ γιὰ τὸν πόλεμον τῶν Ἰταλῶν καὶ γενικὰ κυρίως γιὰ τὴν πᾶστα τῶν Ἰταλῶν, καὶ ὅπως ἦταν γεμᾶτος ἐνθουσιασμό, ἀκουμπισμένος στὴν μαγγοῦρα του, στρέφεται πρὸς καθισμένους λεβέντες καὶ τοὺς λέγει κάτι ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ ξεχάσουν ὅλη τὴ νύχτα. Τὸ γράφω αὐτούσιον (μὲ τὸ συμπάθειο).

—«Βρέ, τοὺς λέγει, μὴν ξεχνᾶτε ὅτι εἰσθε στρατιῶται τοῦ Λόχου Πολυβόλων καὶ στὰ πολυβόλα δὲν ὑπηρετοῦν ὅποιοι καὶ ὅποιοι στρατιῶται, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν διπλὰ . . . . γι' αὐτὸ πρέπει νὰ εἰσθε ὑπερήφανοι ποὺ ἀποτελεῖτε ἐξαίρεσιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους συναδέλφους σας».

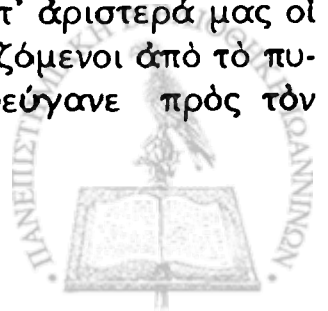
Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια μᾶς ἐνθουσίασε ὅλους μας καὶ μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη μᾶς ἀποχαιρέτησε λέγοντας πῶς αὐτὸ τὸ ὑψωμα ἔμεινε καὶ αὔριο θὰ ξανασυναντηθοῦμε στὸν κάμπο τοῦ Ἀργυροκάστρου καὶ θέλω νὰ μὲ θγάλετε ἀσπροπρόσωπο,

καθώς και τὸν Διμοιρίτη σας, ὅπως και μέχρι τώρα και ἐγὼ ἐδῶ κοντά σας εἶμαι και αὔριο πρωῖ, πρωῖ θά σᾶς ξαναδῶ.

Τί ἦτανε νὰ πεῖ αὐτὰ τὰ λόγια ὁ λεβέντης αὐτὸς λοχαγός μας!! Δὲν ἀκουγα τίποτε ἄλλο ὅταν ἔφυγε ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες μου. Νὰ λέγει ὁ ἓνας στὸν ἄλλο: Ρὲ σύ, ἔχεις διπλὰ ἢ μονὰ! και ἀστειευόντανε μεταξύ τους και ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐπαναλάμβανα: νὰ μὴ ξεχάσετε τὰ λόγια τοῦ Λοχαγοῦ μας και νὰ τὰ πιστεύετε αὐτά. Γιατί πράγματι τὸ δείξατε ὅτι διαφέρετε ἀπὸ τοὺς ἄλλους και εἰδικὰ αὐτὰ ποὺ ζήσαμε τὴν πρηγουμένη μέρα. Στὸ μεταξύ ἀπόλυτη ἡσυχία ἐπικρατοῦσε στὸ ὕψωμά μας, καμιά κίνηση δὲν βλέπαμε. "Ἐνας θερμόαιμος δεκανέας μου Παπανικολάου ὀνόματι ἀπὸ τὸν Κατσικᾶ Ἰωαννίνων, θέλει νὰ κατέβει τὴν πλαγιά και νὰ δεῖ ἂν ἔφυγαν οἱ Ἰταλοὶ τελείως ἀπὸ τὸ ὕψωμα ποὺ ἦταν ἀπέναντί μας και παρεμβάλλετο μεταξύ τῶν θέσεων μας και τοῦ 669 και ὅπως τὴν ὥρα ἐκείνη κουβέντιαζα μὲ τὸν φίλο μου συμμαθητὴ τῆς Σχολῆς Ἐφένδρων Ἀξιωματικῶν Ἀνθ)γὸν Χάρην Μηλιώνην ἐκ Κουσόλιανης Κουρέντων τοῦ 10ου Λόχου, ἐπέμενε ὁ δεκανέας και μοῦ λέει ὁ Μηλιώνης νὰ πάρω και γὼ δυὸ στρατιῶτες και νὰ πᾶμε προσεκτικὰ νὰ κάνουμε μιὰ ἀναγνώριση, πράγμα ποὺ ἔγινε. Προχωρούσαμε μὲ χίλιες δυὸ προφυλάξεις, μὲ διαδοχικὰ ἄλματα. Παντοῦ ἡσυχία. Στὸ πέρασμά μας βλέπαμε δεξιά και ἀριστερὰ σκοτωμένους Ἰταλοὺς. Τὰ χαρακώματα τῆς πλαγιάς ἦταν γεμάτα ἀ-

πὸ πολεμικὸ ἐχθρικὸ ὑλικὸ κυρίως κιβώτια πυρομαχικῶν ὀβελίσκων, χειροβομβίδες κλπ., ἀριστερὰ μας εἶχαν ἀφήσει τὸν καταυλισμὸν τους και ἐκεῖ εἶχαν ἐγκαταλείψει πολλὰ πράγματα. Ἐκεῖ θρῆκα και τὸ πρῶτο Ἰταλικὸ πιστόλι μέσα σὲ μιὰ θήκη. Τὸ πῆρα και τὸ κρέμασα στὸ λαιμὸ μου. Μεταξύ τῶν ἄλλων ἦτανε και δύο τηλεφωνικὲς συσκευὲς και πολλὰ ἄλλα ὑλικά. Πέρασαμε και ἀνεθήκαμε στὴν κορυφή ἀπέναντι ἀπὸ ὅπου ξεκινήσαμε, χωρὶς καμίαν ἐνόχληση. Γυρίσαμε στὴ θέση μας ὄλοι και ὁ καθένας μας μὲ κάποιον Ἰταλικὸ ἐνθύμιον.

Ἐπικοινωνῶ μὲ τὸν Ταγματάρχη μου και τοῦ ἀναφέρω ὑπεύθυνα ὅτι οἱ Ἰταλοὶ φύγανε ἀπὸ τὸ ὕψωμα τοῦ Ἀργυροχωρίου και ὕστερα ἀπὸ λίγο τμήματά μας ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ κινοῦνται και καταλαμβάνουν τὰ ὕψωματα δυτικὰ τοῦ Ἀργυροχωρίου και ἐν συνεχείᾳ και ἐμεῖς μετακινήθηκαμε πρὸς τὸ ὕψωμα ποὺ ἔκαμα τὴν ἀναγνώριση και μὲ σκοπὸ νὰ πλησιάσουμε τὸ 669 ἀπὸ τὸ ὁποῖο μᾶς χώριζαν λίγα στενὰ χωράφια και τὸ ὁποῖον ἦταν ὁ τελευταῖος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς μας και κατὰ τὰ λεγόμενα και ἀπὸ τίς φῆμες ποὺ κυκλοφοροῦσαν μετὰ θὰ μέναμε στὸ χωριὸ γιὰ ξεκούραση. Καὶ αὐτὸ τὸ πιστεύαμε γιατί ἐδῶ κοντά μας εἶχε ἔλθει και ἡ Διοίκηση τοῦ Συντάγματός μας. Ἴσως γιατί τὸ ὕψωμα αὐτὸ εἶχε μεγάλη στρατηγικὴ σημασία. "Ὅπως ἀνέφερα και παραπάνω ἀπὸ τὰ δεξιά μας και ἀπὸ τ' ἀριστερὰ μας οἱ Ἰταλοὶ βομβαρδιζόμενοι ἀπὸ τὸ πυροβολικὸ μας φεύγανε πρὸς τὸν

κάμπο τοῦ Ἀργυροκάστρου τὸν ὁποῖον εἶχαμε μπροστά μας. Ὁ καιρὸς ἐν τῷ μεταξύ ἄρχισε νὰ γίνεται πολὺ βροχερὸς καὶ τὸ κρῦο ἦταν πολὺ διαπεραστικό. Ἔμεινα ἢ μᾶλλον μείναμε, ἀνάμεσα σὲ κάτι θράχια στὴν κορυφή τοῦ λόφου. Ἔβαλα τὸ ἀντίσκηνό μου ἐπάνω ἀπὸ τὴ σχισμὴ τῶν θράχων γιὰ προφύλαξη ἀπὸ τὴν βροχὴ ἀλλὰ μαρτύρησα ὅλο τὸ θράδυ ποῦ νὰ κοιμηθῶ, τὰ νερὰ ἀπὸ τοὺς θράχους στραγγίζανε ἐπάνω στὴν κουβέρτα ποῦ ἤμουνα τυλιγμένος. Κρῦο δαιμονισμένο, τὰ πόδια μου καταβρεγμένα ἄρχισαν νὰ φουσκώνουν χειρότερα ἀπὸ τὴν Γκραμπάλα καὶ τὰ γόνατά μου πονοῦνε φοβερά. Τί νὰ γίνει, κουράγιο ἔλεγα μέσα μου. Αὐτὸ τὸ ὕψωμα καὶ τελειώνουμε, ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ Λοχαγὸς μου. Ἐκεῖνο ποῦ μὲ στενοχωροῦσε εἶναι ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες μου ἦταν σὲ κακὰ χάλια. Εὐτυχῶς ποῦ ἀπὸ κάτω καὶ πολὺ κοντὰ ἦταν τὸ χωριὸ καὶ μὲ εὐθύνη δική μου ἐπέτρεψα (κρυφὰ θέβαια) σὲ μερικοὺς νὰ πᾶνε νὰ στεγνώσουν κάπως καὶ νὰ γυρίσουν τὸ ἴδιο θράδυ. Εὐτυχῶς εἶναι καλὰ παιδιά, γιατί τὸ ἴδιο θράδυ πῆρα διαταγὴ νὰ ὑπερασπίσουμε τὰ χαράματα τὰ τμήματα πεζικοῦ ποῦ θὰ κάμουν τὴν πρώτη ἐξόρμηση ἀπὸ τοὺς διδύμους λόφους πρὸς κατάληψη τοῦ 669 καὶ μέσα στὴ νύχτα καὶ ὑπὸ βροχὴν ἐτοιμασεῖκαμε γιὰ τὸ πρωῖνὸ ξεκαθάρισμα. Στὸ μεταξύ μάθαμε πὼς ὁ 10ος Λόχος στοὺς διδύμους λόφους ἔπιασε μερικοὺς αἰχμαλώτους, πολὺ πολεμικὸ ὕλικὸ καὶ ἀρκετὰ μουλάρια τῶν Ἰταλῶν.

1.12.40

Κακὴν κακῶς ξημερώσαμε. Εἰδικὰ ἐγὼ πέρασα καθήμενος σὲ μιὰ πέτρα ὅλη τὴ βραδιὰ ἀνάμεσα στὴν σχισμὴ τοῦ θράχου. Ἡ βροχὴ καὶ τὸ νερόχιονο συνεχίζεται μαζί μὲ τὸ διαπεραστικό κρῦο. Στὸ Μπουράτο ἔριξε χιόνι καὶ πρὶν φέξει καλὰ - καλὰ παίρνω διαταγὴ τὰ πολυθόλα ν' ἀρχίσουν νὰ θάλλουν κατὰ τῶν θέσεων τοῦ ἐχθροῦ ὑποστηρίζοντας τὰ τμήματα τῶν τσολιάδων καὶ τοῦ 10ου λόχου ποῦ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἰταλῶν. Τοὺς θλέπαμε νὰ φθάνουν στοὺς πρόποδες τοῦ ὕψωματος ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ λίγο ἀναγκάστηκαν νὰ ἐπιστρέψουν στὴν θάση τους, καθ' ὅσον τὰ πυρὰ τοῦ ἐχθροῦ τόσο τῶν αὐτομάτων ὅσον καὶ τῶν ὀλμων καὶ τοῦ πυροβολικοῦ ἦσαν δραστικὰ καὶ λόγω τῆς τελείας καὶ καλῆς ὀχυρώσεως καὶ τῶν συρματοπλεγμάτων ποῦ εἶχαν, ἦταν ἀδύνατον νὰ προχωρήσουν. Ἐγὼ ἔμεινα μὲ τὴν ἐντύπωση πὼς ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὸ ὕψωμα γιὰ μᾶς θὰ ἦταν ἕνας πρωῖνὸς περίπατος, ἀλλὰ μέσα μου, ὅταν τὰ τμήματά μας γυρίσανε στὴ θάση τους καὶ μὲ μερικές ἀπώλειες, ἄρχισα νὰ σκέπτομαι διαφορετικὰ καὶ νὰ στενοχωροῦμαι συγχρόνως ἐπειδὴ δὲν μᾶς βοηθοῦσε καὶ ὁ καιρὸς ποῦ ἦταν ἀπαίσιος. Ὑστερα υποφέραμε ἀπὸ φαγητὸ καὶ νερὸ, εὐτυχῶς ἐκεῖ δίπλα μας ἦταν καὶ μιὰ μικρὴ λούτσα, ποῦ ποτίζανε τὰ ζῶα οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ καὶ οἱ στρατιῶτες μου ἕνας - ἕνας σούρνοντας καὶ μὲ χίλιες δυὸ προφυλάξεις γεμίζανε τὶς καρθῶνες μὲ νερὸ καὶ πίναμε γιατί οἱ Ἰταλοὶ ἦταν ἀπέναντί

μας — καὶ ἐνῶ σκεπτόμυνα ὅλα αὐτά, ἄλλη διαταγὴ τοῦ Τάγματος νὰ μὴν προβοῦμε σὲ καμιάν ἄλλην ἐνέργειαν καὶ νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι γιὰ αὖριο ὁπότε θὰ ἔχουμε καὶ ἄλλες ἐνισχύσεις.

Τὸ κρῦο καὶ ἡ βροχὴ συνεχίζεται. Μὲ τρομάζουν πῶς θὰ ξημερώσω. Οἱ πιὸ πίσω ἀπὸ μᾶς ἀνάβανε καὶ λίγο φωτιὰ καὶ παρηγοριόντουσαν κάπως. Πολλὰ προβλήματα εἶχαν οἱ στρατιῶτες μὲ τὰ πόδια τους καὶ σκεπτόμυνα ἂν παραστεῖ ἀνάγκη νὰ κάνουμε κανένα ἄλμα μὲ τὰ πολυβόλα πρὸς τοὺς πρόποδες τοῦ 669, θὰ τὰ εἶχα ἄσχημα, ἤθελα δὲν ἤθελα τοὺς ἔκανα κουράγιο. Αὐτὸ τὸ ὕψωμα καὶ τελειώνουν τὰ θάσσανά μας, τοὺς ἔλεγα καὶ ἐγὼ κάθε τόσο, προκειμένου νὰ τοὺς ἐντείνω κάπως τὸ ἐνδιαφέρον τους. Στὸ μεταξὺ τὸ ἐχθρικό πυροβολικό ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸ ἔδαφος καὶ ἀπὸ τὸ φυλάκιο Σκίπη ἔβαζε συνεχῶς, ἀλλὰ ὄχι σὲ μᾶς, ἀλλὰ στὴ διπλανὴ πλαγιὰ πού ἔβοσκαν ἀρκετὰ ἀδέσποτα γίδια μέσα στοὺς θάμνους, καὶ νομίζοντας ὅτι εἶναι στρατιῶτες μας — γλυτώσαμε ἐμεῖς — καὶ σπᾶσαμε ἀρκετὸ κέφι παρακολουθώντας τὸ μπαράζ τοῦ Ἰταλικοῦ πυροβολικοῦ.

Τέτοια περιστατικὰ εἶχαμε πολλὰ μέσα στὴ Μπούνα ἀπὸ τὰ ἀδέσποτα ζῶα τῶν χωρικῶν μας. Τώρα πιά ἡ Μπούνα — ἡ δασωμένη Μπούνα — ἔχει ξεκαθαρίσει πλέον καὶ ἀπὸ τὰ δεξιὰ μας βλέπαμε καθαρά φάλαγγες νὰ κινουῦνται μέσον τοῦ λεγομένου Μακρúκαμπος καὶ νὰ κατευθύνωνται μαζί μὲ τὸ πυροβολικὸν πρὸς τὸ βουνὸ Μπουράτο,

χωρὶς ἐννοεῖται νὰ ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τὸ ἐχθρικό πυροβολικό. Ἐδῶ ἀναγκάζομαι νὰ πῶ πάλι ἐκεῖνο πού ἔχω ἀναφέρει καὶ προηγουμένως, ὅτι ξαναεἶχαμε ἀνέβει στὸ Μπουράτο, ἀλλὰ δὲν εἶμαι σὲ θέση νὰ γράψω γιὰ τὸ ἐγκαταλείψαμε... Πόλεμος γίνεται, ἐκεῖνο πού ξέρω ἐγὼ καὶ τὸ τονίζω εἶναι ὅτι ὁ Δεκέβριος μᾶς μπήκε μὲ κακὲς διαθέσεις. Προσπαθῶ νὰ βρῶ ζεστασιὰ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ θρόαχια ἀλλὰ εἰς μάτην. Κάθε βράδυ αὖπνος, θρεγμένος καὶ ἀρχαῖος ἀπὸ τὸ κρῦο...

2.12.40

Ξημέρωσε πάλι μὲ καιρὸ βροχερὸ καὶ σχετικὸ κρῦο. Στὸ μεταξὺ, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νύχτας τὰ τμήματά μας ἔχουν ἐνισχυθεῖ καὶ ἀπὸ τὰ χαράματα ὀρισμένοι λόχοι τσολιάδων καὶ ὁ 9ος καὶ 10ος λόχος τοῦ Τάγματός μου ἐπετέθηκαν κατὰ μέτωπον τοῦ 669, τὰ πολυβόλα μου ὑπεστήριζαν ἀπὸ τὶς θέσεις πού εἶχα διμοιρίες τῶν δύο ὡς ἄνω λόχων. Ἡ μάχη ἦταν σκληρὴ, οἱ Ἰταλοὶ μᾶς εἶχαν στὸν κατήφορο καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ τὸ ὕψωμα ἦταν ἀποκρημνο καὶ τελείως ὀχυρωμένον. Ἡ μάχη ἦταν σκληρὴ, βλέπαμε τοὺς στρατιῶτες μας νὰ φθάνουν μέχρι τὰ πρῶτα χαρακώματα τῶν Ἰταλῶν. Δὲν μποροῦν νὰ συνεχίσουν διότι οἱ Ἰταλοὶ τὸ εἶχαν ὀχυρώσει πολὺ καλὰ μὲ διαδοχικὲς σειρὲς χαρακωμάτων, συρματοπλεγμάτων, ἀτομικῶν ὀρυγμάτων ἐπικοινωνίας μεταξὺ των, μονίμων πολυβόλων καὶ ὀπλοπολυβόλων. Τὸ μόνο πού κατορθώσαμε μέχρι τὸ με-

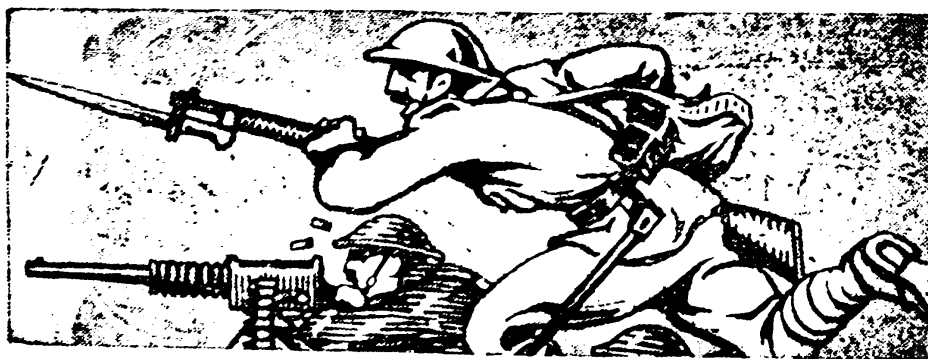

σημέρι ήταν νομίζω, μιὰ - δυὸ διμοιρίες τοῦ 10ου λόχου νὰ ἐγκατασταθοῦν σὲ κάτι θράχους πού ἦταν σ' ἓνα ἀντέρισμα ἀπὸ τὰ δεξιὰ καὶ πολὺ κοντὰ στὰ χαρακώματα τοῦ ἐχθροῦ. Βλέπαμε καθαρὰ τοὺς στρατιῶτες μας νὰ προσπαθοῦν νὰ βελτιώσουν τὶς θέσεις τους ἀνάμεσα στὰ θράχια καὶ μὲ σκοπὸ νὰ θροῦνε καμιὰ δίοδο νὰ προχωρήσουν πρὸς τὰ πάνω. Ἐκαμαν δυὸ - τρεῖς προσπάθειες ἀλλὰ εἰς μᾶτην, ἀποτυγχάναν καὶ ἔτσι ἦσαν ἀναγκασμένοι νὰ παραμείνουν ἀνάμεσα στὰ θράχια κάτω ἀπὸ τὰ ἐχθρικά χαρακώματα καὶ εἰς ἀπόστασιν μικροτέραν τῶν 100 μέτρων.

Παίρνουμε ὅλοι διαταγὴ νὰ μείνουμε ἐκεῖ μέχρι τὸ θράδυ καὶ ἐγὼ νὰ μὴν ἐξακολουθῶ νὰ θάζω μὲ τὰ πουλβόλα καὶ τοῦτο γιατί τὸ ἴδιο θράδυ θὰ ἐνεργεῖτο μὲ περισσότερες δυνάμεις νυχτερινὴ ἐπίθεσις. Ἔτσι τὸ ἀπόγευμα αὐτὸ μείναμε χωρὶς νὰ μᾶς θάζουνε καὶ οἱ Ἴταλοι καὶ τότε ἀκριβῶς μοῦ πέρασε ἀπὸ τὴ σκέψη νὰ γράψω ἓνα γραμματάκι στὸ σπίτι μου πρᾶγμα πού ἐγίνε. Στὸ μεταξύ ὁ καιρὸς ἀπὸ τὸ ἀπογευματάκι εἶχε καλυτερεύσει

καὶ τὸ θραδάκι εἶχαμε καὶ λίγο φεγγάρι ἀλλὰ καὶ κρῦο, καὶ ἐνῶ ἡ ὥρα περνοῦσε κάπως ἤρεμη, ἔρχεται ὁ ἀγγελιοφόρος καὶ μᾶς εἰδοποιεῖ νὰ εἶμαστε ἔτοιμοι διὰ τὴν νυχτερινὴν ἐπίθεσιν μὲ τὸ λίγο φῶς τοῦ φεγγαριοῦ τὰ τμήματά μας ἐξορμοῦν. Χαλασμός Κυρίου διαδέχεται τὴ νύχτα καὶ τὰ πρῶτα τμήματά μας κατορθώνουν νὰ θάλουν πόδι στὰ πρῶτα ἐχθρικά χαρακώματα, ἀλλὰ ὁ ἐχθρὸς χρησιμοποιοῦντας τὰς διαδοχικὰς σειρὰς τῶν χαρακωμάτων πού εἶχαν σ' ὄλο τὸ ὕψωμα κατόρθωσαν μὲ σφοδρὸ μαρὰζ χειροβομβίδων νὰ ἐκδιώξουν τοὺς δικούς μας καὶ ἐκτὸς τῶν χειροβομβίδων κάμανε καὶ μεγάλη χρῆση τῶν ἀτομικῶν ὀλμίσκων. Τὸ τί ἐγίνετο ἀπέναντί μας ἀπὸ τὶς ἐκρήξεις καὶ λάμπεις αὐτὸ δὲν περιγράφεται. Οἱ δικοὶ μας ἦλθαν στὰ χέρια μὲ τοὺς Ἴταλους. Τότε ἀκριβῶς γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀκούσαμε καὶ γιὰ πρώτη φορὰ τοὺς Ἴταλους νὰ φωνάζουν: AERA ΓΚΡΕΚΟ — BI-BA ΝΤΟΥΤΣΕ. Μᾶς ἔκαμαν ἐντύπωση οἱ φράσεις τῶν Ἰταλῶν πού σ' αὐτὴ τὴ μάχη-πήρανε τὰ συνθήματά μας.

(Συνεχίζεται)

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Πέθανε στις 15 Αυγούστου στο ΝΙΜΙΤΣ (Νοσοκ. Μετοχ. Ταμείου Στρατού) σε ηλικία 92 ετών ο στρατηγός Θρασύβουλος Τσακαλώτος.

Πληθωρική σε δράση στρατιωτική φυσιογνωμία καθώς οι αναγνώστες θα ιδούν από τη βιογραφία του. Έγινε πασίγνωστος ο Τσακαλώτος πρό του Ρίμινι, ήδη από τον Έλληνοϊταλικό πόλεμο, κατά τον οποίο αναδείχθηκε σε άξιον πολεμικό ηγέτορα σαν διοικητής του θρυλικού Εύζωνικού 3)40 και τέλος έλαβε μέρος στο αίμα του έμφυλιού πολέμου 1947—1949 με τη νικητήρια παράταξη.

«Σαράντα χρόνια Στρατιώτης» της Ελλάδος δικάωσε αυτόν τον τίτλο σαν πρύτανης των Ελλήνων αξιωματικών. Άλλά και σαν καθηγητής στρατιωτικών Σχολών διέπρεψε ο Τσακαλώτος και σαν συγγραφέας στρατιωτικών έργων.

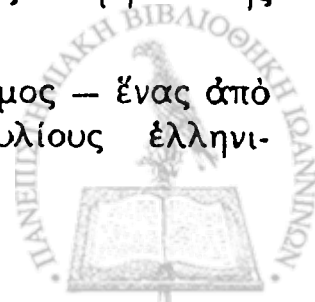
Τέλος, στο λυκόφως της μακράς ζωής του, έκαμε αναθεωρήσεις — και δέν κάνει εύκολα κανείς αναθεωρήσεις σε ηλικία 89 ετών — ιδεών και απόψεων με την ιστορική συνάντηση, που είχε με τον αρχηγό του Δημοκρατικού Στρατού Μάρκον Βαφειάδη, τó 1986, που έπαινήθηκε και επικρίθηκε, όπως συμβαίνει συχνά «παρ' ήμίν». Καθώς αναγνωρίστηκε από πολλούς ήταν ή χειρονομία εκείνη ένας συμβολισμός της έθνικης συμφιλίωσης και

άπό τη συντηρητική πλευρά των Έλλήνων, άφου είχε προηγηθεί ή αναγνώριση της Έθνικης Άντίστασης άπό ένα μεγάλο μέρος αυτών — και έπιβεβαιώνεται και άπό τη

σημερινή πλειοψηφούσα παράταξη της Βουλής. "Ας εύχηθοϋμε οι Έλληνες — Άει παΐδες νά κάμουν τον λόγον της Έθνικης συμφιλίωσης σάρκα.

Ό έμφύλιος πόλεμος — ένας άπό τους άπειρους έμφυλιους έλλη-
νι-

κούς πολέμους, πού κατατρύχουν τόν Ἑλληνισμό ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων τελείωνε (;) Καὶ εἶναι οἱ ἐμφύλιοι ὄλοι ὅμοιοι καὶ ἴδιοι γεννημένοι ἀπὸ τὴν ἴδια μήτρα, ὅπως μαρτυρεῖ τὸ χωρίον τοῦ Θουκυδίδη.

Θουκυδίδης (ἱστοριῶν Γ')

«Ἡμέρας τε ἑπτὰ... Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκούντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτιὰν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἐχθρας ἔνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσα τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε...».

«Ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες... οἱ Κερκυραῖοι ἐσκότωναν ὄσους ἀπὸ τοὺς συμπολίτες τοὺς ἐνόμιζαν ἐχθροὺς τοὺς, μὲ τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι τιμωροῦσαν ὄσους ἤθελαν νὰ καταργήσουν τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα. Σκοτώθηκαν καὶ μερικοὶ ἀπὸ προσωπικὴ ἐχθρα, καὶ ἄλλοι γιατί εἶχαν δανείσει χρήματα καὶ τοὺς ἐσκότωναν οἱ ὀφειλέτες τοὺς· ἔγιναν παντὸς εἴδους φόνοι καὶ τίποτα δὲν παραλείφθηκε πού νὰ μὴ ἔγινε, καὶ ἀκόμα περισσότερα ἀπ' ὅσα συνήθως γίνονται σὲ τέτοιες περιστάσεις. Γιατί, καὶ πατέρες σκότωναν τὰ παιδιὰ τοὺς...».

(Θουκυδίδου Ἱστοριῶν Γ').

Νομίζει κανεὶς, διαβάζοντας τὰ Κερκυραϊκὰ τοῦ Θουκυδίδη, πὼς διαβάζει τὰ Δεκεμβριανὰ τοῦ 1944

καὶ τὰ ἐμφυλιοπολεμικὰ τοῦ 1947—1949.

Μὲ τὸν Θρασύβουλο Τσακαλῶτο μὲ συνέδεε γνωριμία ἀπὸ τὸ 1961 γιὰ νὰ γίνει στενότερη ἀπὸ τὸ 1974. Τιμοῦσε τὴν Ἑπειρ. Ἑταιρεία καὶ τὸ ἔργο της. Καὶ αὐτὴ τὸν ἐτίμησε καὶ τοῦ παρεχώρησε τὸ βῆμα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας στὶς 14. 12.1977 γιὰ νὰ ὁμιλήσει μὲ θέμα :

Ἡ νικηφόρος προσφορά τῆς Ἑπείρου κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας τῆς Πατρίδας ἀπὸ τοῦ 1940 μέχρι σήμερον.

Ἡ διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ τῆς «Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας» συνήθιζε — καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ τὸ κάνει — νὰ δημοσιεύει ἀναμνήσεις ἀγωνιστῶν τῆς ἐποποιΐας 1940—41 στὰ τεύχη τῶν μηνῶν Ὀκτωβρίου, Νοεμβρίου, Δεκεμβρίου κ.ἄ.

Τοῦτ' αὐτὸ ἔκαμε καὶ τὸ 1985 μὲ συνέχεια δημοσιευμάτων τῶν Σπ. Χρηστίδη. Πολεμικὸ Ἡμερολόγιο, Ἰωάν. Νικολαΐδη. Μνήμες τοῦ '40, τῆς Συντάξεως. Ἐλεύθερες γνώμες καὶ σχολιασμοί, Στάθη Λαμπρίδη : Ἡ Πίνδος, ὁ Δαθάκης καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια, Ἀλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Ἱστορία καὶ ἱστορικὲς ἀσχημίες. Ἐζητήσαμε καὶ τοῦ στρατηγοῦ Τσακαλώτου τὶς ἀπόψεις, τὶς ὁποῖες ἐν ἐκτάσει μᾶς ἀπέστειλε καὶ δημοσιευτῆκαν στὸ τεύχος 113 τοῦ Φεβρουαρίου 1986 μὲ τὸν τίτλο :

Ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια γιὰ τὸ 1940—41, καὶ μὲ τὴν πάρα κάτω ἰδιόχειρη ἐπιστολή.

Αθήνα 14-Ιαν. 1985

Κύριε.

Αξιό. Μαμμόπουλε.

Αγαπητέ και περυσινέ γιγι!

«Ηπαρωτική Γεωργία»
και σεμνή, προσέκρινε
η τὸ Υπουργεῖο γιγνόντα, θ' εἶτα σκότα, ρε-
μένα ὑμῶνα πρωτοβουλία.

Και ὅχι κἀνὰ
να ἐνεκωσῶ ἐνυμφίβις καὶ να κερύσαι
ἐν τῇ Υπουργικῇ ὀφείδω, ἔμεινε καὶ τοῦ ὑβριστη-
νοῦ πηρῆς. Ἐν γοῖν ἐνδικογύρεται γι' αὐτὴν
ἡσυχάζει καὶ γιγ. ζῆν. καὶ κατωτέρω:

«Η Υπουργικὴ ἀγίασμα γιὰ τὸ 1940-41,»

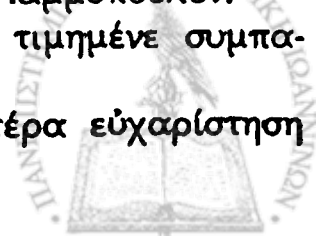
Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟ

Τὴν ἐπομένη τῆς ἱστορικῆς συνάντησης μὲ τὸ Μάρκο Βαφειάδη τὸν πῆρα στὸ τηλέφωνο καὶ τὸν συγχάρηκα γιὰ τὴν πρωτοβουλία τοῦ ἐκεῖνη. Ὁ Τσακαλῶτος δὲν ἦταν ὁ πρῶτος τυχόν, οὔτε πολιτικὸ πρόσωπο γιὰ νὰ χαράξει κάποια πολιτικὴ ψηφοθηρώντας. Ἦταν στρατιωτικὸς ἡγέτης, «αἰμοσταγῆς» κατὰ μιά μερίδα Ἑλλήνων καὶ Ἕπει-

ρωτῶν ποὺ συνέβαλε στὴν καταστολὴ τῆς ἀνταρσίας. Καὶ τοῦ εἶπα : ὀρθῶς ἔπραξες, στρατηγέ, ὄχι ἄλλο αἷμα!

Μοῦ ἀπάντησε μὲ γράμμα τοῦ ἀπὸ 8ης Ἰανουαρίου 1986:

8 Ἰανουαρίου 1986
Κύριον Ἀλέξ. Μαμμόπουλον.
Ἀγαπητέ καὶ τιμημένε συμπατριώτη.
Μοῦδῶκε ἰδιαίτερα εὐχαρίστηση

ἡ ἐπικοινωνία μας, ἡ καλή σου τηλεφωνική πρόσκλησις καὶ μιὰ δυναμωτική ἔνεσις ἢ δῆλωσις Σου ὅτι: «Ὁ χ ι ἄ λ λ ο α ἱ μ α», συμφωνεῖς μαζί μου.

Καὶ ὅμως εἶμαι προνομιούχος εἰς χυδαιότητας, ἀνωνύμους τηλεφωνητάς, ὑβριστάς, ἀπὸ τοῦ σαλταδόρου Χον....., τοῦ Ἐλασίτη Νικ.....
.... (ὑπηρέτησε ὑπὸ τὸν Γεωργαλᾶν — ὑπουργὸν Δικτατορίας), καὶ ἀνωνύμους τάξεις Εὐελπίδων στοὺς ὁποίους ἔδωσα ἀνηλεῆς μαστίγωμα. Εὐτυχῶς τὸ δημοσίευσε ἡ «Πελοπόννησος» Πατρῶν τῆς 22 Δεκ.

Σ ο ὕ ἔ σ ω κ λ ε ἰ ὡ τ ε λ ε υ τ α ἰ α ς ἔ σ ο δ ε ἰ α ς ἀ ν τ ἰ γ ρ α φ ο ν. Πόσο μὲ πικραίνει αὐτὴ ἢ κατάντια τῶν ἀξιωματικῶν. Ἄνανδροι ἀνωνυμογράφοι!

Ὅμως δὲν πρόκειται νὰ με λυγίσουν. Ὅσο τὸ μυαλό μου δουλεύει θὰ παραμείνω ὁ Γέρο - Πλάτανος ποὺ στὴ σκιά μου θὰ δροσίζονται οἱ Ἑλληνόφρονες οἰασδήποτε ἰδεολογίας ὥστε νὰ καταστοῦμε αὐτοδύναμοι γιὰ νὰ συντρίψουμε κάθε ἀπειλήν. Καταραμένος Ἐθν. Διχασμός.

Ἄλλὰ ἄς ἔλθουμε στὸ τόσο εὐχάριστο τηλεφώνημά σου.

Β ι ο γ ρ α φ ἰ α. Εὐρίσκεται στὸ τέλος τοῦ συγγράμματος ποὺ σοῦ ἀποστέλλω. Εἶναι ἐπίκαιρον διότι αὐτὲς τὶς ἡμέρες συνεχίζετο ὁ ἀγὼν κατὰ τῶν μισθοφόρων τοῦ Στάλιν.

Φ ω τ ο γ ρ α φ ἰ α. Καίτοι ὑπάρχουν καὶ στὸ σύγγραμμα ἔσωκλείω τὴν πιὸ ἱστορική καὶ γιὰ μένα ἱκανοποιητικὴ ἀνάμνηση.

Μόλις ἐπέστρεψα στὰ Γιάννενα αἰφνιδιάσθην. Στὴν πλατεία ὅλες οἱ πολεμικὲς Σημαῖες καὶ ὄλος ὁ Λαὸς τῶν Ἰωαννίνων. Καὶ τότε συνεπαρμένος μὲ τὰ μάτια μισόκλειστα, μὲ τὴν σκέψι μου πρὸς τὴν Ὑπέρμαχο Στρατηγό, τοὺς μίλησα μὲ τὴν ψυχὴ μου ὀλάνοικτη.

Σὲ παρακαλῶ μὴ τὴν χάσεις. Βγάλε καὶ γιὰ μένα 2 τουλάχιστον φωτοτυπίες καὶ στείλε τις ἀσφαλῶς.

Ὁ Θεὸς ἄς Σὲ φωτίζη, ἄς Σὲ προστατεύῃ.

Μὲ τὴν ζεστότερη Ἡπειρωτικὴ ἀγάπη

ΘΡΑΣ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

(Στρατιώτης τῆς Ἑλλάδος)

Σημειῶνω ἐδῶ ὅτι ἡ συγκοπὴ τῶν ὀνομάτων τῆς ἐπιστολῆς εἶναι δική μου ἐπινόηση (στὸ χειρόγραφο εἶναι ὀλόκληρα) γιὰ τὸν στρατηγὸς δὲ ζεῖ πιά γιὰ νὰ ἔχω τὴν τιμὴ νὰ καθήσω στὸ ἐδώλιο τοῦ κατηγορουμένου μαζί του σὲ περίπτωση μήνυσης ἀπὸ τοὺς θιγομένους γιὰ παράβαση τῶν διατάξεων τοῦ περὶ τύπου Νόμου.

Παραθέτω ἀκόμα ἓνα ρυπαρογράφημα, ποὺ τοῦ ἔστειλε κάποιος ἀπόστρατος, ἀνώνυμος, γιὰ τὸν ὁποῖον ταιριάζει ἐκεῖνο ποὺ εἶχε γράψει κάποιος γιὰ τὸν Κώστα Μπότσαρη ἂν δὲ μὲ ἀπατᾶ ἡ γεροντικὴ μου μνήμη — τὰ σημεῖα τῶν γηρατειῶν εἶναι ἔκδηλα — εἶναι ὁ στρατηγὸς Μακρυγιάννης, τὸν ἀδελφὸ τοῦ Μάρκου τὸν περασμένο αἰῶνα, «ἡ γυναίκα μὲ τὰ μουστάκια».

Ἐλήφθη τὴν 4ην Ἰανουαρίου 1986
«Θρασύβουλον Τσακαλῶτον
Ἐπίτιμον κάθαρμα.
Δημ. Σούτσου 17, Ἀθῆναι 11521».

«Τσακαλῶτος σημαίνει τσακάλι
θρωμερό. Θρασύβουλος σημαίνει
θρασίμι σκέτο. Μαγάρισες τὸ ὄνο-
μά σου καὶ τὸν τίτλο σου. Εἶσαι ἕνα
σκέτο ψοφίμι. Ἕνας ἀπαίσιος καὶ
εἰδεχθῆς ἕνας σιχαμερός».

Κάποιος ἀπόστρατος».

(Πόσο χυδαία ἀνανδρία).

Καὶ ἕνας θρωμερός Μιχαλ.....
..... δημοσίευσε σὲ ἕνα περιοδικὸ
Ἑπονόμων Ν. Α. «Ἐπικήρυξη. Δια-
τίθεται ἕνα ἑκατομμύριον ὅποιος
χέση τὸν Τσακαλῶτο» μὲ πηχουαῖα
γράμματα».

Ἐνόμισε ὅτι θὰ τὸν μηνύσω. Ἀλ-
λὰ τέτοια τιμὴ δὲν τοῦ γίνεται.

Ὅ,τι καὶ ἂν κάμουν δὲν θὰ μὲ
λυγίσουν.

Τέλος ὁ Τσακαλῶτος εἶχε χαρεῖ
πολὺ μὲ τὴ δημοσίευση τῶν ἀπόψε-
ῶν του στὸ τεῦχος 113 τοῦ 1986 καὶ
ἐκδήλωσε τὴν ἱκανοποίησή του μὲ
τὸ ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1986 γράμ-
μα του πρὸς ἐμένα, πού παρατίθε-
ται.

11.2.86

Ἀξιογάπητε καὶ ἀξιοπρόσεκτε
φίλε.

Πῆρα σήμερα τὸ 113 τεῦχος τῆς
τόσον πολυτίμου καὶ διδακτικῆς
προσπαθείας Σου.

Εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλοξενίαν.

Ὅλοι ἔχομε συναισθηματισμό, ὁ-
μως κατὰ κάποιον τρόπον πρέπει
νὰ τὸν καταχωνιάζουμε γιὰ τὴν ἱ-
στορικὴ πραγματικότητα.

Προσπάθησα νὰ εἶμαι ἀντικειμε-
νικός. Τὸ αἶσθημα δὲν λείπει οὔτε
ἀπὸ μένα. Γιὰ τὸν ἀξέχαστο Διοι-

κητῆ μου τὸν μπάριμπα Χαράλαμ-
πο καὶ τοὺς συμπολεμιστάς μου.

Οἱ ἀναγνώσται, θὰ μπορέσουν μὲ
συμπλήρωμα καὶ τὰ ἄλλα δημοσι-
εύματα, νὰ ἀποκομίσουν τὰ δικά
τους συμπεράσματα.

Καὶ πάλιν εὐχαριστῶ πολὺ θερ-
μὰ συγχαρητήρια γιὰ τὴν τόσο ἐ-
πιμελημένη ἔκδοσι μὲ τὶς θερμὲς
εὐχές, ὅλα μὲ τὸν καινούργιο χρό-
νο νὰ Σᾶς πᾶνε κάλλιστα.

Ἐλησμόνησες ὁμως ὅπως συνεν-
νοηθήκαμε τηλεφωνικῶς νὰ μοῦ
στεύλης τὴν φωτογραφία μὲ δύο ἀν-
τίτυπα. Τὴν περιμένω.

Καὶ ὁ Θεὸς νὰ θάλλῃ τὸ χέρι του
στὴ σημερινὴ ἀντεθνικὴ καταχνιά.

Μὲ τιμὴ καὶ ἀγάπη

ΘΡΑΣ. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΒΙΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Γόνος τοῦ Ἰωάννου Τσακαλώτου
καὶ τῆς Μαρούλας τὸ γένος Μόρα-
λη, ἐγεννήθη εἰς τὴν Πρέβεζαν Ἡ-
πείρου. Ἐγκύκλια μαθήματα εἰς
τὸ Ἡμιγυμνάσιον τῆς Πρεβέζης καὶ
τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰσήχθη μετὰ
τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τοῦ Ἀθερω-
φείου Γυμνασίου, τὴν 1ην Φεβρουα-
ρίου 1914 εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπί-
δων.

Μετέσχεν ὡς Εὐελπὶς μὲ προσω-
ρινὸν βαθμὸν Ἀνθυπασπιστοῦ (12.
9.1915) καὶ Ἀνθυπολοχαγοῦ (16.
11.15) τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέ-
μου καὶ εἶτα ἐπανελθὼν εἰς τὴν
Σχολὴν (21.1.16) καὶ συνεχίσας
τὴν ἐκπαίδευσίν του ἀπεφοίτησε ἐξ
αὐτῆς τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1916 μὲ
τὸν βαθμὸν τοῦ μονίμου Ἀνθυπολο-
χαγοῦ τοῦ Ὀπλοῦ τοῦ Πεζικοῦ.

Ἐνυμφεύθη τὴν 20ην Φεβρουαρί-
ου 1921 τὴν Τούλαν (Σταματού-

λαν) τὸ γένος Ἀναστασίου Μιχάλη.

Προήχθη : α) Εἰς Ὑπολοχαγὸν τὴν 13.12.1917, β) Εἰς Λοχαγὸν τὴν 24.12.190, ἔλαβε μέρος εἰς τὸν Α΄ Παγκόσμιον Πόλεμον ὡς Διοικητῆς Λόχου καὶ Πολυβολαρχίας τοῦ 26ου Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ τοῦ 3)40 Συντάγματος Εὐζώνων. Διετέλεσε Διευθυντῆς Ἐπιτελικῶν Γραφείων Μεραρχίας εἰς Μακεδονίαν, Θράκην καὶ Μικρὰν Ἀσίαν. Μετὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸ Ε΄ Σῶμα Στρατοῦ ὡς Διευθυντῆς τοῦ 2ου Ἐπιτελ. Γραφείου.

γ) Εἰς Ταγματάρχην τὴν 18.9.25 κατ' ἐκλογὴν. Διοικητῆς Τάγματος καὶ ἐν συνεχείᾳ Διευθυντῆς Σπουδῶν τῆς 2ας πτέρυγος Κατωτέρων Ἀξιωματικῶν τῆς Σχολῆς Ἐφαρμογῆς Πεζικοῦ. Ἐφοίτησε ἐπὶ διετίαν εἰς τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Πολέμου. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν, ἐτοποθετήθη Βοηθὸς Διοικητοῦ τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Πολέμου. Διετέλεσεν ἐν συνεχείᾳ Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Ἀρχηγοῦ Γ.Ε.Σ.

δ) Εἰς Ἀντισυνταγματάρχην τὴν 20.12.1934 κατ' ἐκλογὴν. Διωρίσθη Καθηγητῆς τῆς Τακτικῆς τοῦ Πεζικοῦ εἰς τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Πολέμου. Ἀπεστάλη ἐπὶ ἕν ἔτος εἰς Γερμανίαν ὡς Πρόεδρος Ἐπιτροπῆς παραλαβῆς Ὑλικοῦ Πολέμου.

ε) Εἰς Συνταγματάρχην τὴν 29.12.1937 κατ' ἐκλογὴν. Ἐτοποθετήθη Διοικητῆς Συντάγματος τοῦ κατὰ πρῶτον συσταθέντος Συντάγματος Εὐελπίδων καὶ Ὑποδιοικητῆς τῆς αὐτῆς Σχολῆς. Διετέλεσε Ὑποδιοικητῆς καὶ Διευθυντῆς Σπουδῶν τῆς Σχολῆς Ἀξιωματικῶν

Στρ. Ὑπηρεσιῶν.

Ἐν συνεχείᾳ ἐτοποθετήθη ὡς Διοικητῆς τοῦ Συνοριακοῦ Τομέως (Προκαλύψεως) Ἀρδέας, μεθ' ὃ ὀλίγον πρὸ τῆς ἐπιστρατεύσεως διετέθη ὡς Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Ἐπιχειρήσεων τοῦ προεπιστρατευτικῶς συγκροτηθέντος Ἐπιτελείου τοῦ Τμήματος Στρατιᾶς Μακεδονίας. Διοικητῆς τοῦ 3)40 Συντάγματος Εὐζώνων.

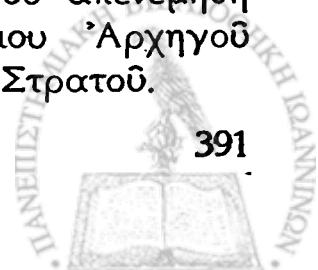
Ἐπιτελάρχης Β΄ Σ.Σ. — Διοικητῆς Κέντρου Ἐκπαιδεύσεως Ἀξιωματικῶν ὅλων τῶν Ὀπλῶν εἰς Ἴσμαηλίαν. Μέλος τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου. Διοικητῆς τοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος Ἰταλίας. Διοικητῆς τοῦ αὐτοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος καὶ Συγκροτήματος Ἀθηνῶν. Διοικητῆς τῆς 11ας Μεραρχίας. Διοικητῆς Σχολῆς Ἐπιτελῶν.

στ) Ἐκρίθη παραμένων εἰς τὰ ὀριστικὰ ἐν ἐνεργείᾳ στελέχη τοῦ Στρατοῦ.

ζ) Εἰς Ὑποστράτηγον τὴν 22.11.1946. Κατ' ἀπόλυτον ἐκλογὴν. Ἐτοποθετήθη ὡς ἀναπληρωτῆς Ὑπαρχηγός Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ. Διετέλεσε Διοικητῆς τοῦ Α΄ Σ. Στρατοῦ.

η) Εἰς Ἀντιστράτηγον τὴν 3.4.1948. Κατ' ἀπόλυτον ἐκλογὴν. Διοικητῆς τοῦ Α΄ Σ.Σ., Διοικητῆς τῶν Α΄ καὶ Β΄ Σωμάτων Στρατοῦ. Γενικός Ἐπιθεωρητῆς Στρατοῦ. Ἀρχηγός Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ καὶ Διοικητῆς Στρατοῦ.

Ἀπεστρατεύθη τῇ αἰτήσει του τὴν 20.11.1952 καὶ τοῦ ἀπενεμήθη ὁ τίτλος τοῦ Ἐπιτίμου Ἀρχηγοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ.

ΠΩΣ ΕΞΟΦΛΕΙΤΑΙ ΕΝΑΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ

* ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦ. Γ. ΛΑΖΑΡΗ

Χ. Λ.,* νέος τότε άντειαυ γελεύς Πρωτοδικῶν έργαζόταν πρῶι στοῦ υπηρεσιακό του γραφεῖο στα Γιάννενα, όταν μπήκε στοῦ γραφεῖο ένας έργατικός, ἄς τὸν ποῦμε Περικλῆ. Ποῦ νὰ θυμᾶται κανεῖς

τὸ πραγματικό του ὄνομα ἔπειτ' ἀπὸ τόσα χρόνια;

— Κύριε εισαγγελέα, νὰ με σώσης ἀπ' αὐτὸ ποῦ μοῦ συμβαίνει. Εἶμαι ἀπ' τὸν Πειραιᾶ κι' ἔχω ἔξι παιδιὰ ποῦ περιμένουν ψωμάκι ἐκεῖ πέρα ἀπ' τὴ δουλειὰ ποῦ ἔκανα ἐδῶ. Αὐτοὶ ποῦ τοὺς δούλευα με βαστᾶνε ἐδῶ δέκα μέρες κι' ἀντὶ νὰ μοῦ πληρώσουν τὰ μεροκάματα νὰ γυρίσω στοῦ σπιτάκι μου, με κοροϊδεύουν!

— Γιαῖ ἐξηγήσου, ἀγαπητέ μου, τοῦ συνέστησε ὁ ἀντειαυγελεύς, γιατί αὐτὰ ποῦ μοῦ εἶπες ὡς τώρα εἶναι πολὺ ἀόριστα γιαῖ νὰ καταλάβω τί σοῦ συμβαίνει καὶ νὰ μπορέσω νὰ σε βοηθήσω. Νὰ μοῦ πείς τί δουλειὰ ἔκανες, σε ποιόν, πόσο σοῦ χρωστάει καὶ γιατί δὲ σε πληρώνει γιαῖ νὰ μποῦμε στοῦ ντορό.

— Ἐδούλευα στὴν Πάτρα σοβατζής. Ὅταν κόντευε νὰ τελειώση ἡ δουλειὰ ἤρθε κάποιος ξένος καὶ με

ρώτησε ἂν ἤθελα νάρθω ἐδῶ νὰ δουλέψω σε κάτι στρατιωτικά φυλάκια ποῦ εἶχαν πάρει εργολαβία. Τοῦ εἶπα πῶς δέχομαι γιατί σε δυὸ μέρες τελειῶνε ἡ δουλειὰ μου καὶ μοῦδωκε μιὰ σύσταση νὰ τὸν ζητήσω ἐδῶ σ' ἓνα καφενεῖο, μὰ πᾶνε ἀπάνω ἀπὸ 4 μῆνες τώρα καὶ δὲ θυμᾶμαι τ' ὄνομά του. Ἦρθα ἐδῶ, τὸν βρήκα καὶ με πῆγε στοῦ κ. Κ. .

... Ἐκεῖ ἦταν κι' ἓνας ἄλλος ποῦ ἔκανε τὸ διαχειριστή. Συμφωνήσαμε νὰ δουλέψω με τὸ μέτρο καὶ μ' ἔστειλαν στὴ δουλειὰ, σταῖ σύνορα, περιφέρεια Φιλιατῶν καὶ Κονίτσης. Τελειώνοντας τὴ δουλειὰ ἔκανε νὰ λάβω 8.600 δραχμές. Εἶχα πάρει 2000 ἀπέναντι καὶ χρωστάω καμμιά πεντακοσαριά δραχμές στὴν καντίνα ποῦ παίρναμε ψωμί καὶ τρόφιμα. Πάω τώρα νὰ πληρωθῶ κι' ὁ κ. Καλ. . . . μοῦ λέει πῶς δὲν με ξέρει καὶ νὰ με πληρώση ὁ Γερμανὸς μηχανικός, ποῦ διηύθυνε τὰ ἔργα, ἓνας γέρος ψηλὸς με γυαλιά. Με τὸ Γερμανὸ δὲν μπορῶ νὰ συνεννοηθῶ. Πάω στοῦ διαχειριστή καὶ μοῦ λέει νὰ μοῦ δώση 2000 καὶ νὰ ὑπογράψω αὐτὴ τὴν ἀπόδειξη ποῦ εἶχανε φτιάξει.

Παίρνει τὴν ἀπόδειξη σταῖ χέρια του ὁ ἀντειαυγελεύς καὶ βλέπει κατὰπληκτος ὅτι εἶχε συνταχθῆ πρὸς ἐξόφλησιν έργατικῆς ἀμοιβῆς γιαῖ 8.600 δραχμές, ὅσες τούλεγε ὁ Περικλῆς.

* Κάτω ἀπὸ τὰ ἀρχικά Χ. Λ. ὁ σεμνὸς Χριστόφορος Λάζαρης κρύβει τὸν ἑαυτό του.

—Ποιός τὴν ἔγραψε τὴν ἀπόδειξη;

—Δὲν ξέρω κ. εἰσαγγελέα. Μοῦ τὴν ἔδωκε ὁ διαχειριστὴς κι' ἅμα εἶδα πὼς γράφει ὅτι ἔλαβα 8.600 καὶ μοῦδινε μονάχα 2000 ἔλογοφέραμε γιὰ τὸ τζερεμετιλῆκι πὸ μού κάνουν κι' ἔφυγα ἀγανακτισμένος μὲ τὴν ἀπόδειξη στὸ χέρι πὸ κι' αὐτὸς ἐξέχασε νὰ μού τὴν πάρη πίσω.

— Καλὰ κ. Περικλῆ, τοῦ εἶπε ὁ ἀντεισαγγελεὺς. Περίμενε καὶ θὰ τὴ θροῦμε τὴν ἄκρη.

Ἄμέσως κατόπιν ἐζήτησε τηλεφωνικῶς ἀπ' τὸ τμήμα Ἀσφαλείας πληροφορίες γιὰ τὸ Γερμανὸ μηχανικό. Τοῦ εἶπαν πὼς εἶναι πράγματι ἐδῶ ἓνας Γερμανοεβραῖος μηχανικός μὲ τὴ γυναίκα του, φυγάδες τῶν Χιτλερικῶν διωγμῶν, κι' ἐργάζεται ὅπου τύχη γιὰ ἓνα κομμάτι ψωμί. Παρεκάλεσα νὰ μού τὸν στείλουν.

Σὲ 10 λεπτὰ ἔμπαινε στὸ γραφεῖο ἓνα ψηλὸ ξερακιανὸ γεροντάκι μ' ἀνυπόκριτη ταραχή. Ἡ συνεννόηση μεταξύ του ὑπῆρξε κουραστικὴ γιατί ὁ ἀντεισαγγελεὺς δὲν ἤξερε παρὰ ἐλάχιστες λέξεις, τῆς γερμανικῆς κι' ὁ Γερμανὸς ἄλλες τόσες ἑλληνικὲς καὶ καμμιάν ἄλλη γλῶσσα ἐκτὸς τῆς Γερμανικῆς. Τέλος πάντων σάτρα πάτρα ὁ Γερμανὸς ἐβεβαίωσε ὅτι ἐγνώριζε τὸν τεχνίτη καὶ πὼς πράγματι ἐργάσθηκε ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψή του εὐσυνείδητα.

—Τότε γιατί δὲν τὸν πληρώνετε;

—Ἐγκῶ; Ἐγκῶ ἐργάσθω ὅπως αὐτὸ πάρη λεπτὰ ζῆση. Καλλίντης λεπτὰ εἶχες. Ἐγκῶ ντὲν ἔκει ψωμί. Γκυναίκα κι' ἐγκῶ πεινάει!

—Ποιός εἶναι λοιπὸν, ὁ ἐργολάθος;

Ἅ Γερμανὸς ἀνακάτευε τὸ ὄνομα τοῦ Καλ... μὲ κάποιον Γιαννίδη χωρὶς νὰ θγαίνη νόημα.

Ἅ ἀντεισαγγελεὺς τὸν ηὐχαρίστησε καὶ τοῦ συνέστησε νὰ ζητήσῃ τὴν προστασία ἑνὸς δικηγόρου ἂν τοῦ χρωστᾶνε χρήματα κι' ἂν δὲν μπορέσει νὰ εὔρη νὰ ξανάρθῃ σ' αὐτόν.

Ἐκάλεσε τότε τὸν Καλ... πλούσιον ἐπιχειρηματίαν καὶ ἰδιοκτῆτην νεοδημίου κερδοφόρου μεγάρου μὲ κεφάλαια ποῦχεν ἀποκτήσει ὡς μετανάστης εἰς τὴν ἄλλοδαπήν.

—Τὸν γνωρίζετε αὐτόν ἐδῶ τὸν τεχνίτη;

—Ἅ Οχι' πρώτη φορὰ τὸν βλέπω, δὲν ἔχω μιλήσει ἄλλοτε μαζύ του.

— Εἶχατε πάρει ἐργολαβία τὴν κατασκευὴ συνοριακῶν φυλακίων;

—Ναί, ἀλλὰ ἐργάτες δὲν προσέλαβα ἐγώ. Εἶχα ὑπεργολάθο τὸν Βαίγκμαν.

Ἅ ἀντεισαγγελεὺς τοῦ ἔδειξε τὴν ἀπόδειξη τῶν 8.600 δραχμῶν.

—Γνωρίζετε αὐτὰ τὰ γράμματα; Μήπως εἶναι δικά σας;

—Ἅ Οχι' δὲν τὰ γνωρίζω.

—Τὸ Γιαννίδη τί τὸν ἔχετε;

—Τίποτα δὲν τὸν ἔχω. Αὐτὸς εἶναι καθηγητὴς ξένων γλωσσῶν.

—Καθῆστε λιγάκι παρακαλῶ, τοῦ εἶπε ὁ ἀντεισαγγελεὺς καὶ ἐκάλεσε τὸν Γιαννίδη.

Ἐκεῖνος ἔφθασε σὲ λίγα λεπτὰ ἀσθμαίνων.

—Τί δουλειὰ κάνετε κ. Γιαννίδη;

—Καθηγητὴς ξένων γλωσσῶν.

—Τί σχέσιν ἔχετε μὲ τὸν κ. Καλ...;

—Τοῦ κρατῶ τοὺς λογαριασμοὺς γιατί εἶμαι καὶ λογιστής.

—Κύριε Καλ...., αὐτὸ τὸ λησμονήσατε προηγουμένως πού σᾶς ρώτησα, τοῦ εἶπε ἐντόνως ὁ ἀντεισαγγελεὺς καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν Γιαννίδη:

— Τὸν γνωρίζετε αὐτὸν τὸν τεχνίτη; ποιὸς τὸν πῆρε στὴ δουλειά;

— Ναί. Ἔρχεται μέρες τώρα καὶ μοῦ ζητάει πληρωμή, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔχω καμμιά σχέση μαζύ του. Μᾶλλον στὸν Βάϊγκμαν πρέπει νὰ πάει νὰ πληρωθῆ. Αὐτὸς ἴσως τὸν πῆρε στὴ δουλειά.

Ἐδῶ παρενέβη διαφωτιστικά ὁ Περικλῆς.

— Καὶ ποῦ τὸν ἤξερα γὰρ τὸ Γερμανὸ καὶ τὴ γλῶσσα του κ. Εἰσαγγελέα; Αὐτοὶ οἱ δυὸ κύριοι μὲ συμφώνησαν καὶ μ' ἔστειλαν νὰ δουλέψω καὶ τώρα μὲ θασανίζουν 10 μέρες καὶ δὲ μοῦ δίνουν τὰ λεφτά μου!

Μὲ μόλις συγκρατημένη ἀγανάκτηση ὁ ἀντεισαγγελεὺς εἶπε τότε στὸν Γιαννίδη ἀργὰ καὶ ἔντονα:

— Προσέξτε πολὺ κύριε... Μέχρις ἐδῶ ἤμουν ἐγὼ πού μοῦ κάνατε γυμνάσια. Τώρα νομίζω πὼς ἀρχίζουν τὰ δικά σας!

Καὶ θάζοντάς του ξαφνικά τὴν ἀπόδειξι νὰ προστά στὰ μάτια:

— Ποιὸς ἔγραψε αὐτὴ τὴν ἀπόδειξι;

— ...ὁμολογῶ ὅτι τὴν ἔγραψα ἐγώ.

—Γιὰ λογαριασμὸ τίνος ὑποχρέου εἰς πληρωμήν;

— Γιὰ λογαριασμὸ τοῦ κ. Καλ....

— Καὶ γιατί θρίσκεται στὰ χέρια τοῦ Περικλῆ ἐνῶ αὐτὸς ἔπρεπε νὰ

πάρη τὸ χρηματικὸ ποσὸν κι' ἡ ἀπόδειξι νὰ μείνη σὲ σᾶς ὑπογεγραμμένη;

— Γιατί χρωστάει στὴν καντίνα ἀπὸ τρόφιμα κι' ἔπρεπε νὰ τοῦ κρατήσουμε τὸ ποσὸν γιατί ὁ καντινιέρης θασιζόμενος σ' ἐμᾶς τοῦ ἔκανε τὴν πίστωση.

— Εἶχατε δώσει κανεὶς ἀπὸ σᾶς ἐντολὴ νὰ τοῦ ἀνοίξουν πίστωση;

— Ὅχι... δὲν εἶχαμε δώσει ἐντολή.

— Τότε μὲ τί δικαίωμα μπαίνετε σὲ ξένες δοσοληψίες ἀφοῦ δὲν ταχτοποιεῖτε τίς δικές σας ὑποχρεώσεις;

— Κε Εἰσαγγελέα, λέγει ὁ Περικλῆς, ἐγὼ ἀναγνωρίζω τὸ χρέος μου καὶ δέχτηκα νὰ πληρωθῆ ἡ καντίνα μ' ἐπιταγὴ ἐξ ὀνόματός μου ἀπ' τὸ ποσὸν πού κάνει νὰ λάβω, ἀλλ' αὐτοὶ ζητοῦσαν ἀφορμὴ καὶ τὰ λεφτὰ τῆς καντίνας νὰ φᾶνε ἀφίνοντάς με χρεωμένο κι' ἀπ' τὸν ἰδρώτα μου νὰ μοῦ φᾶνε τίς 4000 καὶ νὰ μοῦ δώσουν μόνον 2000.

— Τί ἔχετε νὰ προσθέσετε κύριοι, τοὺς ρώτησε ὁ ἀντεισαγγελεὺς.

Ἐπροσπάθησαν νὰ δικαιολογήσουν μὲ μασημένα λόγια μὲ τὸ πρόσχημα τοῦ χρέους πρὸς τὴν καντίνα. Αὐτὸ ὅμως ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ ὑποστοῦν τὸν τελικὸ καὶ ἀνελέητο καταιωνισμὸ τοῦ ἀντεισαγγελέως:

— Ντροπὴ σας, τοὺς εἶπε. Συνεννοηθήκατε, δύο κύριοι μὲ κολλάρα, νὰ καταχρασθῆτε τὸ προϊόν τοῦ μόχθου ἑνὸς φτωχοῦ ἐργάτη καὶ νὰ πάρετε τὸ ψωμί, πού ζύμωσε μὲ τὸν ἰδρώτα του, μέσ' ἀπ' τὸ στόμα τῶν παιδιῶν του!

»Κι' ἐσὺ κ. Καλ.... πού γιὰ τὸν

κόπο σου στὰ ξένα μοσκοπληρώθη-
κες καὶ γύρισες ἐδῶ πλούσιος γιὰ
νὰ χτίσης μέγαρα καὶ ν' ἀνοίξης
ἐπιχειρήσεις, δὲ σοῦ ἔφταναν αὐτὰ
κι' ὅσα ἐκέρδιζες ἐδῶ νόμιμα καὶ
ξεκούραστα τώρα;

»Πῶς μπόρεσες ἐσὺ ὁ ἡθεσινὸς
ἐργάτης, ἐσὺ πού περισσότερο ἀπὸ
κάθε ἄλλον ἐγνώρισες τὴν ἱερότη-
τα τοῦ μόχθου, πῶς μπόρεσες καὶ
μὲ τί καρδιά ἀποφάσεις νὰ τζερε-
μετίσης τὸν ἰδρῶτα τοῦ ἄλλου; Ἄν
τῶκαναν ἐσένα αὐτὸ τότε πού ἦσουν
ἐργάτης, μὲ τί θάχτιζες τὰ μέγαρα
καὶ θὰ ξεκίναγες ἐπιχειρήσεις; Καὶ
τώρα πού τᾶχτισες ἐφρόντισες νὰ
θάλης κι' ἓνα δυναμίτη ἀπὸ κάτου
γιὰ νὰ τιναχτῆς μαζύ τους στὸν ἄ-
έρα! Γιατί ὅταν ἀφίνεις αὐτοὺς,
πού δουλεύουν τώρα γιὰ νὰ πλου-
τίξης, ἀπλήρωτους καὶ πεινασμέ-
νους, δὲν κάνεις τίποτ' ἄλλο παρὰ
νὰ φκιάνης ἀδικημένους, πού θὰ
σοῦ κόψουν τὸ λαιμὸ μιὰ μέρα, ὅ-
ταν, μὲ τὴ συμπεριφορὰ τὴ δική
σου, καὶ κάτι ἄλλων πού κάνουν τὰ
ἴδια μὲ σένα, γίνουν πολλοὶ καὶ δυ-
νατοί, πού δὲ θὰ φτάνουν οἱ χωρο-
φύλακες καὶ τὰ δικαστήρια νὰ τοὺς
δαμάσουν! Τὰ ἴδια ἐκάνατε στὸ
Γερμανό. Σώθηκε ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ
Χίτλερ γιὰ νᾶρθη νὰ λιμοκτονήση
στὰ χέρια σας, τὴν ὥρα πού δου-
λεύει γέρος ἄνθρωπος μὲ τὴν ψυχὴ
στὰ δόντια γιὰ νὰ πλουτίζετε σεῖς.
Μὰ ἔννοια σας· θὰ βροῦμε τὴν ἄ-
κρη καὶ μ' αὐτὸ ἂν χρειασθῆ.

«Ἀκοῦστε κύριοι. Τώρα θὰ ἐπι-
κοινωνήσω μὲ τὸν ἀρμόδιο ἀστυνο-
μικὸ σταθμὸ νὰ μάθω πόσα χρω-
στάει ὁ Περικλῆς στὴν καντίνα. Κι'
αὔριο πού θᾶχῃ μάθει, στίς 11 θὰ

ξαναρθῆτε ἐδῶ κι' οἱ δυό σας. Θὰ
στείλετε μ' ἐπιταγὴ τὸ ποσὸν πού
χρωστάει ὁ Περικλῆς στὴν καντίνα
ἐπ' ὀνόματί του. Καὶ τὰ ὑπόλοιπα
θὰ τοῦ τὰ μετρήσετε ἐδῶ μπροστά
μου ἐπὶ ἀποδείξει, ἄλλοιῶς ἢ συ-
νέχεια θὰ γίνῃ στὸ δικαστήριο.

»Τί νὰ γίνῃ κ. Καλ.....; Πρέπει
τὸ κράτος σὲ κάθε ἐπιχειρηματία
σὰν κι' ἐσᾶς ν' ἀποσπάη κι' ἓναν
εἰσαγγελέα γιὰ νὰ σᾶς ἀνοίγῃ τὰ
δάχτυλα ὅταν σφίγγουν τὰ λεπτὰ
τῶν ἀνθρώπων πού σᾶς δούλεψαν».

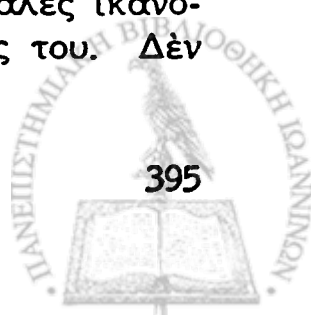
Τὴν ἐπομένην ἐπανελήφθη ἡ συγ-
κέντρωσις. Ἐξεδόθη ἡ ἐπιταγὴ
γιὰ τὸν καντινιέρη, ἐπληρώθη ὁ Πε-
ρικλῆς, καὶ οἱ ἀρουραῖοι ἔφυγαν
καταντροπιασμένοι.

Καὶ τότε ὁ Περικλῆς φέρνοντας
τὸ μαντήλι στὰ μάτια:

— Κύριε Εἰσαγγελέα, ὁ Θεὸς νὰ
φυλάῃ τὴν πατρίδα μας πού ἔχει
τέτοια Δικαιοσύνη. Ἐρώτησα κι' ἔ-
μαθα τ' ὄνομά σου. Θὰ τὸ πῶ στὴ
γυναίκα μου, στὰ παιδιὰ μου καὶ
θὰ τὸ λέω ὅπου κι' ἂν βρεθῶ γιατί
ἀξίζεις νὰ σὲ μάθουν πολλοί, πά-
ρα πολλοί!

— Μὴν κοπιάσης γι' αὐτὸ Περι-
κλῆ, τοῦ ἀπήντησε ὁ ἀντεισαγγε-
λεὺς. Δὲν πρόκειται νὰ θάλω κάλ-
πη. Πήγαινε στὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ
καὶ φρόντισε μιὰ κίεῖσαι Πειραιώ-
της νὰ μὴ σὲ τσουβαλιάζουν τόσο
εὐκολα ψώνιο οἱ ἐπαρχιώτες, ὅσο
πού νὰ μὴν ξέρης ποιὸν ἔχεις ἀφέν-
τη στὴ δουλειὰ σου καὶ πληρωτὴ
στὰ μεροκάματά σου.

Ὁ νέος ἀντεισαγγελεὺς ἐδοκίμα-
σε μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ μεγάλες ἱκανο-
ποιήσεις τοῦ ἀξιωματός του. Δὲν
εἶχε δίκιο;

Ο ΤΟΠΟΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ

ΤΗΣ ΔΕΣΠΩΣ ΚΑΡΒΕΛΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ του προηγούμενου)

ΑΠΡΙΛΗΣ 1936

Τοπικό Συνέδριο στις Πάδες

Σχολεία και δάσκαλοι που πήραν μέρος: Ελεύθερο (Γκριμπάνι), Αχιλλέας Μπάρμπας. Παλιοσέλι, Απόστολος Γκαράνης, Ειρήνη Παπαπέτρου, Φ. Παπλωματά. Πάδες, Γιάννης Κωτσίνας, Λαμπρινή Κράχτου, Δέσποινα Σαλβαρά. Άρματα (Άρμάτοβο), Γιώργος Παπαπαύλου, Λευκοθέα Πανταζή. Δίστρατο (Βρυάζα), Μιλτιάδης Κυργιάννης (μετεκπαιδευθείς), Κώστας Κυργιάκης, Ανδρομάχη Τσέπη, Αλεξάνδρα Γιάνναρη, Όλγα Καλούδα.

Κράτησε δυο μέρες, με υποδειγματικές διδασκαλίες και εισηγήσεις των συνέδρων. Η συγέντρωση τόσων δασκάλων, η στενότερη γνωριμία, η οικειότητα με τον προϊστάμενό μας, οι ποικίλες συζητήσεις για εκπαιδευτικά, γλωσσικά, λογοτεχνικά, λαογραφικά και λίγο πολιτικά θέματα, μας συνέδεσαν με στενή φιλία, που συνεχίστηκε και συνεχίζεται και σήμερα, ξεφυλλίζοντας της μνήμης τ' αποθέματα...

Για πρώτη φορά έγινε συνέδριο σ' αυτή την περιοχή. Κόσμος και κίνηση στις Πάδες. Πανηγυρίζουν οι κάτοικοι. Χαρές μεγάλες τα παιδιά. Ο πρόεδρος της κοινότητας ο Πλασάτης, μας έστειλε ένα μανάρι που

το σουβλίσαμε και το ψήσαμε... Τεχνίτης ο μάγειρας ό Σκίρτας, από κλέφτικα λημέρια μαθημένος όλο φιλοτραγουδούσε, καθώς γύριζε τη σούβλα. Τα παιδιά κουβαλάν κρασί φρέσκα, αυγά, και ζεστά καρβέλια και τυριά... Σ' όλα τα γεύματα παρόντες: ο πρόεδρος, ο γραμματέας Αδάμος Καπράνης, πολυμαθέστατος που διηγόνταν ιστορίες κι ανέκδοτα... Κι ο υποδιοικητής του Σταθμού, ο Χαράλαμπος Τότσκας.

Από την ίδια γειτονιά είμασταν, τον Αγιώργη. Συχνός επισκέπτης μας τώρα, για να του φικιάνει η μάνα μου έναν γιαννιώτικο καφέ με καϊμάκι!... Ως την ηλικία εκείνη δεν είχα γευτεί ποτέ κρασί. Τώρα το πίναμε με το λαγήνι... Όλοι ευθυμήσαμε. Με το μάγειρα λέμε ένα τραγούδι στα θλάχικα. «Το πράσινο φύλλο». Κάτι θυμάμαι: Σαμπουτιάσκα τιμπουντάνε σφριν κουτσίμ κουφό κουμάρε, τσισιαλούσια λίμπα λούι, φόκολο σπιάρα σισλουάρτε». Όλοι χειροκρότησαν, εκτός από τον Επιθεωρητή!! Όλοι βέβαια λίγο πολύ τα μάθαιναν τα θλάχικα, αναγκαστικά. Ο μάγειρας με παινεύει, ότι συνεννούμαι με όλες τις γυναίκες, έγραφα τα τραγούδια τους, τα ανέκδοτα, τα έθιμα... Τούτοι οι θλάχοι, λένε πολλά σόκιν, αστεία. Πειράζει ο ένας τον άλλον, και γελάνε με τόσο ανοιχτή καρδιά. Και μένα και της μάνας μου,

μας είχαν σκαρώσει γκάφες! Με κάλεσε και πήγαμε λίγο παραπέρα. Με πολύ οικειότητα, σαν ίσος προς ίσον, με ρωτάει:

— Γνωρίζεις την Ελευθερία Παπούλια; Υπηρετεί στο Κάντσικο. Την έπιθεώρησα πριν λίγες μέρες. Ζωήρεψα, γέλασα. Και το δικό του πρόσωπο είχε αλλάξει.

—Είμασταν συμμαθήτριες. Είμαστε και συγγενείς... Φίλες όμως δεν γενήκαμε. Ήταν εγωίστρια, ακατάδεκτη. Το είχε πάρει επάνω της γιατί η τάξη μας, την είχε θγάλει «μια παράρτημα».

Γέλασε πλατειά, έκανε και μορφασμό. Είπα κι άλλα κι αυτός τα μάζευε πολύ ικανοποιημένος. Με τρόπο με ρώτησε αν είχε κάποιο φλερτ...

—Σας ευχαριστώ, Δέσποινα, για τις ειλικρινείς κι άδολες πληροφορίες. Μου είναι χρήσιμες... Της έκανα πρόταση γάμου και δέχτηκε...

Έκανα ένα αααα, μα συνήλθα! Δείχνω χαρά, γελάω, απλώνω το χέρι μου να τον συγχαρώ, μα δεν τ' απλώνει... Οι συνάδελφοι που μας λοξοκοιτούσαν..., πάει ο νους τους να σεργιανίσει σ' άλλα λιβάδια!! Με το πρώτο ταχυδρομείο, καλούμαι σ' απολογία.

Απολογήθηκα θέβαια, μα τιμωρήθηκα με πρόστιμο 200 δραχμών και επίπληξη. Υπήρχε θέβαια και καταγγελία..., ότι συχνάζω σε σπίτια φιλορουμάνων και μάλιστα και σε κείνο που υπήρχε δάσκαλος, που υπηρετούσε τώρα στη Ρουμανία... Το φιλοσόφησα το πράμα, και συνέχισα αθόρυβα το βιολί μου. Η γλώσσα τους ήταν μητρική γλώσ-

σα, με πολυεθνότητα. Είναι πολύ εκφραστική, αυθόρμητη, πλούσια. Χειρονομάν όταν μιλάν. Τα μάτια τους γελάνε πάντα. Τα ήθη και τα έθιμά τους, ήταν πρωτόγνωρα και διασκεδαστικά. Αγάπησα τα θλάχκια εκείνα, τους πρώτους μαθητές μου και τους έμαθα ελληνικά..., χωρίς βία... Αγάπησα και τους κατοίκους, τη γλώσσα τους και τον τόπο τους κι αγαπήθηκα πολύ. Η υπηρεσία μου υπήρξε «ευδόκιμος»! Κι άλλες τρεις εκθέσεις του Γ. Παπαϊωάννου, θα πλουτίσουν το βιβλιάριό μου και θα με ενθαρρύνουν στο πολύπτυχο έργο του δασκάλου.

Το 1940, το Δεκέμβρη, εγκαταλείπω τους Κουκλιούς Πωγωνίου, όπου υπηρετούσα και οδεύω για τον Αγιώργη Ευρυτανίας όπου υπηρετούσε ο σύζυγος. Φθάνω στο Αγρίνιο με στρατιωτικό αυτοκίνητο. Μαζί μου κι η μάνα μου, ο σωματοφύλακάς μου. Καθίσαμε σε μιάν άκρη εκεί στην πλατεία, ξεριζωμένα δέντρα της κατεβασιάς. Τα μάτια μου θλέπουν κοντά μας πινακίδα: Γεώργιος Παπαϊωάννου, γενικός επιθεωρητής. Ελατήριο το κορμί μου, ενεργοποιήθηκε. Χοροπήδησε η καρδιά μου. Μπήκαμε χωρίς καν να χτυπήσουμε την πόρτα. Ξαφνιαστήκε και μας καλοδέχτηκε. Μας πρόσφερε σοκολατάκι, καφέ..., κι είμασταν θεονήστικες. Είχαμε αποχτήσει και κάποια συγγένεια... Τον ρωτώ για την Ελευθερία, αν μπορούσα να την έβλεπα... Κούνησε το κεφάλι:

—Δυστυχώς... Υπηρετεί στην Κατούνα!!

—Και δε θα την αποσπάσετε στο

Αγρίνιο; Πόλεμο έχουμε...

—Εκεί είναι η θέση της. Κι αυτή τη σύζυγό του, στη μπόρα του πολέμου, την κρατούσε μακριά του, για να μην κάνει «παράβαση»! Υπάρχουν, ζυγαριές και ειδικά σταθμά, για να ζυγίσουνε αυτήν την «παράβαση» και να δικαιώσουνε, αυτόν τον γίγαντα νόμο, που λειτουργούσε σε κείνη τη μικροκατασκευή, που λέγονταν Γ. Παπαϊωάννου;

Ο νόμος αυτός, ήταν ο ηθικός νόμος... κάτω από έναν έναστρο ουρανό!! Μελετούσε τη νεοελληνική λογοτεχνία, αλλά και την παγκόσμια. Ήταν δημοτικιστής και χάριξε όταν στη μικρή βιβλιοθήκη μου, ξεχώρισε βιβλία του Πάλλη, Ψυχάρη, Δελμούζου. Προήχθη σε Γενικό Επιθεωρητή και συνέχισε την ευδόκιμο υπηρεσία του στα Γιάννενα, στο Αγρίνιο, στην Αθήνα.

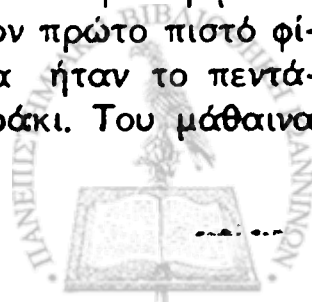
Κλείνοντας την αναφορά μου στην εκπαιδευτική αυτή προσωπικότητα, που πήρε το βάφτισμα του πυρός στην Κόνιτσα και στα χωριά της, η προσωπική μου γνώμη, αλλά και όλων των δασκάλων είναι, ότι υπήρξε υπηρεσιακός, ανεπηρέαστος και πάνω απ' όλα δίκαιος!

Κώστας Λαμπρίδης – 'Αποστόλης Βερτόδουλος

Είναι οι παρόντες στο προσκλητήριο των εκλεκτών φίλων. Τον Κώστα Λαμπρίδη, το σχολιάτρό μας, τον γνωρίσαμε στο χορό των δασκάλων στην Κόνιτσα το Δεκέμβρη του 1935. Η τυπική γνωριμία, έγινε

πλατύτερη, όταν χορέψαμε κι εγώ κι η Ειρήνη, οι δυο πρωτοδιόριστες δασκάλες. Αυτός είχε μια τρομερή ευκινησία, λόγω έλλειψης βάρους, και μεις, μια πρώτη εμπειρία νεότητας και κοινωνικής ζωής. Μας μίλησε με πολύ αισιοδοξία, για τα ρουμανοχώρια μας — Παλιοσέλι και Πάδες — και τους φιλόξενους κατοίκους. Κι ακόμα, να μη διστάσουμε..., αν παρουσιαστεί κάποιο πρόβλημα ιατρικό, μια κι είχαμε μαζί μας τις μάνες μας, οικονομικό, υπηρεσιακό... Ο ειλικρινής λόγος του μας έδωσε πολύ θάρρος. Επισκέφτηκα το σπίτι του. Γνώρισα τον πατέρα του, που έβγαζε την τοπική εφημερίδα «Αώος» (μονοσέλιδη). Κάτι κέντρισε μέσα μου. Δεν άργησα να στείλω κάποιο ποιημά μου. Όταν το είδα δημοσιευμένο μου άρεσε και ξανάστειλα. Ο «Αώος», με συντρόφευε στα τρία χρόνια της υπηρεσίας μου στις Πάδες, χωρίς ποτέ να δεχτεί τη συνδρομή μου. Ήταν ένας καλλιεργημένος κι ευπαρουσίαστος άνθρωπος, πολύ καταδεχτικός. Ο Κώστας Λαμπρίδης, πολλές φορές εισέπραξε το μισθό μου και τον κατέθετε στο βιβλιάριο στο ταχυδρομείο. Υποπτεύομαι ότι τα ανώνυμα τηλεφωνήματα που μας είδοποιούσαν ότι «έρχεται ο πεθερός σας», ήταν δικά του...

Ο Γιωργάκης, είναι το μονάκριβο παιδί, της σπιτονοικοκυράς μου. Από την πρώτη στιγμή, που θρέθηκα στο σπίτι αυτό, νεοδιόριστη με τα 19 μου χρόνια, τον πρώτο πιστό φίλο που απόχτησα ήταν το πεντάχρονο αυτό αγοράκι. Του μάθαινα

τα ελληνικά κι εκείνο τα θλάχικα. Μαζί μου κοιμόνταν, μαζί τρώγαμε — είμασταν οικότροφες..., και μαζί πηγαίναμε στο σχολείο. Εθελοντής στην πρώτη τάξη. Ξαφνικά αρρώστησε. Ο λαιμός του έκλεισε. Το στόμα του ήταν μια άσπρη μάζα. Δύσκολα αναπνέει. Το χιόνι στο σκαρφαλωμένο τούτο χωριό, στην πλαγιά του Σμόλικα, είναι σχεδόν μέτρο. Είμαστε αποκομμένοι από τον άλλο κόσμο. Υπάρχει τηλέφωνο στο σχολείο. Τηλεφωνώ στο σχολιατρό μας ζητώ οδηγίες. «Πρόκειται για διφθερίτιδα. Να κλείσουμε το σχολείο». Τα μάτια του Γιωργάκη, με κοιτάζουν άχρωμα. Η μικρή μέρα παραδόθηκε στην ατέλειωτη νύχτα. Οι γονείς τους σε απελπιστική κατάσταση. Δεν είχαμε ούτε ιώδιο να κάνω μια επάλειψη. Προσπαθώ να περάσω κάτι ζεστό από το λαιμό του. Εκείνη τη στιγμή η πόρτα χτύπησε δυνατά... Μόνο εγώ άκουσα το χτύπημα. Η φαμίλια θρηνούσε, δέρνονταν. Ανοίγω και δυό άνθρωποι με φακούς στα χέρια ορμάνε μέσα.

—Είμαι ο γιατρός, και προχωρεί. Δεν πίστευα στα μάτια μου ούτε στ' αυτιά μου. Μα τον αναγνώρισα καθώς πέταξε την κουκούλα που ήταν τυλιγμένος. Ο άλλος ήταν ο αγωγιάτης που τον συνόδευε με το όπλο στον ώμο. Σκύβει στο Γιωργάκη, του κάνει κάποια ένεση, κάνει κάτι στο λαιμό, προσπαθεί..., αγωνίζεται. Είπα μονάχα:

—Αφού έσωσες το γιατρό, μέσα σ' αυτή τη χιονοθύελλα, κι ήρθε ως εδώ, σώσε και το Γιωργάκη, και ξέσπασα κι εγώ σ' ένα κλάμα.

Τι φοβερή νύχτα! Μόνο τα τεντωμένα μάτια του γιατρού σημάδευαν τη ζωή, στο καμαρίνι του μικρού πρωταγωνιστή που έσβυνε... Αυτή την ατελείωτη νύχτα του Γενάρη ο Διγενής κι ο Χάροντας πάλευαν ανυποχώρητοι. Η μέρα, η αφώτιστη μέρα που ξημέρωσε, μας βρήκε με τα χέρια σταυρωμένα. Με τα χέρια πλεγμένα και τα βλέφαρα κλειστά ο γιατρός είχε τραβηχτεί σε μιάν άκρη. Αφυπνίστηκε όμως και τινάχτηκε ορθός, όταν άκουσε πως κι άλλα παιδιά είχαν προσβληθεί... Εκείνα σώθηκαν. Κάνει γενικό εμβολιασμό όλων των παιδιών και στην υποφαινομένη... Τι άθλος ήταν η απόφασή του να περπατήσει 11—12 ώρες με τόσο χιόνι και τι στοιχειό ανήμερο η ευσυνειδησία του να ριψοκινδυνέψει τόσο... Και ξανάρθε στα μέσα του Φλεβάρη, γιατί παρουσιάστηκαν κρούσματα και στ' άλλα χωριά. Μαζί του τώρα είναι κι ο σχολικός αρχιτέκτων, ο Αποστόλης Βερτόδουλος. Τον γνώριζα από την ανάεαση που είχαμε κάνει στο Μιτσικέλι, όταν ήμουν στην τελευταία τάξη του Διδασκαλείου. Ήταν μαζί μας οδηγός και δάσκαλος της ορειβασίας.

Ο Αποστόλης με το κλειστό μπουφάν, την κυλότα γκόλφ, τα γερά άρβυλα και το ορειβατικό του σύμβολο, την αγκλίτσα. Και στο λαιμό περασμένη, το σύμβολο του πάθους, τη φωτογραφική μηχανή. Συνήθως γελούσε με τα μάτια, και κάποιες γραμμούλες εκεί στην άκρη στο στόμα. Η όψη του, η έκφρασή του, έδειχνε το στοχασμό... Ο Κώστας μ' ανοιχτό σακκάκι, ελεύθερο που-

κάμισο και πανωμέτωπη την καρώ τραγιάσκα. Το παλτό και το κασκόλ, στο σαμάρι του ζώου. Πώς δεν κρύωνε εκείνο το σώμα, το λιγνό, το άπαχο;

Το χιόνι στ' ανήλιαγα, μα και στις πλαγιές, ασπρογιάλιζε κι ήταν παχύ το στρώμα του. Μας παίρνουν μαζί τους στη διαδρομή μέχρι το Δίστρατο. Ήταν τόσο ευχάριστη η παρέα μας. Το σπίτι των συναδέλφων Γιάννη και Λαμπρινής Κωτσίνα, ήταν πάντα το φιλόξενο στέκι τους. Ήταν στο μέσον της διαδρομής. Και το πρόχειρο φαγητό, που έτρωγαν όλοι όσοι περνούσαν απ' εκεί ήταν: μακαρονάδα και λαχανόπιτα. Κανόνας πια. Με το ταψί στη μέση του τραπεζιού, συνήθεια και τούτο του τόπου — φάγαμε, ήπιαμε κρυστάλλινο νερό από τους παγετώνες του Σμόλικα — και πριν ξεκινήσουμε, παίξαμε και λίγο χιονόπολεμο. Ο Αποστόλης, θα κλέψει τη στιγμή και χωρίς να μετακινήθει η μηχανή, θα μας φωτογραφίσει. Αυτό το μηχανάκι το μονόφθαλμο, το τρίτο μάτι του Αποστόλη, είχε μια τελειότητα, μια ακρίβεια στο στόχο. Ήπιανε την κίνηση την εικόνα το κάθε τι έμψυχο και άψυχο, στην πιο χαρακτηριστική του μορφή.

Στο Ηρώο στ' Αρματα, εκεί που μας πέτυχε ο ταχυδρόμος και μας μοίραζε την αλληλογραφία, ο φακός θα κλέψει την παράσταση. Και στο δρόμο προς το Δίστρατο θα θρεθώ καθάλα στον Κουτσάφτη. Τι σημασία είχε αν του έλειπε η μισή οπλή και το μισό αυτί; Ήπιανε και

τον ελάχιστο θόρυβο κι αφουγκράζονταν. Ποτέ δεν παραπατούσε. Άκουγε τ' όνομά του και σήκωνε τ' αυτιά! Τα παπουτσάκια μου τα αγκουρά, με το τακουνάκι μ' είχαν ντροπιάσει. Ήταν για την πλατεία των Γιαννίνων. Για τη βόλτα στο νυφοπάζαρο πάνω κάτω κι όχι για πετρόδρομους και τσαλαβουτήματα στα νερά.

Εκείνοι περπατάν λεβέντικα, κουβεντιάζουν, αστειεύονται, κι εγώ καταδικασμένη με τον αγωγιάτη τελευταία. Ο Λαμπρίδης θα μου δώσει την τραγιάσκα του κι εγώ θα τη φορέσω, κι ο Αποστόλης, εκεί που περνάει δίπλα μου, θ' ακούσω το τσικ...

Παίρνουμε μαζί μας τους συναδέλφους των Αρμάτων Γ. Παπαπαύλο και Λευκοθέα Πανταζή κι όλοι μπουκάρουμε στο Δίστρατο. Χαρούμενοι οι χωριανοί, μας καλωσόρισαν. Τα παιδιά δεν ξεκολλάνε από κοντά μας. Όλοι φροντίζουν για το γεύμα μας. Μας συντροφεύουν αρκετοί κάτοικοι, και κάποιες αρχές... Μια αντάμωση, μια χαρά, τούτη η συνάντησή μας, που οι δυο αυτοί «Απόστολοι», θα ζωντανέψουν την άδεια κοινωνική μας ζωή..

(Συνεχίζεται).

**Ὀλίγα τινα περὶ
τῆς γενετείρας
καὶ τῆς παραμονῆς
τοῦ ἸΩΑΚΕΙΜ Γ΄
μεταξὺ τῶν
Ἑπειρωτῶν εἰς
Βουκουρέστιον**

ΤΟΥ ΕΡΜΗ Θ. ΜΟΥΔΟΠΟΙΛΟΥ

Περὶ τῆς γενετείρας Ἰωακείμ Γ΄, ἑνὸς ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν (1878—1884, 1901—1912) τῶν ἀκμασάντων μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς βασιλίδος τῶν Πόλεων (1453), ἐγράφη εἰς τὸ Δελτίον τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας,¹ ὅτι ἦτο τὸ Κρούσεβον, νῦν πόλις τῆς Γιουγκοσλαυίας ἐν τῇ σερβικῇ Μακεδονίᾳ.

Ὁ Μάνος Βατάλας ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν τῆς πόλεως ταύτης, λέγει ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἑγκυκλοπαιδεῖᾳ τὰ κάτωθι:

«Προ τοῦ πρώτου Βαλκανικοῦ πολέμου ἦτο πόλις καθαρῶς ἑλληνι-

κὴ καὶ διεδραμάτισε σπουδαῖον ρόλον κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἑλληνικῶν διεκδικήσεων ἐν Μακεδονίᾳ, γενομένη τὸ κέντρον τῶν ἑλληνικῶν ἐπαναστατικῶν σωμάτων. Ὑπῆρξεν ὁ στόχος τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν, αἵτινες ἐπήνεγκον εἰς αὐτὴν μεγάλας καταστροφάς. Κατὰ τὸν πρῶτον Βαλκανικὸν πόλεμον κατελήφθη ὑπὸ τῶν Σέρβων καὶ παρέμεινεν εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ θάσει τῆς συναφθείσης εἰρήνης. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς, ἐκπατρισθέν, ἀντικατεστάθη ὑπὸ Σέρβων προσφύγων ἐκ Βουλγαρίας».²

Ἑλληνικωτάτη πόλις συνεπῶς ὑπῆρξεν τὸ Κρούσεβον τὸ ὁποῖον κατὰ κακὴν συγκυρίαν παραμένει ἐκτὸς τῶν ὀρίων τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας.

Ἄλλοι πάλιν ιστοριοδίφαι σκιαγραφήσαντες τὸν Ἰωακείμ Γ', δηλοῦν κατηγορηματικῶς ὅτι γενέταιρα τοῦ Μεγάλου ἐκείνου Ἱεράρχου, ἅμα δὲ καὶ ὀξυδερκοῦς διπλωμάτου, ἦτο ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ δὴ τὸ Βαφειχώριον, μέγα προάστειον, του πάλαι ποτε Βυζαντίου.

Οὕτω εἰς τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν «Ἐλευθερουδάκη» λέγεται ὅτι ὁ 254ος τὴν σειρὰν Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης Ἰωακείμ Γ' «ἔγεννήθη ἐν Βαφειχωρίῳ Κωνσταντινῶν πόλεως».³

Ὁ Τ. Γριτσόπουλος ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Θρησκευτικὴν καὶ Ἠθικὴν Ἐγκυκλοπαιδεῖαν, γράφει ὅτι «ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ Γ', Δημητριάδης εἶναι κατ' ἄλλους ὁ μετὰ τὴν Ἄλωσην πατριαρχῶν ὁ μέγιστος... Ἐγεννήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1834».⁴

Καὶ ὁ Προκόπιος Τσιμάνης ὁ Ἡπειρώτης, ἐν τῇ περισπουδάστῳ αὐτοῦ μελέτῃ τῇ τιτλοφορουμένῃ «Ἀπὸ ὑψηλῆ σκοπιά. Οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως»⁵ θεωρεῖ τὸ Βαφειχώριον τῆς Ἐπταλόφου πατρίδα τοῦ ἐνδόξου κληρικοῦ.

«Υἱὸς τοῦ Δημητρίου Δεβετζῆ καὶ τῆς Θεοδώρας, ἐγεννήθη τὴν 18 Ἰανουαρίου 1834 εἰς τὸ προάστειον τοῦ Βοσπόρου Βαφειχώριον (Μπογιαντζίκιοι) φέρων τὸ ὄνομα Χρῆστος καὶ ἔλαβε τὰ πρῶτα μαθήματα ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ ἀπὸ τὸν

διδάσκαλον τοῦ χωρίου Μιχαλάκη, ὑπηρετῶν εἰς τὸν Ναὸν τοῦς ἱερεῖς ὡς ἀναγνώστης».

Ταῦτα σημειώνει ὁ ἐξ Ἡπείρου ἱστορικὸς ἐρευνητῆς ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ του.⁶

Ἐν ὀλίγοις, γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως τυγχάνει ὁ διαπρεπὴς Πατριάρχης. Διὰ τὴν ἐλέχθη ὅτι ἦτο Κρουσοβίτης; Ἄγνωστον δι' ἡμᾶς.

***

Συνεχίζων πάντως ὁ Τσιμάνης τὴν βιογραφίαν τοῦ Προκαθημένου τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀφηγεῖται ὅτι «ἀργότερον ὁ προϊστάμενος τοῦ χωρίου Χρῦσανθος ὁ Ρύσιος, τὸν προσέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ ἀνεχώρησε κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ Ρύσιον καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν Μοῆν Παντοκράτορος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὅπου διέμεινεν ὑπὲρ τὸ ἔτος».

Ἐκεῖ ὁ νεαρὸς Χρῆστος ἔλαβεν ἀρκετὰ μαθήματα παρὰ τοῦ διδασκάλου Πάμβου τοῦ Λεσβίου.

Τὰς ἀρχὰς 1848 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τοῦ γέροντός του, ὁ ὁποῖος ἀπέθανεν μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς χολέρας καὶ προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Μητροπολίτου Σάμου Γρηγορίου».⁷

Κατὰ καλὴν τύχην ὁ νεαρὸς Χρῆστος Δεβετζῆς, ἡ Δημητριάδης κατὰ Γριτσόπουλον, γνωρισθεὶς μετὰ τοῦ ἐξ Ἡπείρου Μητροπολίτου Πωγωνιανῆς Ἀγαπίου, ἠκολούθησεν αὐτὸν ὡς ὑπηρέτης καὶ ἦλθεν μετὰ τοῦ κυρίου του εἰς Βουκουρέστιον.⁸

Εἰς τὴν βλαχικὴν πρωτεύουσαν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους κατῶ-

κουν πάμπολλοι Ἕλληνες, οἱ δὲ Ἑπειρώται ἀπετέλουν τὴν πλειονοψηφίαν μεταξύ τῶν ὁμογενῶν, τῶν παροικούντων εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν πόλιν.

Ἰωαννίκιος ὁ Ἑπειρώτης, ἕτερος Ἀρχιερεὺς Πωγωνιανῆς ἦτο ὁ κτήτωρ τοῦ Ναοῦ Σταυροπόλεως, λαμπροῦ μνημείου τοῦ Βουκουρεστίου, διὰ τὸ ὁποῖον σεμνύεται σήμερον ὁ ρουμανικὸς τουρισμὸς.

Ἀλλὰ καὶ πολυάριθμοι μοναχοὶ καὶ ἀνώτεροι κληρικοὶ κατήγοντο ἐξ Ἑπείρου.

Εἰς Βουκουρέστιον ὁ νεαρὸς Χρῆστος τῆ ὑποδείξει τοῦ Ἑπειρώτου Ἀγαπίου, ἐνεγράφη ὡς οἰκότροφος μαθητῆς εἰς τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον τῶν ἐκ Κεφαλληνίας διδασκάλων Ἀποστολάτων.

Ἐκεῖ «διήκουσεν ὅλην τὴν σειρὰν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων»⁹ καὶ τῆ 10ῃ Αὐγούστου 1852 ἐχειροτονήθη Διάκονος τοῦ Ἀρχιερέως Ἀγαπίου¹⁰ εἰς τὸν Ναὸν Ζλατάρι, κείμενον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ μετόχου τῶν Γραικῶν.

Ἀξιοσημεῖωτον ὅτι χάρις εἰς τὰς νουθεσίας ἐνὸς Ἑπειρώτου εἰσηλθεν εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου κατέστη ὁ ὕψιστος ταγὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ μετόχιον, γνωστὸν εἰς τὴν ρουμανικὴν ὡς HANUL GRECILOR ἔκειτο εἰς οἰκόπεδον ἔνθα, νῦν εὑρίσκεται μεγαλοπρεπὲς κτίριον, τὸ ὁποῖον πρὸ ἐτῶν ἐκαλεῖτο «Οἶκος οἰκονομῶν» CASA DE ECONOMI καθὼς καὶ τινὰ ἄλλα οἰκοδομήματα.

Ἐγγὺς τοῦ HANUL ἔκειντο οἱ εἰρηθέντες Ναοὶ Σταυροπόλεως καὶ Ζλατάρι.

Ὁ χειροτονηθεὶς Χρῆστος Δεβετζῆς μετονωμάσθη Ἰωακείμ καὶ κατὰ τὴν χειροτονίαν του παρευρέθησαν οὐκ ὀλίγοι Ἑπειρώται ἐκ τῶν διαμενόντων εἰς τὴν πόλιν τοῦ θρυλικοῦ Βούκουρ.

Ταῦτα περὶ τῆς εἰς Βουκουρέστιον παραμονῆς τοῦ μαθητοῦ καὶ Διακόνου Ἰωακείμ.

Ἡ περαιτέρω δρᾶσις καὶ οἱ συνεχεῖς ἀγῶνες τοῦ κορυφαίου Ποιμενάρχου ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ ὑποδούλου ἑλληνισμοῦ δὲν ἀποτελοῦν ἀντικείμενον τοῦ παρόντος δημοσιεύματος.

Ἀπεβίωσεν τῆ 13ῃ Νοεμβρίου 1912 «εἰς ὥραν Ἐθνικῆς ἐξάρσεως μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς τὴν Θεσσαλονικην»,¹¹ ὁ δὲ θάνατός του προκάλυπεν γενικὴν θλίψιν ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον.¹²

1. Τεῦχ. 148, Ἰανουάριος 1989, σ. 14

2. Ἐκδόσεις δευτέρου, τ. ΙΕ', σ. 281.

3. Τόμος πέμπτος, σ. 901.

4. Τόμος 6ος, σελ. 1102.

5. Τ. Β', σ. 210.

6. Σελ. 210.

7. Αὐτόθι.

8. Αὐτόθι.

9. Αὐτόθι.

10. Δράκου - Παπαδημητρίου: «Ὁ Βαλκανοστουρικὸς πόλεμος», σ. 1540.

11. Π. Τσιμάνη. Ἐνθ', ἀν. σ. 227.

12. Δράκου - Παπαδημητρίου, ἔνθ' ἀν..

Τὸ Συναξάρι τῶν 12 Μηνῶν

Ἄλωνάρης, Ἄλωνιστής (Ἰούλιος)

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸν Ἰούλιο μήνα σ' ἄλη τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Μικρασία γινόταν τὸ ἀλώνισμα τῶν δημητριακῶν γι' αὐτὸ καὶ ὁ μήνας ὀνομαζόταν Ἄλωνάρης, Ἄλωνιστής.

Παροιμίες ἀναφέρονται στὸν Ἄλωνάρη καὶ τ' ἀλώνια ὅπου καὶ ἐπιδεικνύονται οἱ κόποι τῶν γεωργῶν.

«Τοῦ ζευγαῶ οἱ δουλειές στ' ἀλώνι θα φανοῦν», Δημητσάνα ἢ «ἡ μπομπὴ τοῦ ζευγολάτη στ' ἀλώνι φαίνεται».

Πλῆθος ἀπὸ ὀπωρικὰ ὠριμάζουν τὸν Ἰούλιο ἀνάλογα μὲ τις κλιματολογικὲς ζῶνες τῆς κάθε ἐλληνικῆς περιοχῆς. Στὴν κεντρικὴ καὶ νότια Ἑλλάδα ὠρισμένες γιορτὲς ταυτίζονται μ' αὐτὲς τις ὠριμάνσεις καὶ ἡ 20ῃ Ἰουλίου (τοῦ Προφήτη Ἡλία) εἶναι πάντοτε ἡμέρα τοῦ μικροῦ τρυγητοῦ γιὰ τὸ «καλό».

Στὴν Ἄνδρο καὶ ἄλλα νησιὰ κορίτσια ποὺ γυρίζουν ἀπ' τ' ἀμπέλια ρίχνουν ἀπὸ τὰ καλάθια τους στὰ δωμάτια ρόγες ἀπὸ σταφύλια μὲ τὴν προτρεπτικὴ,

ἀλλὰ καὶ ἀποτρεπτικὴ εὐχή:

Μέσα ρόγα καὶ σταφύλι
ἔξω ποντικοὶ καὶ ψύλλοι!

Σὲ πολλὰ μέρη τῆς πατρίδας μας εἶναι γνωστοὶ οἱ στίχοι:

Τῆς Ἁγίας Μαρίας (17 Ἰουλίου)
σύκο

τ' Ἀη—Λιὸς σταφύλι
καὶ τὸν Αὐγουστο μαντήλι.

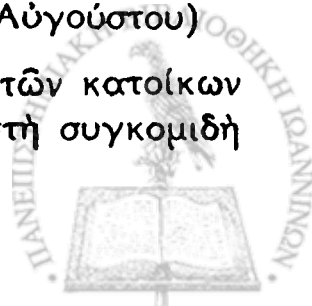
Στὴ Μικρὰ Ἀσία μόλις ζύγωναν οἱ μέρες γιὰ τὴν ὠρίμανση τῶν καρπῶν ἀπαγγελοῦν τὸ τετράστιχο:

Ὁ Προκόπης (τ' Ἁγίου Προκοπίου 8 Ἰουλίου) κόφτ' ἀγγούρια
Ἡ Ἁγία Μαρίνα σύκα
Ὁ Ἀη—Λιάς τὰ σταφυλάκια
μέσ' τὰ βεργοπανεράκια.

Στὴ βορεινὴ Ἡπειρο ἔχομε πῶ ἀργινὴ τὴν ὠρίμανση:

Τ' Ἀη—Λιοῦ τὸ καρύδι
τοῦ Σωτήρος τὸ σταφύλι (6 Αὐγούστου)
καὶ τῆς Παναγιᾶς τὸ σύκο (15 Αὐγούστου)

Τὴ γενικὴ εὐτυχία τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου πάνω στὴ συγκομιδὴ

μπορεῖ νὰ διαταράξει κάποια ἀλλαγὴ τοῦ καιροῦ γιατί κατὰ τὴν παροιμία «Τ' Ἄη—Λιὸς ἀλλάζει ὁ καιρὸς», (Λευκάδα) ἢ «Τ' Ἄη — Λιὸς γυρίζει ὁ καιρὸς ἀλλοιῶς». Κι' ἂν μάλιστα βρέξει... φταίει ὁ τόπος, ἀφοῦ «τὸν Ἄλωνάρη ἔβρεχε στὸν ποντισμένο τόπο» δηλ. στὸν καταραμένο τόπο.

Ὡστόσο ἡ Φύση κάνει τὴ δουλειὰ της σύμφωνα μὲ τοὺς προαιώνιους κανόνες της. Ἔτσι τῷχει τὸ ληνάρι νὰ ἀναθεῖ τὸν Ἄλωνάρι» (Σμύρνη).

Συνδεδεμένο μὲ τὴ γιορτὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας εἶναι τὸ πάρα κάτω Χιώτικο τετράστιχο, πού τραγουδοῦν τὰ παιδιά καὶ πού ἀναφέρεται στὸν ἀ γ έ λ ο π α (τὴ λέξη δὲν τὴ βρίσκω σὲ κανένα λεξικό, οὔτε στὴ Συναγωγὴ λέξεων ἀθησαυρίστων κλπ. τοῦ Στεφάνου Ἄθ. Κουμανούδη. Ἐν Ἀθήναις 1883) στὴ γνωστὴ θρώμη, τὴν ἀγρωστοειδῆ, ὅπως ἑνομάζεται στὸ νησί. Ἄπ' ὅ,τι ρώτησα δὲν μπόρεσα νὰ μάθω τὴ σχέση τοῦ φυτοῦ μὲ τὸ τετράστιχο.

Τὸ ἀποθησαυρίζω σὰν ἀφορμὴ γιὰ πάρα κάτω ἔρευνα. Ἡ θρώμη λοιπὸν εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ πρῶϊμα ἀνοιξιάτικα φυτὰ, καὶ οἱ δυνατοὶ μίσοι της ἔχουν μεστώσει τέλη Μαΐου, ἀρχὲς Ἰουνίου, πολὺ μπροστὰ ἀπὸ τὴ γιορτὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας. Τὰ κοτσάνια τῆς θρώμης κόβουν τὰ παιδιά, τὰ κόβαμε ὅλοι στὰ παιδικὰ μας χρόνια, τὰ τρίβαμε μὲ τὴν παλάμη καὶ κάναμε τὶς γνωστὲς τ σ α μ π ο ὕ ν ε ς. Ἐὰν παρὰ τὴν προετοιμασία αὐτὴ δὲ θγάλουν φω-

νὴ-γινόταν στὴ Χίο ἐπίκληση στὴν Ἁγία κι' ἔτσι πετούχαινε ἢ κατασκευὴ τους.

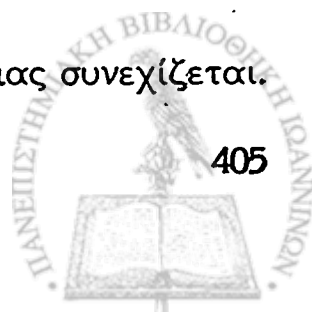
Ἄγια μου, Μαρίνα μου
φέρε τὸ τηγανάκι σου νὰ τηγανίσω ψάρια
Νὰ τρώγω ἄγὼ τὰ κόκκαλα
καὶ σὺ τὰ καλαμάρια.

***

Ἄλωνάρη μήνα ὁ παπποῦς μου Βασίλ' Κάτσης (ὑφαντής), τῆς μάνας μου πατέρας ἕνας πετυχημένος ἀγροκτοκτηνοτρόφος, εἶχε ζέψει στ' ἄλωνι δύο Φαέθοντες, πού ἄστραφτε τὸ κορμί τους ἀπὸ τὴ γυαλάδα καὶ κάπνιζαν τὰ ρουθούνια τους ἀπὸ τοὺς ἀχνοὺς τῆς σκληρῆς δουλειᾶς φέρνοντας γύρα καὶ πατώντας τὰ στάρια. Καὶ καθὼς τὰ ἄτια κείνα δεμένα μὲ τριχιές ἀπὸ τὸ σ τ ρ ὀ ὕ ρ α τ' ἄλωνιοῦ γυρίζαν καὶ μαζεύονταν, σὰν τὸν ἥλιο στ' οὐρανοῦ τ' ἄλωνια, πού μαζεύει κι ἀπλώνει διέλαθα τῆς προσοχῆς τοῦ πάππου μου καὶ μὲ στρίβανε (τυλίγαν) καὶ μένα σιγά - σιγά στὸ ὀρθοσύλι. Στὴν ἀρχὴ τὸ πέρασα γιὰ διασκέδαση. Ὅμως ὕστερα ἀπὸ δυὸ τρεῖς γύρες, πού μ' ἔσφιγγε ἢ τριχιὰ ἔβαλα τὶς φωνές.

Τρομαγμένος ὁ πάππος μου θγαίνει τρέχοντας μπροστὰ στ' ἄλογα καὶ χουγιάζοντας τὰ γύρισε πίσω καὶ σιγά - σιγά πάλι ἄρχισε τὸ ξεστρίψιμο (ξετύλιγμα) μου. Στ' αὐτιά μου ἀκόμα χτυπάει ἡ φωνὴ τῆς ἀπελπισίας του. «Ἀλλὰ μπελιανὶ θερμέσιν». Ὁ Θεὸς νὰ μὴ σοῦ δώσει μπελιά.

Καὶ τὸ Συναξάρι μας συνεχίζεται.

Αύγουστος

Διάχυτη ή λαϊκή σοφία έχει προσδώσει κύρος κανόνων στις λαϊκές παροιμίες τῶν μηνῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὥστε σὲ κάθε περίπτωση νὰ ἐπαληθεύεται ἡ ἔννοιά τους.

Ὁ πολυσέβαστος Αὐγουστος (ὁ ρωμαϊκὸς AUGUSTUS) εἶναι ὁ «τραπεζοφόρος» μήνας τῆς ἑλληνικῆς ὑπαίθρου, ὁ χορηγός, ποὺ «τρέφει τοὺς ἄλλους ἔνδεκα». Γεμίζει μὲ χαρὰ τοὺς χωρικοὺς γιατί γεμίζει καὶ τὰ κελλάρια τους καὶ τ' ἀμπάρια τους «Ἄουστε τραπεζοφόρε, νὰ ἔσουν τρεῖς βολές τὸ χρόνο» εὔχονται στὴ Νίσυρο. «Μακάρια σὰν τὸν Αὐγουστο νὰ ἔτον οἱ μῆνες οὐλοῖ», λέν οἱ Καρπαθιοί. «Αὐγουστε καλέ μου μήνα νὰ ἔσουν δυὸ φορές τὸ χρόνο!» (Ἄνδρος).

Ἄν βρέξει μάλιστα τὸν Αὐγουστο προμηνεύεται ποτάμι τὸ κρασί. «Αὐγουστος ἄβροχος, μοῦστρος ἀμετρος».

Καὶ στὰ Κατσανοχώρια μας (Λαζάνης δάσκαλος) «Αὐγουστε καλέ μου μήνα» ἐπικαλοῦνται τ' ἀγαθὰ του.

Πανελλήνια ἡ ἐπιθυμία «Νὰ ἔμουν τὸ Μάη πιστικός, τὸν Αὐγουστο ντραγάτης» ποὺ ὑποσημαίνει τὴν πλούσια ἀπόδοση τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας.

Ἐπηρεάζει ἀκόμα ὁ Αὐγουστος εὐνοϊκὰ κι ἀπὸ τὰ μύρια ἐνάλια ζῶα τοὺς «κολιούς», ἀφοῦ «κάθε πράμα στὸν καιρὸ του κι ὁ κολιός τὸν Αὐγουστο». Καὶ ποὺ τρέφει πέρα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ παχαίνει καὶ τίς μῦγες, ἀφοῦ μιὰ εὐχὴ ὑγείας διατυπώνεται «Νὰ ἔσαι κα-

λὰ τὸν Αὐγουστο, ποὺ ἔναι παχιές οἱ μῦγες».

Κι αὐτὰ τὰ οὐράνια σώματα ἀλλάζουν τὴ φύση τους στὴ λαϊκὴ φαντασία καὶ τὴν παρατηρητικότητα ἀνάλογα μὲ τοὺς μῆνες τοῦ χρόνου.

Ὁ ἥλιος τοῦ Μαγιοῦ καὶ τ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι ξεχωρίζουν ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τὸ φεγγάρι τῶν ἄλλων μηνῶν. Πιὸ καφετέρως τοῦ Μαγιοῦ ὁ ἥλιος. Πιὸ φωτεινὸ καὶ πιὸ μεγάλο τὸ δλόγιομο φεγγάρι τ' Αὐγούστου, τὸ «αὐγουστιάτικο φεγγάρι», ἢ «φεγγάρι γιὰ κλέψιμο» ὅπως ἔχουμε πεῖ.

Ὁ Κωνσταντῆς οὐ τὴν μνηστὴν δολοφονεῖ ὁ χάρος εἰς τὸ δημοτικὸ τραγούδι ἐπιστρέφει ἐκ πανηγύρεως καὶ εὐρών αὐτὴν νεκρὰν λέγει πρὸς τὸν σκάπτοντα τὸν τάφον αὐτῆς γέροντα:

—Φκιάστο πλατὺ τὸ μνήμα της,
μακρὺ γιὰ δυὸ νομάτους
κι ἀπὸ τὴ δεξιὰ τὴ μεριά
ν' ἀφήσεις παραθύρι
γιὰ νὰ ἔμπει ὁ ἥλιος τοῦ Μαγιοῦ
τ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι.

Ἀπὸ τὴν ἀποψη τῶν μετεωρολογικῶν συνθηκῶν, ἔχομε σημαντικὲς ἀλλαγές. Οἱ μέρες ἔχουν μικρύνει, οἱ νύχτες ἔχουν μεγαλώσει. Κρυερά τὰ βραδυνὰ κι οἱ αὐγές. «Τ' Αὐγούστου τὰ β ο ρ ι ά σ μ α τ α τὸ Μάη ἀναθυμοῦνται (ἐτησίαι—μελέμια).

Ἡ τελευταία μέρα τ' Αὐγούστου λέγεται κ λ ε ι δ ω ν ο χ ρ ο ν ι ά γιατί τελειώνει ὁ χρόνος καὶ ἡ πρώτη τοῦ Σεπτέμβρη ἀρχιχροινιά. Τὰ μεσάνυχτα ποὺ ἀλλάζει ὁ χρόνος ἀνοίγουν τὰ οὐράνια καὶ μονοστι-

γμῆς κλείνουν πάλι κι ὅ,τι προφτάσει νὰ ζητήσει κανεὶς θὰ τοῦ γίνεῖ (Βόρεια Εὐβοία).

Τὸν Αὐγουστο εἶναι καὶ τὰ μ ε ρ ο μ ῆ ν ι α μιὰ λαϊκὴ καιρικὴ πρόγνωση γιὰ ὅλο τὸ χρόνο στὶς πρῶτες μέρες τοῦ μήνα.

«Κύνικὰ καύματα» τὸν Αὐγουστο, μὰ κι ἀρχὴ τοῦ χειμῶνα, στὶς διαφορὲς κλιματολογικὲς ζῶνες τῆς Ἑλλάδας. «Λιγοθυμιὰ τ' Αὐγούστου» λένε στὴν Ἡπειρο. «Σ'τὶς τρεῖς τ' Αὐούστου κι οἱ πέτρες λυοῦνε» λένε στὴν ἠφαιστειογενῆ Σαντορίνη.

Ἄλλὰ καὶ νοτιώτερα στὴν Κρήτη «Μῆδ' ἀπ' Αὐγουστο χειμῶνα, μῆδ' ἀπὸ Μαρθιοῦ καλοκαίρι» ὥστε ἡ γνωριμία τοῦ Αὐγούστου μὲ τὶς μέρες τοῦ καύσωνα νὰ εἶναι Πανελλήνια.

Ἀντίθετα στὴν Ἡπειρο «ἀπὸ Μαρτιοῦ πουκάμισο κι' ἀπ' Αὐγουστο χειμῶνα». «Ἦρθε ὁ Αὐγουστος; πάρ' τὴν κάπα σου (Μεσολόγγι) ἢ πανελλήνια «ἀπὸ Μάρτη καλοκαίρι κι ἀπὸ Αὐγουστο χειμῶνα» καὶ ἢ Ζαγορίσια «Ἄπ' Αὐγούστου κάπα κι ἀπὸ Μαρτιοῦ πουκάμισο».

Στὴν παλινωδία τοῦ «καιροῦ» φαίνεται δίδυμος μὲ τὸ Μάρτη ὁ Αὐγουστος. «Μῆτε ὁ Μάρτης καλοκαίρι μῆτε ὁ Αὐγουστος χειμῶνας» (Ἡπειρος). Ἄλλὰ ὅπως κι ἂν ἔχουν τὰ πράγματα, ἂν στὴν Ἀττικὴ καὶ νοτιώτερα ἔχομε παλινόστηση τοῦ «γαῖδουροκαλόκαιρου» οἱ ἐνδείξεις δείχνουν ὅτι «ἐπάτησεν ὁ Αὐγουστος καὶ ἡ ἄκρα τοῦ χειμῶνα, παύει ὁ φτωχὸς τὸ δειλινὸ κι ὁ ἄρχοντας τὸν ὕπνο».

Ὅπως εἶπαμε οἱ μέρες ἔχουν μικρύνει. Οἱ φτωχοὶ καταγοῦν τὸ

κολατσιὸ τὸ ἀπογευματινὸ σὰν περιττὸ καὶ οἱ ἄρχοντες τὸν μεσημεριανὸ ὕπνο, ποὺ ἔχουν ἀρχίσει ἀπὸ τὶς 23 Ἀπριλίου, τ' Ἀη—Γιωργιοῦ.

Κι αὐτὰ τὰ ζῶα καὶ τὰ πουλιὰ ὁσμίζονται τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ μὲ τὸ ἔνστικτό τους αἰσθάνονται ὅτι ὁ χειμῶνας ἔρχεται. «Τοῦ Σωτῆρος (6 Αὐγούστου) τὰ λελέκια τοῦ Σταυροῦ (14 Σεπτέμβρη) τὰ χελιδόνια» ἀναφέρει ἄλλη παροιμία, ποὺ δίνει τὸ πρόσταγμα τῆς ἀναχώρησης τῶν ἀποδημητικῶν.

Ἄνθρωποι καὶ ζῶα ὑποκύπτουν στὶς ἐπιταγὲς τῆς Φύσης.

Οἱ ἄνθρωποι στεροῦνται τοῦ ἰσχυροῦ ἐνστίκτου τῶν ζῶων, συμμορφώνονται ὅμως, στὶς παλαιὲς ἐποχές, μὲ τὴ βοήθεια φυσικῶν κανόνων, ὅπως εἶναι οἱ παροιμίαι ποὺ ἡ δύναμή τους ἔχει ἐδραιωθεῖ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν αἰώνων διὰ μέσου τῆς ἀνθρώπινης πείρας.

Στὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας (Ἡπειρος) οὔτε ἀστυνομικὲς διατάξεις λειτουργοῦσαν, ὅποιος ἤθελε ἄνοιγε κι ἔκλεινε τὸ ἐργαστήρι του, ὅποτε ἤθελε. Οὔτε Ὑπουργεῖο Ἐργασίας γιὰ νὰ ρυθμίζει τὶς ὥρες ἐργασίας. Μιὰ παροιμία ὅμως βασισμένη σ' ἓνα φυσικὸ φαινόμενο ἔδινε τὸ σύνθημα νὰ τροποποιηθεῖ οὐσιώδης ὄρος ζωῆς, τῆς ἐργασίας.

«Ἐβγήκε τὸ ροδάκινο; ἄρχισε τὸ νυχτέρι! ἔλεγαν στὴν Ἡπειρο. Ἡ ὠρίμανση τῶν καρπῶν τῆς ροδακινιάς ἐμφανίζονταν μετὰ τὸν 15 αὐγουστο. Ἄπ' αὐτὴ τὴν ἡμερομηνία τὰ ἐ σ ν ἄ φ ι α (συντεχνίες) τῶν ραφτῶν (τερζήδων) τῶν ὑφαντῶν (κάτσηδων) τῶν χρυσοχῶν (κουγιουμτζήδων) τσαρουχᾶδων κλπ. τῶν βιοτεχνικῶν ἐργαστηρίων

ἐργάζονταν καὶ κατὰ τὶς πρῶτες ὥρες τῆς νύχτας.

***

Ἡ λαϊκὴ πεῖρα ἔχει ἐπισημάνει μερικὲς μέρες τοῦ Αὐγούστου σὰν κακοποιές, ἀποφράδες καὶ μάλιστα τὴν τελευταία μέρα τοῦ μήνα.

Μιὰ κατάρρα στὴ Σύμη λέει: «Νὰ σὲ πάρει ἢ ὀμπρὸς τοῦ Μᾶ (Μάη) καὶ ἢ πίσω τοῦ Αὐγούστου». Εἶδα με στὸ Μηνολόγιο τοῦ Μάη πόσο σημαντικό κατὰ τὶς λαϊκὲς δοξασίες παίρνουν μέρος στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου οἱ Ἑξωτικές, οἱ Ξωθιές.

Τὴ μυστηριώδη καὶ ἀνεξήγητη ἐπίδραση τῶν ἐξωτικῶν πλασμάτων ἐπιτείνουν κατὰ τὸν Αὐγουστο σύμφωνα μὲ τὴ λαϊκὴ πεποίθηση ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά οἱ μεγάλες ζέστες, ποὺ ἔστειλαν κόσμο στὰ νοσοκομεῖα ἀκόμα καὶ πέρσι καὶ παλιότερα ἢ ἀφθονία τῶν καρπῶν, φρούτων ἢ ἀλόγιστη χρῆση τῶν ὀπιῶν προκαλοῦσε ἐντερικὲς παθήσεις καὶ συχνὰ καὶ θανάτους. Ἡ ἔλλειψη τῶν σημερινῶν ἀντιβιοτικῶν φαρμάκων ἔκανε θανατηφόρες τὶς λοιμώξεις καὶ ὁ Αὐγουστος χῶριζε τοὺς ἀνθρώπους σὲ δυνατοὺς καὶ ἀδυνατοὺς.

Πολλὲς παροιμίες ἀναφέρονται στὴν ὑγεία τῶν ἀνθρώπων. «Περὶ τῆς γείας σου τὸν Αὐγουστον ἐρώτα» λέγει μιὰ παροιμία. Στὴν Κέρκυρα μιὰ παροιμία ἀναφέρεται σὲ τρεῖς μῆνες. «Ὁ Θερτῆς (Ἰούνιος) θερίζει, ὁ Ἀλωνάρης (Ἰούλιος) ἀλωνίζει καὶ ὁ Αὐγουστος ξεμαδαρίζει (ξεχωρίζει - καθαρίζει).

Στὴν ἑλληνικὴ ὑπαιθρο οἱ χωρικοὶ μαστίζονταν παλιότερα ἀπὸ ποικίλες ἀσθένειες. Ἀγνοώντας τὶς

αἰτίες τῶν ἀσθενειῶν ἀπὸ ἔλλειψη ἰατρικῆς περίθαλψης θεωροῦσαν αὐτὸν τὸν πυρετό, τὸ κούδουνη κινδύνου κάθε ἀσθένειας, σὰν... ἀσθένεια μὲ τὸ ὄνομα θέρμες, θερμασιά.

Ἦταν γνωστὲς οἱ θέρμες τ' Αὐγούστου καὶ γνωστὴ ἡ σύσταση: Νὰ τρῶς γιὰ νὰ μὴ σὲ πιάκουν οἱ θέρμες! Καὶ ὁ ἄρρωστος νὰ κοιμᾶται μὲ τὰ παπούτσια γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τὰ ρίγη του.

Σιμῆνη ἀπὸ κομπογιαννίτες, καὶ βικογιατροὺς περιέτρεχαν τὴ χώρα πούλωντας ζωὴ κατὰφορτοὶ ἀπὸ τὰ βότανα θεραπευτικά, ποὺ συχνὰ ἔσπερναν τὸ θάνατο ἀτιμωρητί, καὶ ποὺ δὲν ἐπέσυραν καμμιά ποινὴ ἀνθρωποκτονίας, ἀφοῦ ἦταν οἱ θάνατοι ἐκεῖνοι θέλημα τοῦ Θεοῦ.

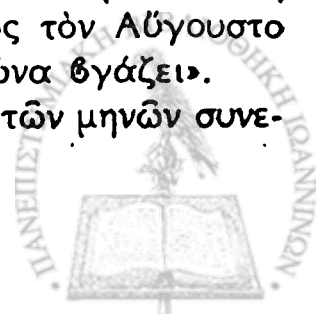
***

Τέλος παραγγελίες ὑγιεινῆς κατὰ τὸν Αὐγουστο ἀποτελοῦν μερικὲς παροιμίες ποὺ ὑποδηλώνουν τὶς αἰτίες ἀσθενειῶν ἀπὸ διάρροιες, ὅπως ἡ κεφαλονίτικη «Αὐγουστέ μου διπλοχέστη, νὰ ἴσουν δυὸ φορὲς τὸ χρόνο».

Τὸν Αὐγουστο γίνεται τὸ προυτσιάλισμα (ὄχειά) καὶ τὸ μουργκάλισμα τῶν γιδοπροβάτων καὶ ἡ παροιμία προλέγει γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς πεντάμηνης κύσης τους «Καλὴ λασιά (ἐλεύνω - ὄχειά) τὸν Αὐγουστο καὶ γέννα τὸ Γενάρη».

Κάνει προσεκτικοὺς ὅμως τοὺς ἀνθρώπους στὶς σεξουαλικὲς τους σχέσεις τὸ μήνα αὐτὸν μιὰ ἄλλη παροιμία: «Ὅποιος τὸν Αὐγουστο γαμ... κακὸ χειμῶνα θγάζει».

Καὶ τὸ Συναξάρι τῶν μηνῶν συνεχίζεται.

ΕΚΕΙ ΨΗΛΑ ΣΤΟΝ ΚΑΣΙΔΙΑΡΗ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΟΤΣΗ

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΣΙΟΥΤΙΣΤΑΣ

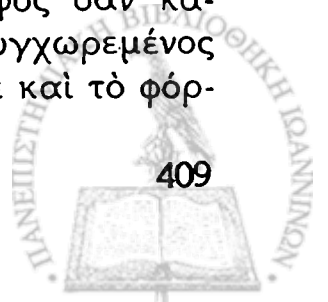
Κάπου ἐκεῖ στὰ Νοτιοανατολικά, τελειώνοντας ὁ ΚΑΣΙΔΙΑΡΗΣ, τὸ βουνὸ ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Κρυονέρι Πωγωνίου, καὶ τελειώνει στὸ μικρὸ χωριὸ μου ΣΙΟΥΤΙΣΤΑ τὸ παλαιὸ ὄνομα. Τώρα ὀνομάζεται ΚΑΣΤΡΙ. Βρίσκεται καὶ σώζεται τὸ πάλαι ποτὲ ἱστορικὸ Μοναστήρι τῆς ΣΙΟΥΤΙΣΤΑΣ. Ἀφιερωμένο στὴν ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ποὺ γιορτάζει στὶς 15 Αὐγούστου. Καὶ τί δεν ἔχει νὰ μᾶς πεῖ καὶ νὰ μᾶς ἱστορίσει αὐτὸ τὸ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ; Ποὺ σὲ ὄλους τοὺς ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνες τῆς ἰδιαίτερης Ἡπειρωτικῆς Πατρίδας, ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἦταν τὸ καταφύγιο τῶν ἀγωνιστῶν καὶ τῶν Ὀπλαρχηγῶν Κρομύδα, Πουτέτση, Χαντζάρα.

Περνοῦσαν ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ἐφοδιάζονταν σὲ τροφίμα καὶ ὅτι χρειάζονταν, νὰ συνεχίζουν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀπὸ τὸ Μοναστήρι μας βρίσκεται καὶ σώζεται σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση ἡ ἐκκλησία, μὲ τὸ ὠραῖο σκαλιστὸ τέμπλο τῆς, καὶ τὴν διπλὴ σειρὰ ἀγιογράφηση στοὺς τοίχους. Τὴν ὁποία προσπαθεῖ νὰ διατηρεῖ τὸ χωριὸ μας καὶ ἡ Ἀδελφότητα.

Τὰ κελιά τῶν Μοναχῶν καὶ τὰ μαντριά κείτονται σὲ ἐρείπια. Καὶ εἶχε τὸ Μοναστήρι αὐτό, γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἀξιόλογου κτηματικῆ πε-

ριουσία, κάπου 15 στρέμματα ποτιστικά χωράφια στὸν κάμπο τοῦ ΜΑΖΑΡΑΚΙΟΥ, 4 ὄρες μακρῶς. Τὰ δούλευαν χωριανοὶ μας, δίνοντας τὸ γιόμορο (ἐνοίκιο) ποὺ λέγαμε τότε. Καὶ τώρα ἀκόμη ἔχει 30 περίπου στρέμματα ξερικὰ γύρω του, ποὺ ἐκεῖνα τὰ χρόνια τὰ καλλιεργοῦσαν οἱ καλόγηροι. Ἐκαναν πολὺ καλὰ σιτάρια, καὶ καλαμπόκια. Θησαυρὸς μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς. Ἀκόμη εἶχε τὸ Μοναστήρι μας περὶ τὰ 250 γιδοπρόβατα ποὺ τὸ ἔβοσκε ὁ ΤΣΙΑΒΟΣ (Σταῦρος) κάπου 60 χρόνια. Καὶ θροντοῦσαν τὰ κυπριά καὶ οἱ κωδοῦνες σὲ ὄλον τὸν Κασιδιάρη.

Τὴν τελευταία ἀνακαίνιση τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ τῶν διόροφων κελιῶν τὴν ἔκανε ὁ Ἱερομόναχος Χριστόφορος Ζωγράφος ἀπὸ τὰ Δολιανὰ καταγόμενος, ἂν δὲν κάνω λάθος, τὸ 1909 ὅπως ἀναφέρει ἡ στὴν πρόσοψη τῆς ἐκκλησιᾶς ἐντοιχισμένη πλάκα. Μὲ κυριώτερους ἀφιερωτὲς καὶ δωρητὲς τοὺς Κοσολιανίτες (Ἀετοπετρίτες) Ἰωάννη Ἀγγέλη καὶ Ἰωάν. Καλαμπόκα, καὶ ὁσάκις ἔρχονταν ἐπισκέπτες οἱ Κοσολιανίτες ὁ ἡγούμενος τοὺς φιλοξενοῦσε ἰδιαίτερα στὸ ΗΓΕΜΟΝΙΚΟ δωμάτιο (τιμῆς ἔνεκεν). Εἶχε ἀκόμη τὸ Μοναστήρι μας ἓνα μουλάρι δυὸ μέτρα ὕψος σὰν καμήλα, ποὺ μόνον ὁ συγχωρεμένος πατέρας μου, μποροῦσε καὶ τὸ φέρ-

τωνε πηγαίνοντας στις δουλειές του Μοναστηριού, και σε περιοδεία με τα "Άγια λείψανα γύρω στα χωριά, μέχρι τις Φιλιάτες και το Πωγώνι.

Μπαίνοντας στην αύλη του Μοναστηριού δεξιά, και αριστερά ήταν τα διώροφα κελιά, και κάτω αριστερά στα υπόγεια οί αποθήκες με τα τυριά, βούτυρα και λάδια. Και έρχονταν οί ευσεβείς χριστιανοί και προσκυνητές στη χάρη της, εκείνα τα χρόνια στην Παναγία τον 15Αύγουστο. Ήταν, είναι, και θα είναι θαυματουργό. Ποιός όμως πιστεύει σήμερα; "Άς μου έπιτραπεί ή φράση αυτή. Και από πού δεν έρχονταν. 'Άπ' όλα τα χωριά του Νομού 'Ιωαννίνων. 'Άπό τα Γραμμενοχώρια, από τα Κούρεντα, από τα χωριά τών Φιλιατών και τής Μουργκάνας, του Πωγωνίου, από τή Βοστίνα (Πωγωνιανή) άκόμη, από τή Βήσανη, από τα Ζαγόρια, από τή Ζίτσα και τα γύρω χωριά, δεν έλειπαν όλο τόν χρόνο, έκαναν λειτουργείες και 40λείτουργα τώρα όμως;

Εύτυχως έδω και 10 χρόνια κατορθώσαμε τόν χωριό μας και ή 'Αδελφότητα, με ενέργειες και παραστάσεις στις άρμόδιες άρχές φκιάσαμε δρόμο, και από πέρυσι έχουμε και συγκοινωνία μιá φορά τήν έβδομάδα. Και κάνομε τόν παραδοσιακό πανηγύρι, όπως τά παλιά χρόνια με τόν πατροπαράδοτο γιαχνί και τόν ρύζι, και έρχονται και τώρα. Εύτυχως υπάρχουν άκόμη χριστιανοί στη χάρη της. Και όταν στρώνεται τόν τραπέζι κάτω

άπό τά ίσκια τών δέντρων, φράξια και βελανιδιές τρώνε περι τά 600 άτομα. Αυτά τά έξοδα τά κάνει θέβαια ή 'Αδελφότητά μας με τήν προσφορά τών κατοίκων του χωριού μας. Σήμερα στό χωριό μου διαβιούν μονίμως 55 άτομα, πού άσχολούνται με μιá ύπολογίσιμη κτηνοτροφία και μέσα σε 10 χρόνια έγιναν 15 καινούργια σπίτια, και έρχονται οί ξενιτεμένοι, τόν καλοκαίρι για λίγο όξυγόνο και κρύο νερό από τόν Κασιδιάρη πού προίκισε ή φύση άφθονα.

Μετά τόν φαγητό αρχίζει τόν γλέντι με τά κλαρίνα από τούς καλλιτέχνες του χωριού μας Βασ. Τόλη κλαρίνο και Νίκο Κοντό ντέφι. Πέρυσι είχαμε τήν τύχη νά μās έπισκεφτεί στό πανηγύρι μας ή κυρία Παπακώστα - Σινίκη από τις έκδόσεις «Δωδώνη» νά ιδεί και νά ζωγραφίσει τόν Μοναστήρι μας. 'Επίσης και ό γιατρός Δ. Καμαρούλιας πού άπαθανατίζει τά μοναστήρια μας με τις φωτογραφίες του στό περιοδικό μας. "Άν και καθυστερημένα, πολύ μάλιστα, τούς εύχαριστούμε θερμώς διά μέσου του περιοδικού μας.

Τώρα, έχουμε άπ' όλα έδω έπάνω στόν Κασιδιάρη. Δρόμο, φως, νερά άφθονα. Πώς θα έρξει κανείς; 'Υπάρχουν τρεις δρόμοι: 1) Μέσω Κουκλιών, 'Ιερομνήμης, Βασιλόπουλο, Καστρί. 2) Μέσω Ζίτσας, Σακελλαρικό, Λίθινο, Καστρί. 3) Δρόμος 'Ηγουμενίτσας, στροφή στό 28 χιλιόμετρο, γέφυρα πρώην Σίμου, Ράϊκου, παράκαμψη δεξιά στό Λίθινο, Καστρί.

Ὁ θρήνος τῶν Τσουρλήδων

ΤΟΥ Α.Χ.Μ.

Ὁ Συνεργάτης μας Κώστας Τέκτων στὸ τεῦχος τοῦ Ἰουνίου μᾶς ἔδωκε τὸν ἀποχαιρετιστήριο λόγο τοῦ Δημοσθένη Δάνου.

Στὴν εἰσήγησή μου γράφοντας γιὰ τοὺς προπολεμικούς Γιατροὺς τῶν Ἰωαννίνων, πού ἡ φήμη τους εἶχε βγεῖ ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Ἠπειρου Δάνου, Δευτεραῖο — ὁ τελευταῖος μᾶς ἄφηκε ἄριστη λαογραφική μελέτη γιὰ τὰ ἦθη κι ἔθιμα τῆς Ἀρβανιτιᾶς («Ἄγών» Ἰ. Λαμπρίδη 1899—1901) — τελείωνα:

«Κάποια ὥρα ἀποσύρεται ἀπὸ τὸ ἱατρικὸ ἐπάγγελμα καὶ τὰ γιατρικά του καθήκοντα ὁ πολὺς Δημοσθένης Δάνος (χειρουργός — γερὸ νυστέρι), πού τῆ δεξιότεχνία του εἶχε παραλάβει τὸ δημοτικὸ τραγούδι. Ἀποχαιρετᾶ τὴν Ἐπιστήμη, τὸ Ἐπάγγελμα, τοὺς Ἀσθενεῖς, τὴν ἐργώδη σταδιοδρομία του».

Πρὸς τεκμηρίωση τῆς μεταφορᾶς ἀπὸ τῆ λαϊκῆς μνήμης, στὸ δημοτικὸ τραγούδι τῆς φήμης τοῦ Δάνου, πού στὰ χέρια του ἐμπιστεύονταν τῆ ζωὴ τους πολυτάλαντοι Μπέηδες ἀπὸ τὰ ὑπερβόρεια (Δυρράχιο) καταχωρίζω ἐδῶ σημείωμα τοῦ ἀλησμόνητου ἀρχιάτρου Κώστα Ντούλα γιὰ τοὺς ἀδερφοὺς Τσουρλήδες καὶ τὸ γνωστὸ φονικὸ τῶν λαλητάδων.

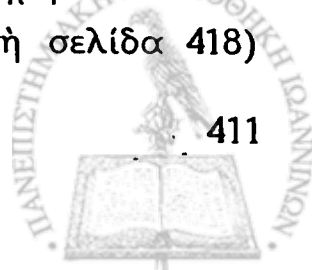
«Σήμερα, πού ὑπράχει κάποια οἰκονομικὴ εὐχέρεια, οἱ λαλητάδες

θρῆκαν τὸ δρόμο τῆς ἀξιοπρέπειας, τῆς ἀνεσης, τῆς σιγουριᾶς. Μπορεῖ νᾶναι λίγο τσιγκούνης ὁ Ἠπειρώτης, ἀλλὰ ὅταν τὸ κλαρίνο τοῦ λαλήσει στ' αὐτὶ τὸν «Ὄσμαντάκα», τότε ἀνεβαίνει στ' ἀστέρια, στὸ φεγγάρι, στοὺς θεοὺς, ὅπως λέει στὸν «Μπαταριά» ὁ Μαλακάσης. Καὶ τὸ χοντρὸ χαρτονόμισμα κάνει φτερὸ πρὸς τοὺς λαλητάδες. Κι' οἱ νέοι Ἠπειρώτες ἀκολουθοῦν μὲ φανατισμό, βῆμα πρὸς βῆμα, τοὺς ἠλικιωμένους στοὺς παληοὺς χορούς.

Ξεχάσαμε τοὺς Τσουρλήδες. Ἐνα θράδυ — ὦ σπαραγμὸς καὶ θρήνος — σ' ἓνα γλέντι στὴν Ἀραχοβίτσα, ἓνας μεθυσμένος ἀπὸ μιὰ μικρὴ παρεξήγησι, μπορεῖ ἀπὸ καμιὰ «παραγγελιά» τραβάει τὸ σουγιά καὶ τὸν μπῆζει στὴν κοιλιά τοῦ Τσόλη. Ὅταν τὸν πῆγαν στὰ Γιάννινα, τίποτε δὲ μποροῦσε νὰ κάνη ὁ ξακουσμένος τότε χειρουργός Δημοσθένης Δάνος. Ὁ Τσόλης ἀνέθηκε στὸν οὐρανὸ μὲ τὸ λαγοῦτο του, νὰ συνοδέψῃ τὴ χορωδία τῶν ἀγγέλων. Πρῶτη καὶ τελευταία φορά γίνηκε τέτοιο φονικὸ στὴν Ἠπειρο.

Ἀπὸ τότε, ὅλοι οἱ Ἠπειρώτες λαλητάδες καὶ γιὰ ἀρκετὰ χρόνια, σὲ κάθε γάμο, σὲ κάθε πανηγύρι καὶ γιορτάσι λάλαγαν καὶ τραγουδοῦσαν μὲ θλιμμένη φωνὴ τὸ παρακάτω μοιρολόϊ στὴ μνήμη τοῦ ἀδικο-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 418)

Δεκαπενταύγουστο στο Μοναστήρι

Και νά! πού στῆς γιορτῆς σου τῆ χαρὰ
καὶ πάλι δὲν θ' ἀνηφορίσω...
Δὲν θὰ ξυπνήσω τάχιστα τὸ πρωὶ
καὶ τὰ μαλλιά μου τὰ ξανθὰ, γιὰ νὰ στολίσω...

Δὲν θὰ περάσω μέσ' στὶς φυλλωσιές
μὲ τῆς μανίτσας μου τ' ὀλόζεστο τὸ χέρι,
καὶ δὲν θ' ἀκούσω τ' ἀηδονιοῦ λαλιές,
οὔτε τὰ φτέρουγα, οὔτε ἓνα περιστέρι...

Δὲν θὰ χτυπάει ἡ καρδιά μου ἡ ζεστή,
μέσα στὴν τόσο ἀνάλαφρη γαλήνη,
σὰν δρασκελίζαμε παιδιὰ,
μὲ τὸ φτωχὸ κερὶ, σ' ἀπέραντη Εἰρήνη.

Και νά! πού στῆς γιορτῆς σου τῆ χαρὰ
δὲν θυμάμαι πάλι... Μὰ ὅμως ἔγω θ' ἀνεβῶ
σὰν τότες, μ' ὅλα τὰ παιδιὰ...
τὰ σχοίνα θὰ μᾶς δοῦν ξανά, τὰ φράξα καὶ τ' ἀμπέλι.

Ἐσὺ θὰ λάμπεις περισσὰ μεσ' στῶν κεριῶν τοὺς πόθους,
φλόγες καημοί, καιροὶ πού χάθηκαν,
χαρὲς πού γίναν λύπες...
Ἐσὺ θὰ λάμπεις περισσὰ, μεσ' στῶν ψαλμῶν τοὺς στίχους...

Μεσ' στῆς λαμπράδας σου τὸ θεῖο πανηγύρι,
ἓνα διαμάντι κύλησε δειλά,
ἀπ' τῶν ματιῶν τὰ γαλαζένια πλάτη...
Κάποιος πονᾷ!

Ἀχτίνα, φῶς στά πέλαγα τοῦ πόνου,
ἀνθιά στὴν γρανιτένια γῆ!
Κάποιος πονεῖ!

ΠΙΠΙΤΣΑ ΒΑΛΑΒΑΝΗ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΤΟΥ

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΤΣΑΠΑΡΗΣ

Στην άλλη άκρη της Αλεξανδρείας, στο Αμπουκίρ, υπάρχει εδώ και πολλά χρόνια, ένα εξοχικό κέντρο το Ζεφύρειο, που κατακλύζεται καθημερινά από εκατοντάδες αιγυπτίους, ευρωπαίους τουρίστες και έλληνες από όλην την Αίγυπτο και άλλες χώρες του κόσμου που παραθερίζουν στην Αλεξάνδρεια.

Το Ζεφύρειο παρέλαβε από τον αείμνηστο πατέρα του, ο κ. Περικλής Τσαπάρης που ήταν γιατρός, που άφησε την επιστήμη του για μη χαθεί το όνομο του καταστήματος. Που έδωσε όλη τη ψυχή του και που τη δίνει καθημερινά σε σημείο που διερωτάται κανείς εάν υπάρχει άλλος στη περιφέρεια του Αμπουκίρ που να εργάζεται ακατάπαυστα τόσες ώρες, όσες ο δαιμόνιος αυτός ακάματος Έλληνας, ο Περικλής Τσαπάρης που κατώρθωσε και δημιούργησε, ανέστησε μάλλον ένα κέντρο στην άλλη άκρη της Αλεξανδρείας που σήμερα θεωρείται πραγματικό κόσμημα για τον Αιγυπτιακό τουρισμό, και για τη τουριστική φήμη της δεύτερης Πρωτεύουσας της Αιγύπτου, της πόλης του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Το Ζεφύρειο φημίζεται για την ποικιλία των φρέσκων ψαριών του, που αλιεύονται επί τόπου, για τις μεγάλες γαρίδες και για όλη τη γκάμα των θαλασσινών που ικανοποιεί και ενθουσιάζει και τους πιο δύστροπους θαμώνες του κέντρου.

Είναι δε τόση η καθαριότητα του κέντρου, τόσο άμεμπτη η υπηρεσία

του, τόσο ευγενικό και πρόθυμο το προσωπικό του που εκπλήσσεται κανείς πως τα καταφέρνει ο ιδιοκτήτης κ. Περικλής Τσαπάρης να ικανοποιεί όλο το κόσμο χωρίς κενά, χωρίς παράπονα.

Αεικίνητος, ακούραστος από το πρωί μέχρι τις μεταμεσονύκτιες ώρες ο κ. Περικλής Τσαπάρης δίδει τη μάχη της εργασίας. Επιβλέπει το προσωπικό, φωνάζει, επιπλήττει αλλά και ενθαρρύνει. Γιατί μόνο έτσι μπορεί να λειτουργήσει ένα τέτοιο κέντρο με τόση πολυάριθμη πελατεία.

Παραμένει μακράν από τα οφθίικα κοινότητα, σωματείων κ.ά. Κι όμως τέτοιοι δυναμικοί άνθρωποι είναι απαραίτητοι στην παροικία. Δεν αναμιγνύεται στα παροικιακά αλλά δεν αρνείται ποτέ την συμπαράστασή του, είτε είναι αυτή θετική, είτε είναι υλική.

Τρέφει υπέρμετρο σεβασμό στην Εκκλησία, και το κλήρο και την αγάπη του την δεικνύει ποικιλοτρόπως. Όταν πανηγυρίζει ο ναός των Αγίων Αναργύρων στο Αμπουκίρ, καλεί όλο το εκκλησίασμα σε συμπόσιο, είτε είναι πτωχοί, είτε είναι πλούσιοι. Καμιά διάκριση. Όλοι να παρακαθήσουν σε τραπέζι αγάπης όπως τα παλιά χριστιανικά χρόνια μ' επικεφαλής τον κλήρον. Κι όλοι ν' απολαύσουν τα περίφημα θαλασσινά σπεσιαλιτέ του μέσα σε ατμόσφαιρα αγνής, αγάπης και καλωσύνης.

Έχει ευγενική ψυχή ο κ. Περικλής Τσαπάρης. Και η σύντροφος (ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 415)

ΜΕΣΕΛΕΔΕΣ

Ο ΠΑΠΑ - ΦΩΤΟΣ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ

«Έδω τώρα άρρωστήσαμεν άπό τή στενοχώρια μας, και τσωπάσαμεν. Ό γράφων για ν' αλλάξει κουβέντα, τόν ρώτησε:

— Δέ μου λές θεΐε : έκει πέρα, πού είναι λίγο Ξούσιο (ξέφωτο) πώς τó λένε; Δέ μου πάει στή γνώμη. Έκει πού μώρχεται έκει μου φεύγει!

— Για ποιό λές; Έκει κάτω στού Νάτση Γκίκα; Για στά Παπαδημήτρια;

— Όχι έκει κάτω, άπάνω σου λέω' πέρα άπό τήν Κουτσουπιά κι' άπάνω άπό τó «Χαί».

— Έτσι πές! Αύτós είναι ό Λίσθας! Πού άπέκει κατεβαίνεις στού Περδικάρι του Δελθίνου, όπως πέφτουν τά νερά τσεκεΐ είναι Περδικαριώτικο, κι' όπως πέφτουν τά νερά τσεδω είναι Ποβλιώτικο. Και τώρα πού με θύμησες, συνέχισε ό μπάρμπα Σπύρος, θά σου πω μιá ιστορία. Έχεις όρεξη ν' άκούσεις ή όχι; Γιατί σέ βλέπω νά νυστάζεις, μου είπε και μ' άμπωξε με τόν άγκωνα.

— Δέ νυστάζω, τού είπα, σ' άκούγω, έτσι κλείνω τά μάτια μου νά σ' άκούγω καλλίτερα.

— Ημouνα έννια χρονών παιδί, άρχισε νά λέει ό μπάρμπα Σπύρος, πού πήγαμαν με τόν Παπαφωτο στού Περδικάρι. Ό Παπαφωτος ήταν ό

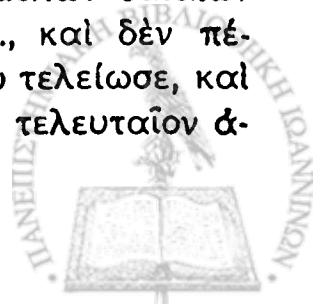
πατέρας τού Παπαχρίστου. Είχε πεθάνει ένας Περδικαριώτης, και έρθαν και πήρανε τόν Παπαφωτο νά τόν διαβάσει, κι' έτσι νά τόν θάψουν. Νά μη πάει άδιάβαστος. Ξεκίνησε ό Παπαφωτος με τó παιδί του τó Χρίστο, πού έπειτα άπό τέσσερα χρόνια χειροτονήθηκε παπās κι' έκατσε στού ποδάρι τού πατέρα του. Και μπροστά αύτοΐ κι' άπό πίσω έγώ, με τó στανιό φτάκαμαν στή «Ράχη» τού Περδικάρι. Έκει κάτσαμεν νά ξαποστάσουμε. Τήν ώρα πού πήραμαν τόν κατήφορο, άκούσαμεν νά λαλάει ένα κυπρούδουνο, και σταμάτησε μπροστά μας ένας Περδικαριώτης με ένα μουλάρι.

— Παπā μου, τού λέει, άπόστασες και σου έφερα τó μουλάρι νά καθαλικέψεις.

— Τί λές μωρέ προκομένε. τού άπάντησε ό Παπαφωτος, τώρε στού κατήφορο με θυμήθηκες; Άν ήθελα νά καθαλικέψω έπαιρνα τó γομάρι μου. δέν καρτέραγα τó λυκοσκισμένο τó δικό σου.

Δέν πέρασε πολλή ώρα πού φτάκαμαν στήν Άγία Τριάδα στού Περδικάρι, σ' ένα μικρό έκκλησάκι. Έκει ήταν μαζωμένοι καμμιά πενηνταριά νοματαΐοι, όλοι κι' όλοι. Μικρό χωριό τó Περδικάρι, δίχως παπā και ψάλτη, και δίχως δάσκαλο.

Μπήκαν όλοι στην έκκλησιά, πού ήταν μέσα ό νεκρός, κι' άμέσως ό Παπαφωτος έβαλε τó πετραχήλι του κι' άρχισε τή νεκρώσιμη άκολουθία: «Μετā πνευμάτων δικαίων τετελειωμένων», κλπ., και δέν πέρασε πολλή ώρα, πού τελείωσε, και ψάλλοντας τó «Δεΰτε τελευταΐον ά-

σπασμόν» βγήκαμαν έξω και πήγα-
μαν στο μνήμα.

Και εκεί ο παπᾶς πάλε του ἔψαλε
τρισάγιον. Ἔριξε λάδι ἀπὸ τὸ καν-
τήλι τοῦ Χριστοῦ στὸ σῶμα καὶ στὰ
μοῦτρα τοῦ πεθαμένου καὶ ἐκεῖ, πού
πῆρε τὸ φτυάρι γιὰ νὰ τοῦ ρίξει
χῶμα στὰ μοῦτρα του καὶ νὰ τοῦ
ψάλλει τό: «Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ
τὸ πλήρωμα αὐτῆς», τὸν γνώρισε
τὸν πεθαμένο, ἄφησε τὸ φτυάρι στὸ
σιάδι καὶ τοῦ εἶπε:

—Ἐσύ εἶσαι, μωρ' ἀντίχριστε, πού
μῶκλεψες τόσες αἴγες;

Καὶ μὲ κάποια κακία τοῦ ματά-
ειπε:

—Ἐκεῖ! Καλὰ νὰ σοῦ γένηται,
φάε τώρα χῶμα, καὶ τοῦ ἔριξε κά-
να δυὸ φτυάρια.

Ἡ γυναίκα τοῦ πεθαμένου, ἐκεῖ

πού γούριαζε, ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ
παπᾶ καὶ τοῦ εἶπε:

— Καλὰ. Αὐτὰ τὰ ξαίρομε, πού
δὲν ἄφηκε ζωντανὴ αἴγα τοῦ κο-
σμάκη. Πές του τώρα πού πέθανε
κἀνα καλὸ λόγο, γιὰ νὰ σχωρεθεῖ.

—Ὅ,τι καὶ νὰ τοῦ πείς αὐτουνοῦ,
γνώμη δὲ θάνει. Καὶ κεῖ πού θὰ
πάει τὰ ἴδια θὰ κάνει.

Αὐτὰ εἶπε ὁ Παπαφῶτος διπλώ-
νοντας τὸ πετραχήλι του. Καὶ μπρο-
στά αὐτὸς μὲ τὸ παιδί του τὸ Χρί-
στο, καὶ ἀπὸ πίσω ἐγώ, καὶ ἄ! καὶ
ἄ! φτάκαμαν ἀποσταμένοι, στὴ Ρά-
χη, καὶ κάτσαμαν στὸ σιάδι νὰ ξα-
ποστάσουμε. Ἐκεῖ στὸ Λίζβα πού
μῶδειξες.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον του. Ἡ Πόβλα
τῆς Μουργκάνας κι ὁ εὐεργέτης
Σπύρος Τσίγκος. 1986).

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΤΣΑΠΑΡΗΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 413)

της ζωῆς του, ἡ Κα Τσαπάρη δὲν υ-
στερεῖ σε αἰσθήματα φιλανθρωπίας
καλωσύνης κι ἀνθρωπισμοῦ. Εἶναι
ένα ζευγάρι με πολλὰ προσόντα
καὶ με κανένα ἐλάττωμα. Δὲν υπάρ-
χει κανένας πάροικος στὴν Αλε-
ξάνδρεια πού νὰ μὴ περιβάλλει με
ἀγάπη τὸ ζεύγος Τσαπάρη.

Ἀλλὰ κι ἀνώτερα στρώματα της
αιγυπτιακῆς κοινωνίας, σημαίνου-
σες προσωπικότητες ἐπώνυμοι κι
ἀνώνυμοι σέβονται κι ἐκτιμοῦν τὸν
δραστήριο αὐτὸ Ἕλληνα, τὸν κ. Πε-
ρικλή Τσαπάρη πού στο πιο απο-
μακρυσμένο σημεῖο της πόλης
κατῶρθωσε νὰ στήσει μιὰ ἐθνικὴ
ἐπαλξή πού προβάλλει ὄχι μόνο τὸν

τουρισμὸ της φιλόξενης χώρας, ἀλ-
λά καὶ τὴν Πατρίδα τὴν Ελλάδα.
Γιατὶ φανερώνει αὐτὸ τὸ θέρετρο
τὴν δυναμικότητα τὸ ψυχικὸ σθέ-
νος καὶ τὴν θέληση ενός αἰγυπτιώτη
Ἕλληνα πού τόσο ἀγάπησε τὴ χώρα
πού τὸν φιλοξενεῖ καὶ ανταποδίδει
με τὴν προσφορά του τὴν ἀγάπη
στοργὴ της καὶ τὴν φιλοξενία της.

Εἶστε ἀπαράμιλλος κ. Περικλὴ
Τσαπάρη.

Ἀγαπάτε τὴν Ἐκκλησία της Αλε-
ξανδρείας καὶ τὴ παροικία. Γι' αυ-
τό κι ὁ Θεὸς θα σας δίδει πλοῦσια
τὴν εὐλογίαν του.

«ΦΩΣ»

Καίρου 16 Μαΐου 1989

ΒΑΣΙΛ. ΠΑΤΕΡΑΣ

ΤΟ ΝΟΥ ΣΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τη σελίδα 377)

Τὰ Ἑλληνικὰ εἶναι τροφή,
τὰ Γαλλικὰ ρεκλάμα,
μόνο γιὰ συναναστροφή
καὶ γιὰ «μπὸν ζιούρ μαντάμα».

Σᾶς ἀπερνοῦμε Φράγκε μου,
πές του, καὶ στὴν εὐγένεια,
μ' ἓνα σαγάκι στὸ σουφρᾶ
τρώγ' ὅλη ἡ οἰκογένεια.

Ἔχω καὶ πιὸ καλύτερη,
ἔπε του, ἀπὸ σὲ Πατρίδα,
ποὺ βγάζει γκόρτσα, ρίγανη,
μπουρντένια, βρακανίδα.

Παράγει καὶ ἐξαίσια
καὶ φημισμένα φροῦτα
νὰ σ' εἶχα, πές του, Φράγκε μου
στὸν κῆπο τοῦ Κουρκούτα!

Κόπιασε στὴν πατρίδα μας
ἐκεῖ νὰ κάνης γοῦστο ,
νὰ φᾶς σταφίδες φουρνιστές,
κι' ἀπ' τὸ καζάνι μοῦστο.

Ἔλα νὰ φᾶς καὶ φαγητὰ
στὰ ἰδικὰ μας μέρη,
νὰ φᾶς γιαχνὶ καὶ καθρουμᾶ
μὲ κόκκινο πεπέρι.

Να φᾶς χυτὴ καὶ μπατσαριά,
νὰ φᾶς ξυδοπαπάρρα,
νὰ φᾶς φασούλια ἀλάδωτα
νὰ πάη καπνὸς κι' ἀντάρρα.

Ἐμεῖς δὲ μοιάζουμε μ' ἑσᾶς,
ποὺ τρῶτε τοὺς βατράχους,
καὶ μὲ ποντίκια τρέφετε
τοὺς δόλιους σας στομάχους.

Ἔλα νὰ ἰδῆς φορέματα.
Φράγκο μου, ἐκεῖ κάτω,
νὰ ἰδῆς τὸ πῶς στολίζεται
ἡ Μάρω κ' ἡ Σταμάτω.

Πῶς θάνουν τ' ἀσποογάϊτανο,
κεμζέλα καὶ σιγκοῦνι
περνοῦν καὶ τὸ καλύτερο
τῆς μόδας κοντογούνι.

Πῶς τὸν φοροῦν τὸν ἀλαντζᾶ,
ζωνάρι μὲ τὰ κλώσια
ἀμπόλια λινοκούκολη
μὲ φούντα καὶ μὲ πόσια.

Κι' ὄχι σὰν τὰ φορέματα
ποὺ θάζουν στὸ Παρίσι,
ὡσὰν τὲς τρελλοφράγκισσες
ποὺ ντιοῦνται παρὰ φύσι.

Ποὺ κάθε ὥρα καὶ στιγμή
καινούριες μόδες βγάζουν
καὶ ὅ,τι στὸ νοῦ τους κατεβῆ
γιὰ στολισμὸ τὸ θάζουν .

Ἢ μιὰ φοράει τὸν κορσέ,
τὸ ντεκολτέ ἢ ἄλλη,
καὶ τῆς κουρούνας τὰ φτερά
τὰ θάζουν στὸ κεφάλι.

Δὲν ντρέπεσαι παληο-Φραγκιά
τὲς μόδες ὅπου βγάνεις!
καυμένη Ἡπειρώτισσα,
ποτὲ νὰ μὴν πεθάνης.

Μικρὴ ἴσαι, νύφη γίνεσαι,
μεσόκοπη, γεράζεις,
φορεῖς τὴν ἴδια φορεσιά
καὶ μόδες δὲν ἀλλάζεις!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΚΕΝΔΕΡΗΣ

30 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

Ἐγεννήθη ἐν Μοσχοπόλει Κορυτσᾶς (Β. Ἠπείρου) ἐν ἔτει 1864, ἐσπούδασε καὶ ἀπεφοίτησε τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1888. Ἐξελέγη βουλευτῆς Κορυτσᾶς δις ἐπὶ Ἑλληνοκρατίας κατὰ τὴν περίοδον 1915—1920 καὶ ἀντεπροσώπευσε τὸν Νομὸν Κορυτσᾶς εἰς τὸ κατὰ τὸν Μάϊον 1914 συνελθὸν ἐν Δελβίνῳ Πανηπειρωτικὸν Συνέδριον, ὅπερ ἐπεκύρωσε τὸ Πρωτόκολλον Κερκύρας γιὰ τὰ δικαιώματα τῶν Βορειοηπειρωτῶν.

Διετέλεσε διδάσκαλος εἰς Σχολεῖα τῆς Β. Ἠπείρου ἐργαζόμενος ἐκ παραλλήλου πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐπικινδύνως δρώσης ἐκεῖ Ρουμανικῆς προπαγάνδας.

Ἐγκατασταθεὶς ἀπὸ τὸ 1891 εἰς Κορυτσάν, ἵδρυσε Τυπογραφεῖον καὶ Βιβλιοπωλεῖον καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος «ΠΕΛΑΣΓΟΣ» βυνέχισε τὸν κατὰ τῶν ξένων προπαγανδιστικὸν ἀγῶνα του. Μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως εἰς τοὺς Ἀλθανούς κατέφυγεν εἰς Ἀθήνας ὅπου συνέχισε τὴν ἔκδοσιν τοῦ «ΠΕΛΑΣΓΟΥ» μὲ τὸν τίτλον «ΠΕΛΑΣΓΟΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ» μέχρι τὸ ἔτος 1947.

Ἀντιπροσώπευσεν ἐπίσης παρὰ τῆ Ἑλληνικῆ Κυβερνήσει τὸν τότε Βορειοηπειρωτικὸν Σύλλογον ἐπονομαζόμενον «ΒΟΣΤΩΝΗ» διετέλεσε Πρόεδρος καὶ Ἰδρυτῆς τῶν ἐν Ἀθήναις — Πειραιεῖ — Μακεδονία καὶ Ἀγίου Ὁρους Συλλόγων Βο-

ρειοηπειρωτῶν ὡς καὶ τοῦ τοιούτου «ΣΕΛΑΣΦΟΡΟΣ». Ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς συνεδριάσεις μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς — Πρεμετῆς — Μοσχοπόλεως εἰς τὸ Ἴνταρέϊ Μιτζίλης (Διοικητικὸν Συμ-

Κωνσταντῖνος Σκενδέρης

βούλιον), ἐπίσης εἰς τὸ Ἐμποροδικεῖον (Τιτζαρὲτ Ὀντασί).

Ἐπῆρξεν ἐπίτιμος μεταφραστῆς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐλαβεν μέρος εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς ἀγῶνας 1910—1911—1914 καὶ τὸ '40 εἰς ἡλικίαν 75 καὶ πλέον ἐτῶν ἐστάλη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς Κορυτσάν μὲ εἰδικὴν ἀποστολήν. Ἐπὶ τεσσαροκονταετίαν ἐξέδιδε τὴν ἐφημερίδα «ΠΕΛΑ-

ΣΓΟΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ» όπου εξέδιδον-
το κατά τὸν ἴδιον τρόπον τρεῖς ἡμε-
μερίδες Ἀλθανιστὶ ἐν τελειότατοις
τυπογραφείοις ἐκτυπούμεναι δι' ἐ-
ξόδων τῶν Κυβερνήσεων Ἰταλίας
καὶ Αὐστρίας. Ἐπίσης ἐξέδιδε τὸ
ἡμερολόγιον «ΠΕΛΑΣΓΟΣ» ἀπὸ
τοῦ 1931—1937 ὡς καὶ Λεύκωμα καὶ
Ἱστορίαν τοῦ Ἁγίου Ὀρους, Λεύ-
κωμα Ἀγωνιστῶν Βορ. Ἠπείρου,
τὴν Ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας καὶ συγ-
χρόνου Μοσχοπόλεως (Α' ἔκδοσις
1906 ἐν Μοσχοπόλει καὶ Β' ἔκδοσις
ἐν Ἀθήναις 1928) ὡς καὶ Ἱστορί-
αν τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγῶνος
τοῦ ἔτους 1914 (ἐν Ἀθήναις 1929).
Ἐν ἔτει 1956 ἀντεπροσώπευσεν ἐν
Ἀθήναις τὰ ἐν Σικάγῳ Ἀμερικῆς
Ἠνωμένα Σωματεῖα «Ἀπελευθέρω-
σις Δωδώνη».

Ἔχει τιμηθῆ μετὰ τὰ παράσημα
Αὐτονόμου Ἠπείρου 1914, Σιδηροῦ
Σταυροῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος
1903—1909 καὶ ἑτέρου ἀγῶνος 1908,
ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Παύλου διὰ τοῦ
Σταυροῦ τοῦ Βασιλικοῦ Τάγματος
τοῦ Φοίνικος ἐν ἔτει 1948.

Ὡσαύτως ἐπαρασημοφορήθη ὑ-
πὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως διὰ
τοῦ παρασήμου «Μετζιδιέ» Β' Τά-
ξεως. Ἀπεβίωσε τὸν Αὐγούστο τοῦ
1959.

★

Ἀθήναι τῆ 14.4.1929

Ἀξιότιμον

Κύριον Μιλτ. Οἰκονομίδην

Εἰς Τρίκκαλα.

Εἶχα τὴν τιμὴν νὰ εἶχα εἰς τὴν
Βιβλιοθήκην μου (ἐν Κορυτσᾷ) τοὺς

δύο τόμους τοῦ «Ἡμερολογίου»
σας, οἵτινες εὔρον τὴν αὐτὴν τύχην
τὴν ὁποίαν εἶχον ὅλα τὰ ἐν τῇ πα-
τρίδι μου ὑπάρχοντά μου.

Ἐπειδὴ μοὶ ἀναγκαιοῦσι μερι-
καὶ τοποθεσίαι τῶν μερῶν σας διὰ
τὴν ἱστορίαν τοῦ Βορ. Ἀγῶνος, τὴν
ὁποίαν γράφω παρακαλῶ νὰ μοῦ
στείλετε δύο σώματα γράφοντάς
μου τὴν τιμὴν των.

Μὲ πατριωτικοὺς χαιρετισμοὺς
Κ. Χ. ΣΚΕΝΔΕΡΗΣ

Ο ΘΡΗΝΟΣ ΤΩΝ ΤΣΟΥΡΛΗΔΩΝ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 411)

σκοτωμένου λαλητῆ. Ρέκβιεμ γιὰ
τὸν Τσόλη:

«Τί εἶν' τὸ κακὸ ποὺ πάθαμαν
ἐμεῖς οἱ λαλητάδες.
Μᾶς σκότωσαν τὸν ἀδερφό,
οἱ παλιοκερατάδες.

Τί τοῦκανα αὐτουνοῦ
τοῦ Γιάννη, μωρέ, Γκόγκου
καὶ μοῦδωκε μιὰ μαχαιριά
καὶ μ' ἄφηκε στὸν τόπο;

Τρέχα Ἀλέξη ἀδερφέ
καὶ φώναξε τὸ Δάνο,
νὰ μοῦ γιατρέψη τὴν πληγὴ
μὴ τύχη καὶ πεθάνω.
Νεκροφόρα, νεκροφόρα,
ἔλα νὰ με πάρης τώρα».*

---

* Εἶναι πλήρῶς ἀκριβὴς παραλλαγή ἀπὸ
κείνη τοῦ Τάκη Δάνου ποὺ δημοσιεύεται
στὸ τεύχος τοῦ Ἰουλίου.

Βασίλειος Λάππας

ΣΗΜ. Α.Χ.Μ.:

Ἐκ τῆς Δρόβιανῆ Β. Ἡπειροῦ «ὄρμα-
ται» ἡ οἰκογένεια Λάππα γιὰ νὰ διακλα-
διστεῖ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα μὲ διαλεχτὰ
σελέχη μουσικούς, ναυάρχους, ἰατρούς,
διανοουμένους. Το παρὸν σημεῖωμα (δη-
μοσιευμένο, ἄγνωστο ποῦ, μᾶς στέλλει ὁ
συνεργάτης μας κ. Σωτήριος Γεωργιάκης
ἀπὸ τὰ Γιάννινα.

***

Στις 8 το πρωί της 26 του Ιούνη,
ἐπαυσε νὰ χτυπάει ἡ καρδιά του
γιατροῦ Βασιλείου Λάππα.

Πλήρης ἡμερῶν ἐκλείσει τὸν γῆι-
νο κύκλο τῆς ζωῆς του ὁ γιατρός
τῆς πόλης μας γιὰ διάστημα μεγα-
λύτερο ἀπὸ «60» ἐξήντα χρόνια.

Γόνος ἱστορικῆς οἰκογένειας που
πρωτοστάτησε στὴν ἀπελευθέρωση
τῶν Ἰωαννίνων, σπούδασε ἰατρικὴ
στὴ Γαλλία, ὅπου ἀποφοίτησε ἀρι-
στούχος ἀπὸ τὴν Ἰατρικὴ Σχολὴ
τῶν Παρισίων τὸ 1927 καὶ ἐκτοτε,
εγκαταστάθηκε στα Γιάννινα ὅπου
προσέφερε πολλὰ στὸν ευαίσθητο
αὐτὸ τομέα τῆς ζωῆς τοῦ Ἡπειρω-
τικοῦ λαοῦ.

Προικισμένος με σωματικὴ καὶ
πνευματικὴ ἀλκὴ, διατήρησε τὴν
ακτινοβολία τῆς ωραίας μορφῆς
τοῦ ἰατρικοῦ κόσμου σὲ ὅλη τὴ δι-
άρκεια τῆς ζωῆς του.

Εργατικὸς, φιλομαθὴς καὶ με ἀ-
νεπτυγμένη συναίσθηση τῆς ευθύ-
νης δίδαξε με τὴν παρουσία του καὶ
τὴ συμπεριφορὰ τὴν ἀναγκαιότητα
τοῦ κύρους τοῦ γιατροῦ που θεώ-
ρησε τόσο χρήσιμο καὶ ἀπαραίτη-

το ὅσο τὰ ἱερά ἀμφια γιὰ τὸν λει-
τουργοῦντα ἱερέα.

Πολλὰ διδαχθήκαμε οἱ νεώτεροι
συνάδελφοί του. Ἡ ευγνωμοσύνη
μας θὰ παραμείνει ὅσο καὶ ἡ πνοὴ
μας.

«Στεριά, θάλασσα, Θεοὶ γραφτὸ
εἶναι νὰ χαθούνε», λέει ἓνα Ἰνδιάνι-
κο τραγούδι, ἔτσι κι ἡ πόλη μας
ἐγίνε φτωχότερη με τὸ χαμὸ του.

Αἰώνια θὰ διατηρήσουμε στὴ μνή-
μη μας τὴν ἐπιβλητικὴ μορφή του
καὶ τὴν προσήλωσή του στὴ θεία
τέχνη.

Τὸ χῶμα τῆς Ἡπειρωτικῆς γῆς
που θὰ τὸν σκεπάσει ἀς εἶναι ελα-
φρὺ. ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΟΛΗΣ

Γεώργιος & Ἑλλη Κορκάρη

Δύο ἐπίλεκτα μέλη τῆς Βορειοη-
πειρωτικῆς παροικίας τῶν Ἀθηνῶν,
ὁ Γεώργιος Κορκάρης ἀπὸ τὴν Πο-
λύτσανη, τοῦ Πωγωνίου τῆς Βορ.
Ἡπειροῦ καὶ ἡ σύζυγός του Ἑλλη,
τὸ γένος Φωτίου Χαρίτου, ἀπὸ τὴν
Νίβανη τῆς Ζαγοριάς, ἐπίσης τῆς
Βορείου Ἡπειροῦ, με οδύνη τῶν συγ-
γενῶν, συμπατριωτῶν, φίλων καὶ
συναδέλφων τους, κηδεύτηκαν ὁ
μὲν Γεώργιος Κορκάρης τὴν 15ῃ
Ἀπριλίου στὴν Ἀθήνα, ἡ δὲ σύζυ-
γός του Ἑλλη τὴν 30ῃν Μαΐου στὴ
Λάρισα.

Ὁ Γεώργιος Κορκάρης, υἱὸς τοῦ
Σπύρου Κορκάρη, ἐμπόρου, διατε-
λέσαντος ἐπανειλημμένα Δημάρ-
χου στὴν Πολύτσανη, ἀφοῦ ἀπεφοί-
τησε ἀπὸ τὸ Σχολαρχεῖο τῆς Πολύ-
τσανης, τὴν Ζωσιμαία Σχολὴ καὶ
τὴν Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστη-
μίου Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ

θήματα εισήλθε στο Δικαστικό σώμα, εξελιχθείς μέχρι και του θαθμού του Προέδρου των Εφετών. Διεκρίθη για την αφοσοίωσή του στην δικαιοσύνη, το ήθος του, την επιστημονική κατάρτιση, το ακέραιο του χαρακτήρα, την εθνική του αξιοπρέπεια, κατέχοντας την εκτίμηση τόσο των συναδέλφων του όσο και ολόκληρου του νομικού κόσμου.

Η σύζυγός του Έλλη, το γένος Χαρίτου, ιατρός μικροβιολόγος, διεκρίνετο ωσαύτως για το ήθος της, τον χαρακτήρα και την εθνική της αξιοπρέπεια. Η οικογένεια των Χαριταίων διεκρίθη και ιδιαίτερα κατά την Αυτονομία της Βορείου Ηπείρου. Ο Πέτρος Χαρίτος έλαβε μέρος το 1914 ως εκπρόσωπος της Επαρχίας Τεπελενίου στο Πανηπειρωτικό. Συνέδριο για την επικύρωση του Πρωτοκόλλου της Κερκύρας.

Ο Δημήτριος Χαρίτος, ως Ιατρός έλαβε μέρος στον Βορειοηπειρωτικό αγώνα, αλλά και εν συνεχεία παρείχε ανιδιοτελώς τις φροντίδες του στους κατοίκους του Πωγωνίου και της Ζαγοριάς. Εκ δε των νεωτέρων, ο Χαρίτων Χαρίτος, ο οποίος μέχρι και του 1941 υπηρετούσε ως Γενικός Γραμματέας του Υπουρ. Εσωτερικών της Αλβανίας, διώριζε συστηματικά Βορειοηπειρώτες σε σημαντικές Διοικητικές θέσεις και κυρίως απεδέχθη το 1938 την ίδρυση Αστυνομίας Πόλεων, υπό την Διεύθυνση Βορειοηπειρώτου. Ούτος εξετελέσθη υπό των Αλβανών το 1944.

Αωνία ας είναι και θα είναι η

μνήμη των συμπατριωτών μας αυτών.
Αθαν. Παν. Λέκκας

Η Άγγυ Κ. Κυριαζή έφυγε

«Τους ζωντανούς τα μάτια σου ας θρηνήσουν».

Όλη η πόλη έκλαψε και συμμετείχε στο μεγάλο πένθος της οικογένειας του Κίμωνα Κυριαζή, που έχασε το κορίτσι τους, την αγαπημένη, όσων τη γνώρισαν Άγγυ.

Αγγελική ήταν το όνομά της, κι ήταν πράγματι ένας άγγελος, που «ήρθε είδε και απήλθε» τόσο γρήγορα, όσο οι εκλεκτοί μονάχα μένουν!!

Αποφοίτησε γρήγορα η Άγγυ, από τούτο το δύσκολο και μίζερο σχολειό, που λέγεται ζωή. Φαίνεται πως ήταν πολύ επιδεκτική μαθήσεως, μαθήτρια, και μέσα στα 34 της χρόνια, ετοιμάστηκε για άλλου επιπέδου παιδεία!

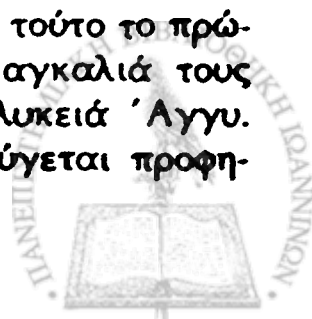
Ανθρώπινα σε κλαίμε, Άγγυ μας, γιατί θα λείψεις απ' όλους και φυσικά, βασανιστικά θα λείψεις από τους αγαπημένους σου γονείς και την αδελφούλα σου, η παρουσία σου η ορατή, η σάρκινη και η ανθρώπινη.

Όμως, σίγουρα, σαν ον πνευματικό, είσαι καλότυχη γιατί έκλεισες γρήγορα τον κύκλο σου κι έφυγες άφθαρτη και με αρυτίδοτο, το ανθρώπινό σου σχήμα.

Γι' άλλους λοιπόν πρέπει να κλαίμε, περισσότερο από σένα.

Γι' αυτούς που από τούτο το πρώτο δειλινό έμεινε η αγκαλιά τους αδειανή από σένα γλυκειά Άγγυ.

Γι' αυτούς θα ακούγεται προφη-

τικό κι αλάθητο το μοιρολόι του Μαβίλη:

«Κι αν δε μπορείς παρά να κλαίς
το δειλί,
τους ζωντανούς τα μάτια σου ας
θρηνήσουν.
Θέλουν, μα δε βολεί να λησμο-
νήσουν»...

Αξίζει να αναφέρουμε την παρου-
σία του Πρύτανη κ. Δημήτρη Γλά-
ρου σ' όλη τη θλιβερή διαδρομή
και εκπροσώπων του Πανεπιστη-
μιακού χώρου, — εκεί εργάζονταν
η Άγγυ — την παρουσία του Δη-
μάρχου κ. Φίλιου, των βουλευτών
κ. Γεωργιάδη και κ. Καλογιάν-
νη και κόσμου, πούρθε να σφίξει
το χέρι των γονιών της και να εκ-
φράσει τη συμπάραστασή του στην
οικογένειά της. Κι όλο το πλήθος,
πούρθε να δώσει παρηγοριά, ΠΗ-
ΡΕ ένα μάθημα ΥΠΟΤΑΓΗΣ στο
Θεϊκό θέλημα.

Σε κείνη που το καρφί μπήκε θα-
θύτερα στην καρδιά της, τη ΜΑΝ-
ΝΑ της, τη Νώρα Κυριαζή, όταν :
πριν αρχίσει η νεκρώσιμη ακολου-
θία, καταβεβλημένη από την αγω-
νία και τον πόνο, πλησίασε την Ω-
ραία Πύλη και ΚΟΙΝΩΝΗΣΕ των
Αχράντων Μυστηρίων! Κι είχε τού-
τη η άγια πράξη την ένοια πούχε η
υποταγή της Παναγιάς στο Θεϊκό
Θέλημα : «Ίδού η δούλη του Κυ-
ρίου. Γένοιτό μοι κατά το ρήμα
σου».

Κι ήταν ακόμα, ΜΕΓΑΛΗ η στι-
γμή που ο τραγικός πατέρας, ο Κί-
μων Κυριαζής, έψαλλε μαζί με εμ-
βατήριο — που δίνει όχι την ελπί-

δα αλλά τη βεβαιότητα της συνέ-
χειας — «μακαρία η οδός ην πο-
ρεύει σήμερον» και αποχαιρετών-
τας την κόρη του ευχήθηκε :

«Καλή αντάμωση παιδί μου».

Κι ο κόσμος που δεν τάκουσε αλ-
λά το ένοιωσε αναλύθηκε σε κλά-
μα, καταλαβαίνοντας απολύτως την
ευχή του πατέρα».

ΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΗ

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του
Τμήματος Ιωαννίνων της Ελληνι-
κής Περιηγητικής Λέσχης, συνελ-
θόν εκτάκτως με το άγγελμα του
θανάτου της προσφιλούς θυγατέ-
ρας της οικογενείας του Προέδρου
κ. Κίμωνος Κυριαζή, Αγγελικής.

Αποφασίζει όμοφώνως :

1. Να κατατεθεί στεφάνι στη σο-
ρό της εκλιπούσης.
2. Να παραστούν τα μέλη στην
κηδεία.
3. Να εκφραστούν τα συλλυπητή-
ρια στην οικογένεια.
4. Να διατεθεί ποσόν δρχ. 20.000
για την αποπεράτωση του Μνημείου
της Ζαγορίσιας Γυναίκας στη μνή-
μη της εκλιπούσης.
5. Να δημοσιευθεί το ψήφισμα
στον Τύπο.

Η Αντιπρόεδρος

Λ. ΔΟΓΟΡΙΤΟΥ

Ο Γεν. Γραμματέας

Κ. ΤΕΚΤΩΝ

Τα Μέλη

Τ. Φιλίππου, Β. Νταλαμάγκας, 'Αλ-
μα Δογορίτου, Κ. Βαρζώκας, Β.
Μπαμπασίκας, Λάζαρος Αθανασιά-
δης.

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
 «Ἑπειρωτικὴ Ἐταιρεία», ἐκπίπτουν
 στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
 τος.

ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Μὲ βαθεῖα συγκίνηση συντάσσομε αὐ-
 τοὺς τοὺς πίνακες εἰσφορῶν. Εἶναι τὸ ὀ-
 ξυγόνο τῆς Ἐταιρείας. Εἶναι τὰ φτερά
 τῆς. Κοινωφελὲς Πνευματικὸ Ἰδρυμα ἢ
 Ἐταιρεία. Δημόσια ἢ διαχειρίσῃ τῆς σὲ
 ὑάλινη σφαῖρα «περιστρεφομένη καὶ παν-
 ταχόθεν δρατῆ». Δέν πληρώνει οὔτε μο-
 νόλεπτο ἢ Ἐταιρεία σὲ μισθοὺς καὶ ἀ-
 μοιβὰς κι ἔχει ἐλαχιστοποιήσει τὰ διοι-
 κητικὰ τῆς ἔξοδα, ἀφοῦ τὸ Δ. Συμβούλιον
 μὲ ἐφημερία σὲ ἐθελοντικὴ θάση διεξά-
 γει τὴ διοικητικὴ ὑπηρεσία.

Δέν ἔχει «Χρεῶστες» ἢ Ἐταιρεία. Δέν
 ἔχει «Πιστωτές». Κανενὸς τὴν πόρτα δέν
 ἐδρόνησε. Δέν κρατεῖ λογαριασμοὺς «Ὁ-
 φειλετῶν». Ὅ,τι προσφέρεται εἶναι αὐτο-
 προαίρετο καὶ καλοδεχούμενο. Τὸ ραβδί
 τοῦ διακονιάρη, ὅταν ὑπηρετεῖ κοινωφε-
 λεῖς σκοποὺς γίνεται στὰ χέρια τοῦ Διοι-
 κητικοῦ Συμβουλίου ἡγεμονικὸ Σκῆπτρο.

Κρίκοι τῆς ἀλυσίδας τῆς ἀγάπης αὐ-
 τὸν τὸν μῆνα εἶναι οἱ:

Ἡ κυρία Βάσω Μπόσιχ για το Δελτίο	1500
Ὁ κ. Χρυσ. Λαμπριδῆς ἔκτακτη εἰσφορά	1000
Ὁ κ. Χρ. Ἀναστασιάδης για τὸ Δελτίο	2000
Ὁ Πρόεδρος κ. Γ. Παπαζώης για	

το Δελτίο	1500
καὶ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς	3500
Ἡ κυρία Ἄγκη Μητροπούλου για τὸ Δελτίο	2000
Ὁ κ. Πέτρος Φίλης ἀπὸ ΗΠΑ	4500
Ὁ κ. Σωτήριος Τσίγκος ἀπὸ ΗΠΑ για τὴν ἐνίσχυση τῶν πνευματι- κῶν σκοπῶν τῆς Ἐταιρείας, τὸ ἰσότιμον σὲ δραχμὲς 200 δολ.	32.300
Ὁ κ. Κώστας Χαλδούρης για τοὺς γενικοὺς σκοποὺς	2000
Ἡ κυρία Ἀλεξάνδρα Ρίζου για τὸ Δελτίο	2000
Ὁ κ. Ἀντώνης Κονταράτος ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Κων. Τσιάνος ὁμοίως	3000
Ὁ κ. Μηνᾶς Τσίγκος ὁμοίως	3000
Ἡ κυρία Ἀθηνούλα Μπούμπα Βασι- λείου Νότη ὁμοίως	3000
Ὁ κ. Νίκος Καραγιώργης ὁμοίως	1500
Ὁ ἱατρός κ. Βασίλειος Φῶτος ἀπὸ ΗΠΑ Πολυτανίτης, τὸ ἰσότιμον σὲ δραχμὲς 100 δολλαρίων	16.860
Ὁ εἰκονογράφος στὶς ΗΠΑ κ. Κωνστ. Γιούσης μαθητῆς τοῦ Κόνταγλου ἀπὸ Χλωμὸ Βορ. Ἑπείρου για τὸ Δελτίο	5040
Ἡ Ἐνωσις Ἐπαρχίας Δελβίνου ἑμ.	1500
Ἡ κυρία Λουκία Λεκούδη ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Γεώργ. Εὐθymiάδης ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Μιχ. Παπαδόπουλος ἀπὸ Η. Π.Α. ὁμοίως	9700
Ὁ κ. Σωτήριος Γεωργιάκης ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Σωτήριος Σωτηρίου ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Ἀλίκη Παρασκευοπού- λου για τὸ Δελτίο	1500
Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Συρμακέση ἑμ.	3000
Ὁ κ. Εὐάγγελος Μπόστας ὁμοίως	1500
Ὁ Ὑποστράτηγος ἐ.ά. κ. Χρ. Φα-	

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ - ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στους πνευματικούς σκοπούς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἀπονομή τιμῆς στή μνήμη θανόντων Ἑπειρωτῶν. Αἰωνία ἡ μνήμη τους. Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν μᾶς ἐστάλησαν οἱ ἐπόμενες δωρεές.

Ἡ κυρία Σαπφῶ Κηρύκου στή μνήμη τοῦ ἀξέχαστου ἀδελφοῦ της Θεοδώρου, ἕνα χρῶσι ἀπὸ τὸ θάνατό του	5000	Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Τσιγγέλη στή μνήμη τοῦ Στάθη Λαμπρίδη	3000
Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Φωλλίδη στή μνήμη τοῦ ἀγαπημένου ἀναδελφτοῦ της Γιάννη Οἰκονομέα	5000	Ἡ κυρία Μαρίνα Κούνδουρου στή μνήμη ἀποδιδωσάντων συγγενῶν της	1000
Ὁ Γυμνασιάρχης κ. Σωτήρης Χουλιάρας στή μνήμη τοῦ ἀειμνήστου συναδελφου τοῦ Στάθη Λαμπρίδη	5000	Οἱ κυρίες Οὐρανία καὶ Ἄρτεμις Χαρίτου τῆς γνωστῆς οἰκογενείας τῆς Ζαγοριᾶς Βορ. Ἑπείρου στή μνήμη τοῦ Προέδρου Ἐρετῶν Γεωργίου Κορκάρη καὶ Ἑλληνῆς Κορκάρη γαμβροῦ τους καὶ ἀδελφῆς της	10.000
Ἡ κυρία Ἑλλη Βιθυνοῦ στή μνήμη τοῦ Στάθη Λαμπρίδη	3000	Ὁ κ. Ἀριστείδης Δημητριάδης στή μνήμη τοῦ Στάθη Λαμπρίδη	3000
σῆς ἑμοίως	2500	Ἡ κυρία Ἄννα Ἀναγνωστοπούλου στή μνήμη τοῦ συζύγου της ἱατροῦ Ἀθανασίου	5000
Ὁ κ. Ἐμμαν. Παπάζογλου ἑμοίως	2000	Ὁ Συνεργάτης μας κ. Σωτήριος Γεωργιάκης στή μνήμη τοῦ ἱατροῦ Βασιλείου Λάππα	10.000
Ὁ κ. Δημήτριος Κλέμος ἑμοίως	2500		
Ὁ κ. Κώστας Διαμάντης ἱστορικός συγγραφέας, τ. γενικὸς διευθυντῆς τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	5000		
Ὁ κ. Ἀριστείδης Δημητριάδης γιὰ τὸ Δελτίο	2000		
Ὁ κ. Ἀλκιβ. Τζιούμας ἑμοίως	1500		
Ἡ συνεργάτις μας κυρία Δέσπω Καρβέλη ἑμοίως	1500		
Ἡ κυρία Βούλα Ρώσση ἑμοίως	2000		
Ὁ κ. Ἀριστείδης Ρώσσης ἑμοίως	1000		
Ὁ κ. Κωνστ. Χατζῆς ἑμοίως	1500		

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κύριοι Ἀναγνώστες νὰ μᾶς γνωστοποιοῦν τὴ νέα τους διεύθυνση.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»

	ΔΡΧ		ΔΡΧ.
1. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Σπυρίδων Λάμπρος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1967	250	19. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο 'Αλή πασᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, 1968	300
2. ΣΠΥΡ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ — ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ — ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ — Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Σπυρίδων Βλάχος, ὁ ἀπὸ 'Ιωαννίνων 1961, Β' έκδοσις 1970	350	20. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Γ. Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) 1968	300
3. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Δημήτριος Σ. Μπαλάνας, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1963	250	21. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ηπειρος καὶ Λακωνία. ('Απὸ τὴν Σπλάντζα ἕως τὸν Αὐτονομιακὸν 'Αγῶνα 1914), 1968	250
4. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Η συμβολὴ τῆς 'Ηπείρου εἰς τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς 'Ελευθερίας, 1963, Β' έκδοσις 1970	250	22. ΠΑΝΑΓ. ΓΡ. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ : Τὰ 'Εθνικὰ Κληροδοτήματα καὶ αἱ πρὸς αὐτὰ ὑποχρεώσεις τῆς Πολιτείας, 1968	250
5. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ο μῦθος τῆς ἀλβανικῆς συμβολῆς εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς 'Ελλάδος, 1963	450	23. ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ : Λορέντζος Μαβίλης, ὁ ἥρωας τοῦ Δρίσκου, 1969	250
6. ΙΩΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΥ: 'Ο οἰκονομικὸς προγραμματισμὸς τοῦ ἠπειρωτικοῦ χώρου, 1963	200	24. ΔΗΜ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : 'Η 'Απελευθέρωσις τῶν 'Ιωαννίνων, 1969	300
7. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Γεώργιος Χατζῆς - Πελλερέν, ὁ 'Ηπειρώτης ἀγωνιστής, ὁ δημοσιογράφος, ὁ ποιητής, 1964	250	25. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Βηλαράς, ὁ 'Ηπειρώτης λατροφιλόσοφος, ποιητής καὶ λόγιος, 1969	300
8. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Χρ. Χρηστοθασίλης, ὁ διηγηματογράφος, ὁ λαογράφος, ὁ πατριώτης, 1965	300	26. ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Σπύρος Χασιώτης, ὁ 'Ηπειρώτης πατὴρ τῆς Γεωργίας, 1969	250
9. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ: Θάνατος - 'Ανάστασις σὲ μαγικο-θρησκευτικὰ «δρώμενα» τῆς λαϊκῆς λατρείας τῆς 'Ηπείρου, 1965	350	27. ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΑΨΙΤΗ: Τὸ νόημα τοῦ Σουλίου, 1969	250
10. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Κωλέττης, ὁ 'Ηπειρώτης Πρωθυπουργός, 1966	300	28. ΒΙΒΗΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: 'Η Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ οἱ 'Ηπειῶται 'Εθνικοὶ Εὐεργέται, 1970	250
11. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Η ξενιτεία καὶ τὸ δημοτικὸ τραγούδι, 1966, Β' έκδοσις, 1970	250	29. Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ : Αἱ 'Ηπειρώτισσαι εἰς τοὺς ἔθνικοὺς ἀγῶνας, 1970	250
12. ΝΙΚΟΛ. ΤΣΑΚΑ: Πάργα, 1966	250	30. ΙΩΑΝ. ΒΟΓΑ: 'Η θέσις τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ζητήματος, 1970	300
13. ΚΩΝ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ: Δομῆνικος Θεοτοκόπουλος, 1966	1000	31. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειῶται δημοσιογράφοι στὴ Ρουμανία, Θωμᾶς, Πασχίδης, 1970	300
14. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Δροσουλίτες, 'Ηπειρος, Κρήτη, 1967	250	32. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Απόστολος 'Αρσάκης καὶ ἡ φιλεκπαιδευτικὴ 'Εταρεία, 1970	300
15. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο Γεώργιος Σταύρου καὶ ἡ 'Εθνικὴ Τράπεζα, 1967	250	33. ΙΩΑΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: 'Η πνευματικὴ κατάστασις στὰ Γιάννινα στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνος, ὅπως τὴν εἶδαν οἱ ξένοι περιηγηταί, 1971	250
16. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Αγγελικὴ Χατζημιχάλη καὶ ἡ 'Ηπειρωτικὴ λαϊκὴ τέχνη, 1967	300	34. ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑ : 'Η συμβολὴ τῶν 'Αδελφῶν Ριζάρη εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, 1972	300
17. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειῶται εἰς τὴν Ρουμανίαν (Α' καὶ Β') 1967	300	35. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Κομπογιαννίτες, Ματσουκάδες, οἱ ξακουσμένοι αὐτοδίδακτοι για-	

	ΔΡΧ.		ΔΡΧ.
τροί απ' τὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, 1972	300	55. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: *Αλ-λοτινὰ κι ἀξέχαστα, 1985	600
36. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : Ἡπειρώται δημοσογράφοι στὴ Ρουμανία, Σπ. Σίμος - Ζαχ Σαρδέλλης κλπ., 1973	300	56. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ : Ἡ Πόβλα τῆς Μουργκάνας, κι ο εὐεργέτης Σπ. Τσίγκος, 1986	1000
37. ΓΡΗΓ. ΓΚΙΖΕΛΗ: Ἡ λειτουργία τῶν Βορειοηπειρωτικῶν τραγουδιῶν τῆς ἀγάπης, 1973	250	57. ΚΩΣΤΑ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τὰ Γιάννινα, 1986	500
38. Γ. Θ. ΜΑΡΑΖΙΩΤΗ: Ὁ Ἡπειρώτης Ἐθναπόστολος Πέτρος Ἡπίτης, 1973.	300	58. ΕΚΘΕΣΙΣ Γενομένων Ζημιῶν τῆς ἐχθρικής Κατοχῆς 1941-44	600
39. Β. Γ. ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: Ὁ γάμος στὴν Πυρσόγανη τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, 1973	400	ΔΕΛΤΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ -Πλήρης Σειρὰ τοῦ Δελτίου Τεύχη 1-141 =	26.200
40. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Ἡπειρώτες μαστόροι καὶ γεφύρια, 1973	800	Β' ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	
41. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: *Αγῶνες ἐλευθερίας, 1973	400	1. ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΟΥ: Τὸ λυκόφως τῶν θεῶν στὴν Ἀλβανία	300
42. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Χριστόδουλος Κλονάρης, Ζαγορίτης, 1975	250	2. Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ: *Ὅσα ἔγραψα στὸ Μοναστήρι	600
43. ΕΥΑΓΓ. Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ : Παραλειπόμενα καὶ κατάλοιπα τοῦ παναρχαίου πρώτου ἐν Ἡπειρῷ Μαντείου Δωδώνης, 1975	250	3. Ν. ΓΟΥΖΕΡΙ: Βαθειές κι ἀνάλαφρες πνοές	100
44. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ : Ἡ Ἡπειρος καὶ τὸ Εἰκοσιέννα, 1975	300	4. Σ. ΔΑΚΑΡΗ: Ὁδηγὸς Νήσου Ἰωαννίνων	300
45. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: Ὁ Πατρισιακὸς λόγος τῶν Ἡπειρωτῶν, 1976	400	5. Κ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ: Τὰ σκλαβωμένα Γιάννινα	400
46. ΠΑΥΛΟΥ Γ. ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ : Μνήμη Γεωργίου Γκάγκου, 1977	250	6. Χ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ: Ἡ Ἡπειρος προμαχοῦσα (ἐξαντλημένο)	
47. ΑΘΑΝΑΣ. ΚΙΤΣΟΥ: Θεσπρωτικὴ Γῆ, 1977	250	7. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Μικρὰ Ἀσία	300
48. ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ: Χαράλαμπος Κατσιμητρός, Πρόμαχος τῆς Ἡπείρου, 1978	500	8. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : Ἰσπανοὶ - Ἕλληνες	300
49. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Ἰωάννης Λαμπρίδης, 1979	350	9. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Τιμητικὴ ἐκδήλωση	150
50. ΑΘΑΝ. Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: Ἀπὸ τοῦ 98ου ὑψώματος. Ἀναμνήσεις Ἡπειρώτου Ἀγωνιστοῦ, 1979	1200	10. Κ. ΝΤΟΥΛΑ: Πίεσις - Ὑποπίεσις	200
51. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΒΑΛΑ : Μία σκιαγραφία τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Κράτους του, 1980	300	11. Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Εὐεργέτες - Δωρητὲς Ζαγορίου	200
52. ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΙΤΣΟΥ - ΠΙΤΟΥΛΗ: Ἐκδότες καὶ Τυπογράφοι τῆς Τουρκοκρατίας, 1980	250	12. Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἡπείρου	600
53. Ε. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: Σούλι - Σουλιῶται, 1983	300	13. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ πραγματικὴ εἰκὼν τῆς ἐν Ἀλβανία Ἐθν. Ἑλληνικῆς Μειονότητος	250
54. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ : Κώστας Γκράτζιος, 1983	350	14. Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ: Κοντσιώτικα	1500
		15. Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ Πινακοθήκη Ἰωαννίνων	250
		16. Χ. ΧΑΒΕΛΑ : Γεν. Βιολογίας ἀπλὰ στοιχεῖα	100
		17. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: Ὁ Οὐρανὸς	100
		18. Σ. ΧΙΛΙΑΔΑΚΗ: Ταξίδια στὴν Ἡπειρο	500
		19. Σ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ: Ἀπαντα (Τόμοι 5)	6000
		α.-Α. ΖΩΙΔΟΥ: Χάρτης Ἡπείρου	200
		β.-Γ. ΔΟΥΡΔΟΥΦΗ: Μεγάλη χάρδρα τοῦ Βίκου (Πίνακας)	1000

Ακόμα μία πρωτιά...

Στην πιο δύσκολη αγορά του κόσμου, στην Αμερική, η MISKO διακρίθηκε άλλη μια φορά κερδίζοντας τον Οκτώβριο του '86 το «ΧΡΥΣΟ ΑΓΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ».

Αυτό είναι το πέμπτο βραβείο μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια. Έτσι τα 54 βραβεία που είχε μέχρι σήμερα, γίνονται 55. Δεν είναι τυχαίο ότι η MISKO κερδίζει παντού πρωτίες. Είναι θέμα ποιότητας.

MISKO

AMERICA AWARD 1986

MISKO PASTES INDUSTRY,
S.A.